

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra tělesné výchovy a sportu

Hudebně pohybové motivy pro předškolní děti

Diplomová práce

Autor: Bc. Dana Urbanová
Studijní program: N7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika
Studijní obor: Pedagogika předškolního věku
Vedoucí práce: Mgr. Dagmar Vodehnalová

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Dana Urbanová
Studium:	P15K0379
Studijní program:	N7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika
Studijní obor:	Pedagogika předškolního věku
Název diplomové práce:	Hudebně pohybové motivy pro předškolní děti
Název diplomové práce AJ:	Musical movement motives for preschool children

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je tvorba měsíčního projektu pro heterogenní třídy mateřských škol. Projekt bude zaměřen na pohybové činnosti s hudbou a doplněn o činnosti výtvarné a hudební. Metody: pohybová tvorba, ověřování, pozorování, anketa.

BACUS, A. Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let. I. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-862-7.
KULHÁNKOVÁ, E. Hudebně pohybová výchova. I. vyd. Praha: Portál, 2000. 136 s. ISBN 80-7178-437-0.
LIŠKOVÁ, M. Zpíváme si s dětmi. I. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 100 s. ISBN 80-247-0855-8.
ŠPAŇHELOVÁ, I. Dítě v předškolním období. I. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004. 76 s. ISBN 80-204-1187-9.

Garantující pracoviště:	Katedra tělesné výchovy a sportu, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Vodehnalová
Oponent:	Mgr. Dana Feltlová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	5.1.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

15. 6. 2017

.....

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013

(Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce magistře Dagmar Vodehnalové za odborné vedení práce a za její cenné rady, připomínky a obětavost.

Anotace

Teoretická část diplomové práce předkládá přehled vývoje dítěte předškolního věku. Zabývá se rozvojem řeči, nácvikem pohybu, hudební výchovou a její důležitostí pro děti předškolního věku. Objasňuje pojmy projektové vyučování a předškolní vzdělávání. V praktické části je vypracován měsíční projekt zaměřený na téma Zvířátka vítají jaro. Projekt je zpracován po týdnech a je určen pro věkově smíšenou třídu mateřské školy. Cílem diplomové práce je realizace projektu čtrnácti učitelkami mateřské školy ve skupině dětí ve věku 2,5 – 6 let. Hlavním obsahem projektu jsou čtyři písně s pohybovým ztvárněním, které jsem vypracovala v bakalářské práci v rámci zásobníku písní a říkadla s pohybovým ztvárněním na téma roční období a zvířata pro věkově smíšenou třídu mateřské školy. Děti byl projekt přijat pozitivně, jeho náročnost byla přiměřená vzhledem k věku dětí.

Klíčová slova: projekt, projektové vyučování, písně, říkadla, tanec, mateřská škola, předškolní věk, předškolní vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, náměty.

Annotation

The theoretical part of the thesis presents an overview of the preschool age children development. It deals with the development of speech, practising movement and music education and its importance for preschool age children. The thesis clarifies the concept of a project teaching and preschool education. The practical part shows monthly project focused on the theme called "Animals welcoming spring". The project is divided by weeks and is designed for an age-mixed nursery school class. The aim of this diploma thesis is the realization of the project done by fourteen teachers of kindergarten in a group of 2.5 - 6 years old children. The main content of the project is four musical songs, which I elaborated in my bachelor work in a magazine of songs and rhymes with motion rendition of the theme called The seasons and animals for an age-mixed nursery school class. The children accepted it positively, its difficulty was adequate to the children's age.

Key words: project, project teaching, songs, rhymes, dance, nursery school, preschool age, preschool education, general education syllabus for preschool education, suggestions.

Obsah

Úvod.....	9
1 Teoretická část	11
1. 1 Předškolní věk.....	11
1. 1. 1 Tělesný vývoj	13
1. 1. 2 Motorika dítěte	14
1. 1. 3 Psychologický rozvoj	15
1. 2 Předškolní vzdělávání	16
1. 2. 1 Pohyb v režimu dne v mateřské škole	17
1. 2. 2 Pedagog v mateřské škole	18
1. 3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	19
1. 4 Projektové vyučování.....	20
1. 4. 1 Pozitiva a negativa projektového vyučování	22
1. 4. 2 Zásady plánování projektů.....	23
1. 4. 3 Typy projektů	25
1. 5 Rytmická gymnastika	26
1. 5. 1 Řeč dítěte	27
1. 5. 2 Zpěv.....	28
1. 5. 3 Hudebně pohybová výchova	29
1. 5. 4 Nácvik pohybu	32
2 Cíl, výzkumné otázky, úkoly, metody	33
2. 1 Cíl.....	33
2. 2 Výzkumné otázky.....	33
2. 3 Úkoly	33
2. 4 Metody.....	33
3 Praktická část	34
3. 1 Charakteristika projektu Zvířátka vítají jaro	34
3. 2 Charakteristika mateřských škol.....	34
3. 3 Ověření projektu v praxi	35
4 Výsledky	36
5 Diskuze	45
Závěr	47
Seznam literatury	49
Seznam obrázků	55
Seznam příloh	56

Úvod

V předškolním věku se vytvářejí základy osobnosti dítěte, dítě přebírá základní morální hodnoty, vytváří si vztah k světu a učí se žít v širším společenství svých vrstevníků. Toto období je proto považováno za nejdůležitější etapu ve vývoji člověka. Vzdělávání v mateřské škole probíhá celý den, dítě se učí při všech činnostech a situacích, které prožívá. Cílem tohoto vzdělávání je, aby se děti všestranně rozvíjely a aby měly základy předpokládaných dovedností, vědomostí, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj dítěte. Pedagog by proto měl do své práce vložit tvořivost, energii a využívat vhodné metody a formy práce. Učení dětí by mělo být založeno na jejich aktivní činnosti, kooperativním a prožitkovém učení, smyslovém vnímání, ale hlavně by se měly zohledňovat potřeby dětí a uplatňovat individuální přístup. Jedním z modelů výuky, který vyhovuje těmto požadavkům, je projektové vyučování. Toto vyučování umožňuje dětem poutavou a zajímavou formou získávat informace. Děti se učí samostatnosti, tvořivosti, toleranci, spolupráci, učí se respektovat názory druhých, prosazovat své názory, náměty a nápady, vyhledávat informace v dětských knihách a encyklopediích. Projekty umožňují propojit školu se životem, aby pro děti tyto dva světy nezůstávaly zcela odděleny. Projektové vyučování je metodou v prostředí mateřských škol hojně využívanou.

Téma diplomové práce jsem si vybrala záměrně, protože jsem chtěla použít zásobník písni a říkadel, který jsem vypracovala v bakalářské práci. Aby tento zásobník nezůstal bez využití, rozhodla jsem se vytvořit měsíční projekt, ve kterém jsou hlavními činnostmi písně s tanečním doprovodem. Pracuji jako učitelka v mateřské škole, proto je projekt vytvořen pro děti předškolního věku. Věřím, že ne v každé mateřské škole se projekty využívají, proto jsem oslovila čtrnáct učitelek z různých mateřských škol, aby můj projekt zrealizovaly a objevily tak nové činnosti a metody pro svou práci. S využíváním projektů jsem se poprvé setkala při studiu na Univerzitě Hradec Králové. Tato metoda se mi zalíbila a nyní ji využívám i při svém působení v mateřské škole.

Diplomová práce je členěna do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části jsem se zaměřila na poznatky získané pedagogickou praxí a studiem dostupné literatury k tématu - předškolní vzdělávání a vývoj dítěte předškolního věku. V další kapitole jsem se zmínila o Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání a o jeho spojení s plánováním předškolního vzdělávání. A v neposlední řadě jsem popsala

charakteristické znaky projektového vyučování, jeho pozitiva, negativa, zásady plánování a jednotlivé typy projektů. Měsíční projekt vychází především z tělesné a hudební výchovy, proto jsem jednu kapitolu teoretické části věnovala rytmické gymnastice, jejímu přínosu pro děti předškolního věku a postupu nácviku pohybu u malých dětí.

Praktická část práce popisuje měsíční projekt s názvem Zvířátka vítají jaro. Protože byl projekt realizován v jarních měsících, za téma jsem zvolila zvířata, která jsou, dle mého názoru, dětem nejbližší. U tohoto tématu se dají probírat další oblasti jako barvy, počasí, počty, příroda, znaky jara, apod. To všechno děti dobře znají, proto je jim téma blízké a není pro ně náročné. Projekt byl realizován v průběhu čtyř týdnů čtrnácti učitelkami v sedmi mateřských školách, kde učitelky působí. Všechny realizované aktivity projektu jsou přehledně a v rámci týdnů seřazeny dle činností, kde je uveden popis činnosti, organizace, forma a také potřebné pomůcky. Projekt obsahuje činnosti z hudební, tělesné, výtvarné a dramatické výchovy. Záměrně jsem aktivity neplánovala na konkrétní dny, aby byla zachována možnost výběru činností učitelkami a samotnými dětmi a jejich realizace mohla volně přecházet z jednoho dne na druhý. K vyhodnocení projektu byla použita metoda analýzy otázek ankety. Anketu jsem vyhodnotila v praktické části a její výsledek jsem shrnula v závěru diplomové práce. Při hodnocení výsledku jsem se zaměřila převážně na hudebně-pohybové činnosti. V anketě, vypracované pro učitelky, jsem se mimo jiné dotazovala na to, zda se již s projektovou výukou setkaly, zda jí samy využívají, co by změnily na koncepci projektu, co považují na projektovém vyučování za přínosné a co jim naopak nevyhovuje. Dále učitelky hodnotily, jaké činnosti projektu děti nejvíce zaujaly, náročnost realizovaných písní s pohybem, zda tyto činnosti více bavily chlapce nebo dívky, starší nebo mladší děti, jak často zapojují do režimu dne pohybové činnosti a jaké prostředky k nim využívají.

Záměrem diplomové práce je ověřit využití předem připraveného měsíčního projektu v praxi mateřských škol pod vedením čtrnácti učitelek. Očekávám, že touto prací inspiroji učitele mateřských škol a studenty pedagogických škol v jejich praxi a obohatím školní vzdělávací program mateřských škol o nový prvek - projektové vyučování.

1 Teoretická část

1. 1 Předškolní věk

Předškolní věk je v širším slova smyslu chápán od prenatálního období po vstup do školy. V užším slova smyslu trvá od tří do zhruba šesti let a můžeme ho nazvat jako věk mateřské školy. Konec předškolního věku není dán jen věkem, ale i školní zralostí. Dítě má přijatelnou úroveň komunikace, osvojené běžné normy chování, znalost obsahu rolí, není tolik vázáno na rodinu a začleňuje se mezi vrstevníky. Myšlení je stále ještě prelogické a egocentrické. Překonání této bariéry je jedním z významných úkolů předškolního období a krokem k nástupu do školy. Člověk je velmi tvárný a mozek se učí novým věcem po celý život (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Žádné životní období nemá na život člověka takový vliv jako to, co prožije do svých šesti nebo sedmi let. Pro rodiče dětí v tomto věku je důležité, aby znali jednotlivé etapy, kterými dítě prochází. Toto období má být pro dítě maximálně pozitivní. Rodiče by mu měli předávat co nejvíce ze své lásky a zkušeností (Bacus, 2004).

Ve třech letech se dítě stává osobností. Má již nějaké zkušenosti a poznatky z minulosti. Nejvíce ho ovšem zajímá ono samo, domov, kde se cítí nejlépe, a ti, kdo doma žijí. V dalších třech letech, kdy chodí do mateřské školy, ho začíná zajímat i okolní svět. V tomto věku začíná navazovat kamarádství a učí se dělat kompromisy. Do všech věcí se vrhá s velkou energií, přeje si zažívat nové věci a nová dobrodružství. V mateřské škole se samozřejmě také zlepšuje řeč. Tříleté dítě má primitivní potřeby. Potřebuje lásku, důslednost, citové zázemí, někoho, kdo mu naslouchá a pomáhá mu otevřít se okolnímu světu. V tomto období se učí nové věci – ovládat své chování, brát v potaz ostatní lidi, uvědomit si svou pohlavní příslušnost, odloučit se od matky, vyzrát a rozvíjet své dovednosti (Bacus in Urbanová, 2014, 9).

Děti v tomto věku bývají plné energie, nadšení a zvědavosti. Jsou neustále v pohybu a do všeho se pouštějí naplno. Ve všech činnostech, které dělají, se projevuje kreativita a fantazie. Také se díky rozšíření slovní zásoby a rozvoji intelektu mohou přesněji vyjadřovat a dokáží lépe řešit problémy. Uvědomují si potřeby ostatních lidí a postupně získávají kontrolu nad svým chováním. Potřebují být ujišťovány, že jim dospělí poskytnou pomoc, ale zároveň touží po nezávislosti (Allen & Marotz, 2002).

Dítě v předškolním věku váží průměrně 15 kg a měří zhruba 100 cm. Jeho mléčný chrup je úplný, tj. 20 zubů a živí se stravou dospělých. Ovládá samoobsluhu a má rozvinutý citový a psychický život, který projevuje bohatou slovní zásobou. Toto období v šesti letech přechází do školního věku. Důležitý mezník mezi těmito obdobími je škola. Rodiče označují konec předškolního období jako konec šťastného dětství a začátek povinností pro ně i pro dítě. Proto by se dětem předškolního věku mělo ponechat dostatek bezstarostné volnosti a prostor pro radost z poznání a ze hry (Matějček & Pokorná, 1998).

Paměť je dosud nespolehlivá, děti si ale osvojují velké množství poznatků. Fixovány jsou hlavně konkrétní a názorné jevy. Děti se učí bezděčně a mechanicky. Snadno si osvojují říkanky, často i bez soustředění na obsah, stačí jim pouze rytmus a rým. Se vzrůstající kvalitou paměti, emočního prožívání, pozornosti a manipulačních schopností, jsou bohatší i dětské představy. Dětská fantazie je bohatá a nezátížená korekcí kritického myšlení. V tomto věku zasahuje fantazie i do myšlení. Největší uplatnění má v námětových hrách. Děti se i při vyprávění nějaké skutečnosti nechávají unášet fantazií a emocemi (Čačka, 1997).

Všechny děti mají mnoho společných tělesných a psychických potřeb, které musí být naplňovány, aby se mohly dobře vyvíjet a prospívat. Tyto potřeby jsou spolu vzájemně propojeny a jejich zanedbávání může vést k vývojovým problémům. Mezi tělesné potřeby patří přístřeší a ochrana, výživné jídlo, teplo, oblečení, zdravotní péče, čistota, odpočinek a aktivita ve vyvážené míře. A mezi psychické potřeby můžeme zařadit mimo jiné lásku, bezpečí a důvěru (Allen & Marotz, 2002).

V předškolním věku se u dětí rozvíjejí formy imaginativní hry spojené s jazykovým humorem. Děti vyhledávají a rády si vymýšlejí různé nesmysly, baví je nonsensová poezie, popletené pohádky, vymyšlení legračních vtipů a veršů. Od 2 let věku si děti rády vymýšlejí při hře různé role, a proto vyhledávají dramatické hry. Napodobují chování rodičů, učitelky, zvířata a věci, s přibývajícím věkem pro tyto hry vyhledávají kamarády (Hanšpachová, 1999).

1. 1. 1 Tělesný vývoj

Dítě ve dvou letech má v mozku vytvořeny všechny buňky potřebné k řízení dýchání, trávení, spánku, sluchu, zraku, hmatu, chuti, chůze a rovnováhy a jsou založena centra pro složitější pohyb. Tyto schopnosti se rozvíjí až do 14 let (Einonová, 2001).

Dítě před třetím rokem života si se svým tělem čím dál lépe rozumí, takže mnohem lépe běhá a méně padá. Dokáže chodit na relativně dlouhé pěší procházky. Umí samo jíst a pít, obléci se, zvládne si i zapnout knoflíky. Při činnostech, vyžadujících přesnost, používá převážně jen jednu ruku (Bacus, 2003).

Obratnost se u dětí od dvou do čtyř let zdokonaluje na houpačkách, prolézačkách a klouzačce. Vhodné činnosti jsou hry na honěnou, tanec na hudbu a chůze na nízké zídce. Od pěti let můžeme uvažovat o kurzech gymnastiky, tance, plavání, lyžování či bruslení (Einonová, 2001).

Tělesný vývoj zaostává za rozvojem řeči, myšlení a sociálních dovedností. Velký vliv na dítě mají dospělí. Předškoláci mají delší krok, jsou rychlejší a vytrvalejší. Děti rozvíjí tělesnou rovnováhu a koordinaci, když při hře uhýbají, předklánějí se a otáčejí. Protože dětem sílí svaly, jsou schopni kromě běhu i skákat, hopsat a poskakovat. Ve větším kolektivu tyto činnosti doprovází výskání a další projevy radosti. Děti padají čím dál méně, protože se jejich těžiště zvyšuje. Mají stále celkem měkké kosti, takže nedochází ke zlomeninám, naopak velmi časté jsou odřeniny, boule, modřiny a řezné rány (Einonová, 2001).

Pohyb je prostředkem seznamování se s prostředím, prvním učením, jak ovládnout své tělo, jak si poradit se svým okolím a tím nabýt potřebné zkušenosti, jak vyjádřit sebe sama a komunikovat s ostatními. Díky pohybu získáváme sebevědomí, hodnotíme sebe samého, vzájemně srovnáváme, pomáháme si, soupeříme i spolupracujeme (Dvořáková, 2002).

Dítě ve třech letech většinou udrží rovnováhu, rádo se pohybuje do rytmu hudby. O půl roku později už dokáže chodit po špičkách, udržet se na úzkém prostoru a skákat snožmo, zajímá se o hudbu, má své oblíbené písničky, u kterých může tancovat a poskakovat. Ve čtyřech letech má velkou potřebu tělesného pohybu, rádo poskakuje a hraje si na honěnou. Ve čtyřech a půl letech rádo chodí na procházky. V pěti letech dokáže skákat po jedné noze a lépe udrží rovnováhu. O půl roku později zkouší

náročnější rovnovážné aktivity jako jízdu na kole, bruslích a skákání přes švihadlo, zkouší se samo rozhoupat na houpačce a rozlišuje levou a pravou stranu (Bacus, 2004).

1. 1. 2 Motorika dítěte

V předškolním věku dochází k velkému zlepšení v oblasti motoriky, zejména k lepší pohybové koordinaci, větší hbitosti a eleganci pohybů. Dítě ve čtyřech letech je více zručné než v batolecím období, dobře utíká, seběhne schody, skáče, seskočí z nízké výšky, stojí déle na jedné noze, umí házet míč jako dospělí. Je více samostatné, převážně samo se obléká, svléká a také samo jí a myje si ruce. Rádo si hraje na pískovišti, dělá bábovičky, s pomocí dospělého umí postavit hrad. Umí si hrát s modelínou, používá kostky, umí stavět pyramidy, věže, domy, auta nebo domeček pro panenky. Zlepšuje se koordinace tělesných pohybů s charakterem hudby (Špaňhelová, 2004).

Předškolní děti se kromě doby, kdy spí, pohybují celý den. Střídají namáhavější činnosti (hru s míčem, jízdu na kole, tříkolce, koloběžce) a činnosti nenamáhavé, u kterých používají jemnou motoriku (kreslení, modelování, stavba ze stavebnic). Děti neodpočívají nehnutě vsedě nebo vleže ani po větší námaze. S přibývajícím věkem si rychle odpočinou, ale pomaleji se unaví. Dětská svalovina není ještě dostatečně vycvičená, proto je nevhodné děti zatěžovat vytrvalostními výkony (lyžařské túry, dlouhé pochody). Vliv na výkon dítěte má také to, zda je dítě svalnaté nebo drobné a štíhlé se slabou svalovinou. Děti by měly mít dostatečný přísun tekutin, obzvláště při tělesné námaze a horku. Nikdy bychom neměli dítě nechat dojít na konec fyzických sil, důsledkem vyčerpání by se u něj mohla objevit skrytá vada nebo vypuknout choroba, které se jeho tělo neubrání. Čtení pohádky nebo vyprávění jsou vhodným prostředkem pro odpočinek dětí. Jejich pozornost ovšem vydrží maximálně půl hodiny, záleží to také na typu dítěte. Přemýšlivé děti jsou vděčnými posluchači, ale aktivní neposedné děti dávají spíše přednost pohybu. Pro předškolní děti je v mateřské škole i v rámci rodiny na výběr mnoho sportovních aktivit, mezi které patří lyžování, sáňkování, bruslení, jízda na kole, plavání, míčové hry a turistika (Matějček & Pokorná, 1998).

1. 1. 3 Psychologický rozvoj

Vývoj dítěte je radikální děj, kdy se z drobného stvoření stane za pár let originální a samostatná lidská bytost. Tento vývoj se děje před očima dospělého, za jeho účasti a pod jeho vlivem (Matějček & Pokorná, 1998).

Předškolní dítě po třetím roce navazuje vztahy s druhými dětmi a opouští tak svůj nejbližší rodinný kruh. V tomto věku se kladou základy pro přátelství. Děti, které nechodí do mateřské školy, jsou v tomto směru ochuzovány. Mateřská škola může plnit terapeutickou činnost a to společností druhých dětí, společnou hrou, hračkami, to přiláká i velmi úzkostné a nepřizpůsobivé děti. Toto všechno může pomoci k postupnému psychickému otužování dítěte. Místo období vzporu nastává období tzv. konformity, to znamená, že chce dítě vypadat jako ostatní a dělat to, co dělají druzí. Chápu, co se dělat má a co se dělat nemá. Proto je velice důležité dbát na to, abychom děti to, co je učíme, učili správně. To, co se do psychického a fyzického organismu dítěte špatně zabuduje, se odstraňuje velmi obtížně. Měli bychom u nich cvičit zrakovou a sluchovou analýzu a syntézu, hlavně nepromeškat poslední předškolní rok dítěte (Matějček, 1999).

V psychickém vývoji můžeme vidět rozdíly mezi chlapci a dívkami. U novorozenců jsou dívky v průměru zdravější a vývojově vyspělejší, mají lepší pohybovou koordinaci, ale menší svalovou sílu. Chlapci jsou pohybově aktivnější, ale méně vytrvalí v udržování očního kontaktu. Dívky začínají mluvit dříve než chlapci. V ostatních kognitivních schopnostech se neliší. Při hře jsou chlapci rušnější (honičky), volí konstruktivní hry a dívky klidnější, mají rády kreslení, prohlížení knížek. Dívky mají celkově širší rozsah zájmů než chlapci. Děti si uvědomují charakteristické znaky svého pohlaví, ve třech letech rozlišují chlapecké a dívčí hračky, ve čtyřech letech barvy a v pěti letech typické povahové vlastnosti pro určité pohlaví. Ve vývoji chlapců a dívek nacházíme ale více shod než rozdílů, které jsou spíše malé (Langmeier & Krejčířová, 2006).

1. 2 Předškolní vzdělávání

Nástup dítěte do mateřské školy je velkou zkouškou jak pro dítě, tak pro jeho rodiče. Mateřská škola by měla dítěti poskytovat pocit bezpečí a tak předejít obavám a pocitu samoty. Předejít špatnému zvládnutí nástupu dítěte do mateřské školy lze tak, že rodič bude dítě budit dostatečně včas, dá mu dostatek prostoru na klidnou snídani. Velmi důležité je s dítětem o školce mluvit, vysvětlit v klidu dítěti, že bude mateřskou školu navštěvovat každý den a hlavně, že si pro něj rodič zase přijde. Dítě snadno z rodiče vycítí úzkost, a proto by se měl i rodič dostatečně psychicky připravit na nástup dítěte do mateřské školy. Je také dobré, aby měl rodič častý kontakt s pedagogem, který mu sdělí, co dítě ve školce dělalo a jak se celý den cítilo. Naopak rodič podá pedagogovi informace o událostech souvisejících s životem dítěte, které by mohly mít vliv na jeho chování. Dítě je velmi citlivé na úroveň komunikace a důvěru mezi pedagogem a rodiči (Bacus, 2003).

Při pozorování dětí v mateřských školách bylo zjištěno, že když nejsou děti při spontánních hrách vedené učitelkou, volí si různorodé dynamické pohybové aktivity. Tvoří si pro ně vhodné podmínky, řeší vzniklé problémy, určují pravidla, rozdělují role, komunikují a spolupracují. Mateřská škola by měla ke spontánnímu pohybu poskytovat podmínky a podporovat je. Výchovu a vzdělávání dětí nelze dělit na jednotlivé předměty, ale činnosti všech oborů by se měly v hrách a aktivitách prolínat (Dvořáková, 2002).

„Mateřská škola by měla nabízet činnosti a situace, kdy je každý individuální výkon vnímán jako pozitivní přínos pro skupinu“ (Dvořáková, 2002, 74).

Děti tráví v mateřské škole podstatnou část dne. Pedagogové mají odborné vzdělání pro svou práci, proto by mateřská škola měla být partnerem rodičů ve výchově a vzdělávání dětí. Mateřská škola je svým režimem, nabídkou činností, hygienickými návyky a kulturou stolování příkladem pro život celé rodiny (Dvořáková, 2002).

„Podnětné pro vzájemné poznávání a hlubší porozumění si s rodiči v zájmu dětí jsou akce školy pro rodiče s dětmi – besídky, sportovní odpoledne, výlety, táboráky, lyžařské zájezdy a jiné“ (Dvořáková, 2002, 109 – 110).

Mateřská škola s odborně vzdělanými pedagogy má za úkol pomáhat rodičům konkrétní práci s dětmi v programu mateřské školy, ale také informovaností rodičů o jejich dětech

a možnostech vhodných aktivit a zájmů mimo mateřskou školu. Patří sem mimo jiné tělovýchovné kroužky a pohybové činnosti (Dvořáková, 2002).

1. 2. 1 Pohyb v režimu dne v mateřské škole

Dítě předškolního věku se bez pohybu neobejde ani jeden den, hodinu, dokonce ani půl hodiny. Pokud dítě nemá dostatek prostoru pro pohyb, projeví se to v jeho chování, pokud je tento nedostatek dlouhodobější, projeví se v nevratných změnách na psychice jedince, fyziologické úrovni a v sociálních vztazích (Dvořáková, 2002).

Děti se dokáží soustředit 10-15 minut a denně potřebují zhruba 5 hodin pohybu, z toho by měly vycházet představy o práci s dětmi a o režimu dne. Denní režim by měl respektovat individuální potřebu pohybu, individuální předpoklady a úroveň v pohybových dovednostech. Děti by měly mít k dispozici pomůcky a prostor ke spontánním pohybovým činnostem, různou úroveň úkolů a dovedností, částečně i řízené aktivity, aktivity pro zlepšování zdatnosti, dostupné informace o těle, pohybu a zdraví, smysluplná pravidla a spolupráci a komunikaci s ostatními (Dvořáková, 2002).

Každý den by měly být pro děti dostupné pomůcky, které lze využívat uvnitř budovy – molitanové míče, obruče, švihadla, balanční plochy, lavička, žebřiny. Jejich využívání musí mít stanovená pravidla (Dvořáková, 2002).

Pohybové činnosti mohou být realizované v rámci projektu, ale i součástí každodenního rituálu. Projekty jsou tvořeny tematickými celky, takže pohybové činnosti jsou součástí témat. Do konkrétní podoby jsou poté zpracovány v třídním vzdělávacím programu, který odpovídá podmínkám třídy – věku, zájmům, problémům a úrovni dětí. Každodenní rituály obsahují zahájení dne, aby děti věděly, že se opět sešly v mateřské škole a čeká je společný den. Na zahájení dne je vhodné právě cvičení, kde děti navážou kontakt s ostatními kamarády. Pro tato cvičení je nejlepší útvar kruh, všichni na sebe vidí a mohou se na sebe usmát. Pravidelné opakování tohoto každodenního rituálu může mít vliv na jeho trvalé využití dětmi, i na jeho převzetí do rodiny (Dvořáková, 2002).

Program v mateřské škole by měl dětem umožnit hrát si individuálně a nezapojovat se do společných her, pokud to dítě nechce. Kombinace individuální, skupinové a hromadné formy práce může být pozitivní a každá z nich má své místo (Dvořáková, 2002).

Stavba tělovýchovné jednotky je dána fyziologickými a psychologickými požadavky, kterým odpovídá postup:

1. část – Hra v úvodu, která je pro děti jednoduchá, vtahuje děti do hry a zahřívá svaly.
2. část – Cviky na protažení, které děti orientují na uvědomělé řízení svého těla, protahují zkrácené a aktivují ochabující svaly.
3. část – Činnosti, které děti již vyzkoušely i nové pohybové činnosti, využití pomůcek, děti si mohou vybírat úkoly z nabízených činností.
4. část – Hra, která je emocionálně pozitivní, dynamická, motivující, znovu spojuje děti do kolektivu.
5. část – Uvolnění, vytřepání svalů, odpočinek např. s hudbou (Dvořáková, 2002).

Veškeré pohybové projevy by měly vyplývat z pěveckých, instrumentálních a poslechových činností. Hlavním úskalím hudební výchovy je chybějící metodika a inspirace. Inspiraci může pedagog nalézt ve speciálních publikacích zaměřených na tuto tematiku. Inspirace předpokládá hledání vlastních cest (Jenčková, 1999).

1. 2. 2 Pedagog v mateřské škole

Pedagog v MŠ získává ve svém profesním vzdělání potřebné didaktické a metodické schopnosti a dovednosti, musí znát vývojové a zdravotní zákonitosti a zásady v předškolním věku, včetně vhodného obsahového zásobníku. Pro práci pedagoga je zvládnutí těchto dovedností a znalostí nezbytné (Dvořáková, 2002).

Pedagog by měl směřovat k tomu, aby se u dítěte rozvíjelo jeho poznání a učení, aby si osvojilo základní hodnoty, na kterých je založena naše společnost, získalo osobní samostatnost a schopnost projevovat se jako samostatná bytost, která působí na své okolí. Pedagog, který svým chováním, jednáním a postoji ve všech směrech ovlivňuje dítě, by si měl být vědom toho, že rámcové cíle v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání jsou všestranné a přirozené, proto by měl být pro dítě přirozenou oporou, brát v potaz jeho potřeby a zájmy a měl by být empatický (RVP PV, 2017).

Jedním z úkolů pedagoga je sledovat a vyhodnocovat individuální vývoj a učební pokroky každého dítěte. K tomu poslouží pedagogická diagnostika dítěte, která využívá metody pozorování, dotazník, anamnézu, rozhovor a rozbor dětských výtvorů a prací. Tyto výsledky se shromažďují do portfolií. Na základě výsledků pedagog navrhuje

patřičná pedagogická opatření. Pedagog ovšem musí brát v potaz veškeré vlivy, které na dítě působí a musí zvolit optimální postupy (Zelinková, 2007).

1. 3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) vychází ze školského zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Vytvořil ho Výzkumný ústav pedagogický a schválil ministr školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. RVP stanovuje rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy vzdělávání a je závazný pro tvorbu školních vzdělávacích programů. RVP i školní vzdělávací program by měly být přístupné pro veřejnost (Skutil & Zikl, 2011).

V RVP PV jsou formulovány úkoly, specifika, cíle a oblasti předškolního vzdělávání. Předškolní vzdělávání má za úkol obohacovat denní program dítěte, podporovat jeho tělesný i duševní vývoj, všestranně rozvíjet jeho osobnost a motivovat jej k učení a poznávání. Přizpůsobuje se vývojovým, sociálním, kognitivním a emocionálním potřebám dítěte a dbá na to, aby byla plně respektována vývojová specifika. Metody prožitkového a kooperativního učení hrou podporují děti ve zvědavosti, potřebě objevovat nepoznané a radosti z učení. V předškolním vzdělávání je také uplatňováno spontánní a didakticky řízené učení založené na principu nápodoby. Činnosti by měly být vzájemně provázané a měly by probíhat na základě integrovaných bloků, které přirozeně naplňují dětské potřeby a umožňují získávat zkušenosti z různých oblastí života. Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet děti po psychické, fyzické a sociální stránce a vést děti k tomu, aby při vstupu do základní školy byly samostatnou osobností, která bude zvládat nároky života (RVP PV, 2017).

RVP PV je uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí a to dítě a jeho tělo (biologická oblast), dítě a jeho psychika (psychologická oblast), dítě a ten druhý (interpersonální oblast), dítě a společnost (sociálně-kulturní oblast) a dítě a svět (environmentální oblast). Všechny oblasti obsahují dílčí cíle, vzdělávací nabídku a očekávané výstupy. Obsahy těchto oblastí se vzájemně ovlivňují a prolínají, čím více se budou prolínat, tím efektivnější a přirozenější bude vzdělávání (RVP PV, 2017).

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání najdeme vzdělávací oblast Dítě a jeho tělo, kde je záměrem pedagoga v biologické oblasti

stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit ho sebe obslužným dovednostem a vést ho ke zdravým životním návykům a postojům. Mezi dílčí vzdělávací cíle této oblasti, které pedagog u dítěte požaduje, patří např. uvědomění si vlastního těla, rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky, ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí, rozvoj fyzické i psychické zdatnosti, osvojení si věku přiměřených praktických dovedností, vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu, apod. K očekávaným výstupům, které dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže, patří např. zachovávat správné držení těla, koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou, vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu, ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem, vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů atd. (RVP PV in Urbanová, 2014, 11 – 12).

Pro člověka je podstatné umět vnímat, komunikovat, orientovat se, analyzovat, objevovat a diskutovat, to vše jsou dovednosti pro život neboli klíčové kompetence. Tvoří se celý život, protože se člověk stále něčemu učí. Rozhodující je věk dítěte, podporuje se jeho zvědavost, tvoří se postoj k učení, hodnotové orientace, postoje, vlastní osobnost a vztah k sobě i druhým, a proto předškolní věk ovlivňuje budoucnost školáka a dospělého. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání formuluje cíle, podmínky a prostředky, které zabezpečují pozitivní působení na děti v mateřské škole. Jedním z neopominutelných prostředků tohoto působení je v životě dítěte pohyb (Dvořáková, 2002).

1. 4 Projektové vyučování

Kořeny projektového vyučování nalezneme na počátku 20. století v Americe, kde vznikla progresivní výchova, která děti podněcovala k aktivnímu získávání zkušeností pomocí řešení problémů. Hlavním představitelem byl John Dewey, který v roce 1986 založil univerzitní experimentální školu v Chicagu, kde si ověřoval teorii, že základem veškerého poznání je práce. Snažil se, aby děti chápaly smysl toho, co se učí (Kratochvílová, 2006).

Další, kdo navázal s projektovou výukou, byl William Heard Kilpatrick, který vymezil projektovou metodu. Dítě by mělo plnit úkoly, kvůli vlastní touze učit se novému. Tvrdil, že realizování projektu rozvíjí charakter, dítě se učí pracovat, pracuje ve skupině, je odpovědné za svou práci. Kilpatrick rozdělil fáze projektu na záměr, plán, provedení a posouzení (Kratochvílová, 2006).

Projektové vyučování u nás se liší od americké praxe hlavně tím, že jím nikdy nebyla nahrazená celá výuka, ale je syntézou předmětového a projektového vyučování. Zavádění nových vyučovacích metod ukončila německá okupace Československa v roce 1939. Alternativní školy a opětovné využívání netradičních metod poté znovu vznikaly v době po revoluci po roce 1989 (Kratochvílová, 2006).

Projektové vyučování je komplexní metoda, která umožňuje prožívat nové role, přiblížit se realitě, řešit problémy, propojovat a uplatňovat získané poznatky všech oborů při práci. Motivuje k samostatnosti, seberealizaci, objevování, komunikaci a spolupráci s vrstevníky a učiteli. Tímto vyučováním děti poznávají náš svět, ale i samy sebe, své možnosti a limity (Tomková, Kašová & Dvořáková, 2009).

Děti jsou díky této vyučovací metodě vedeni k samostatnému zpracování projektů, získávání zkušeností praktickou činností a experimentováním. Podporuje kooperativní učení a motivaci (Průcha, 2001).

Při vyučování jde o vědomosti a dovednosti, ale také o způsob, kterým toho dítě docílilo. Projektová metoda není jednoduchá, je to uspořádaný systém činností učitele a žáků, kde jsou dominantní žáci. Učitel je v roli pozorovatele, pomocníka a provádí dítě na cestě za poznáním (Kratochvílová, 2006).

Projektovou metodu charakterizuje Kratochvílová (2006, 38) následujícími znaky:

1. Organizovaná učební činnost směřující k určitému cíli – realizaci projektu a jeho výstupu.
2. Činnost, která nemůže být dopředu zcela jasně krok za krokem naplánována.
3. Činnost vyžadující aktivitu žáka a jeho samostatnost.
4. Činnost tvořivá a reagující na změny v průběhu projektu.
5. Činnost převážně vnitřně řízená – autoregulovaná.
6. Činnost teoretická i praktická rozvíjející celou osobnost žáka a vedoucí k odpovědnosti za výsledek.

7. Praktická činnost, zkušenost a využití teorie motivuje žáka k učení a přispívá k rozvoji jeho sebepojetí.

Při tvorbě projektu dochází vždy k projektování a jedná se o promyšlení, plánování, vytváření, vyhodnocování činností na základě praktického řešení a realizace problému, idey, myšlenky, společného tématu. Zahrnuje záměr, plánování, provedení a hodnocení. Projektování vyžaduje předvídavost, a praktickou zkušenost. Projektování se uskutečňuje na úrovni třídy s dětmi jako výukový projekt, případně jako projektování v tematickém učení a v integrovaných blocích (Křováčková & Skutil, 2014).

1. 4. 1 Pozitiva a negativa projektového vyučování

Projektová výuka je založena na vzájemné interakci dítěte, pedagoga, procesu učení a okolního prostředí. Dítě využívá dosavadních znalostí a získává nové dovednosti a znalosti experimentováním a praktickou činností. Uvědomuje si své místo ve skupině, učí se spolupracovat, respektovat ostatní, rozvíjí komunikativní dovednosti, tvořivost a fantazii. Pedagog se díky projektovému vyučování učí vnímat dítě jako celek, používá nové možnosti hodnocení a sebehodnocení, učí se roli poradce a zdokonaluje své organizační a plánovací dovednosti. Při učení se respektují individuální potřeby dítěte, rozvíjí se celá jeho osobnost, vzniká partnerský vztah mezi dítětem a pedagogem, nenásilný a přirozený proces je podpořen zájmem dítěte. Projektové vyučování propojuje život školy a okolí, napomáhá k jejich vzájemnému obohacení. Zapojuje rodiče do vyučování a podněcuje jejich zájem o dítě a o školu (Kratochvílová, 2006).

Na druhé straně je zde i několik záporů projektového vyučování. Projektové vyučování je časově velmi náročné, dítě nemusí být schopné pochopit daný cíl projektu a nemusí být vybaveno potřebnými kompetencemi. Pedagog nemusí mít dostatečnou teoretickou a praktickou zkušenost s touto výukou, je pro něj časově náročná a tak ztrácí motivaci, je unavený, ve stresu a tím negativně působí na žáky. Na pedagoga je vyvinut velký nárok na spolupráci s ostatními pedagogy, rodiči a veřejností. Projektové vyučování je náročné na materiálové vybavení, flexibilitu jednání pedagoga a dítěte, vyžaduje rozličné zdroje informací. Pokud je okolní prostředí nedostatečně informované o projektu, vnímá ho jako hru, ne jako vzdělávací proces a svým způsobem může projektová výuka své okolí obtěžovat (Kratochvílová, 2006).

Tato negativa je možné kompenzovat vytvořením dostatečných materiálních podmínek, teoretickou přípravou pedagoga a zvyšováním všeobecného povědomí o této tématice. Je vhodné projektovou metodu zavádět postupně a v některých případech použít i jiné vyučovací metody, které kompenzují nedostatky této metody (Kratochvílová, 2006).

1. 4. 2 Zásady plánování projektů

Při tvorbě projektů by měl pedagog dodržovat dané fáze, které na sebe navazují. Ještě před začátkem plánování projektu je nutné si stanovit, jaký projekt budeme realizovat, čeho chceme u dětí dosáhnout a které složky osobnosti budeme u dítěte rozvíjet. Jednotlivé fáze projektu dle Kratochvílové jsou přípravná fáze, plánování, realizace, prezentace výstupů a hodnocení projektu. Jejich počet se může u jednotlivých autorů lišit (Kratochvílová, 2006).

1. Fáze přípravná

Důležité je u dětí vzbudit zájem a zvědavost, proto by měl pedagog vymyslet zajímavé téma nebo situaci, která tyto požadavky bude splňovat. Děti by se měly v této fázi připravit na realizaci projektu. Jde zde o získání určitého stupně rozvoje osobnosti dítěte. Mělo by dosáhnout kompetencí k učení, objevování, komunikaci, kooperaci a přizpůsobování se změnám (Kratochvílová, 2006).

2. Fáze plánování

V této fázi je důležitá spolupráce pedagoga a dítěte na plánování projektu, kde si ujasní cíl a stanoví otázky, kterými se chtějí v projektu zabývat. Připravený plán by měl obsahovat smysluplné činnosti a nabídku příležitostí, které na sebe navazují a jsou vzájemně propojené. Návrh by měl také obsahovat odhad materiálu a potřebné pomůcky (Maňák, Švec, 2003). Pedagog by si měl projekt časově rozvrhnout, promyslet si období a prostředí, ve kterém bude projekt realizován, kdo se bude na projektu podílet a za jakých podmínek, naplánovat organizaci, způsob realizace a závěrečné hodnocení. Pro tuto fázi je vhodná metoda brainstorming (bouře mozků), která napomůže s nápady při tvorbě projektu (Kratochvílová, 2006).

3. Fáze realizace

Realizace obsahuje vyhledávání informací, shromažďování a zpracovávání materiálu, kompletování výsledků činností, provádění pozorování, diskuze, zpracování požadovaných úkolů, zajišťování dokumentace a rozdělování rolí. Činnosti v projektu

by měly vést k zapojení a rozvíjení všech smyslů, učit se vnímat okolí, motivovat k jeho objevování, experimentovat a jednat zodpovědně (Maňák, Švec, 2003). Pedagog by měl zajistit, aby děti věděly, co mají dělat, měl by jim poradit a odpovědět na otázky, usměrňovat jejich aktivity a zasahovat jen v nutných případech. Pedagog by měl respektovat individuální tempo každého dítěte a nechat mu dostatek prostoru pro dokončení činnosti, podporuje tak dítě v dosažení úspěchu a poskytuje mu možnost volby, zda se chce činnosti zúčastnit nebo ne. Činnosti by se měly průběžně hodnotit, aby pedagog věděl, zda má projekt obměnit nebo doplnit o jiné činnosti. K tomuto hodnocení využívá hlavně pozorování, ale také dialog s dětmi, diskusi ve skupině a analýzu dětských prací (Kratochvílová, 2006).

4. Fáze prezentace výstupů projektu

Do této fáze patří představení a prezentace jednotlivých činností nebo celého projektu, na kterém děti pracovaly. Prezentace může mít podobu školního časopisu, internetové stránky, školní konference, besídky, koncertního vystoupení, divadelního představení, videonahrávky nebo výrobků vystavovaných ve třídě či společných školních prostorách. Může být realizována v rámci třídy, pro spolužáky, pro rodiče i pro veřejnost. Projekt je úspěšný, když jsou děti dostatečně motivováni a aktivně zapojeni do tématu, protože se poté snaží zodpovědně plnit všechny úkoly a snaží se dosahovat co nejlepších výsledků. Velice efektivní je prezentovat projekt právě před dětmi a jejich rodiči, protože rodiče získají zpětnou vazbu, mají povědomí o práci svého dítěte a činnosti školy a děti jsou spokojené, že mohou svou práci představit rodičům (Kratochvílová, 2006).

5. Fáze hodnocení

Děti a pedagog objektivně hodnotí realizovaný projekt od plánování, přes realizaci, po výsledek. Kritéria hodnocení by se měla stanovit na začátku projektu a měla by obsahovat sebehodnocení pedagoga, dětí, vzájemné hodnocení mezi sebou, hodnocení způsobu realizace a výsledných dovedností, ale především vědomosti, postoje a dovednosti, které děti během projektu získaly. Hodnocení by také měly ovlivňovat prožitky a pocity dětí a získané kompetence definované v rámci RVP PV (Kratochvílová, 2006).

1. 4. 3 Typy projektů

Dělení projektů dle Kratochvílové (2006, 45-47):

1. Projekty dle navrhovatele projektu

Původní projekty byly navrhovány tak, aby vycházely ze zájmů a potřeb žáků. Postupem času však začaly ve větší míře vznikat projekty s jasným didaktickým cílem, tedy projekty navržené učiteli. Tyto projekty tedy dělíme:

- a) spontánní – žákovské
- b) umělé – navržené učitelem
- c) kombinované - společné – navržené učitelem a žáky

Pod rozdělování projektů dle navrhovatele lze zařadit i dělení projektů na strukturované a nestrukturované projekty. Strukturovaný projekt je takový, kdy navrhovatelem tématu je učitel a žák spolu s daným tématem obdrží také i přesný postup pro jeho zpracování. Nestrukturovaný projekt je ten, kdy si téma volí žák, a stejně tak i pracuje dle vlastní volby.

2. Projekty dle účelu

Účelem projektu rozumíme jeho smysl, tedy to, proč projekt vlastně vytváříme a jaký z něj bude konečný výstup. Projekty dle účelu můžeme rozdělit na:

- a) problémové
- b) konstruktivní
- c) hodnotící
- d) směřující k estetické zkušenosti
- e) směřující k získání dovednosti

3. Projekty dle délky trvání projektu

- a) krátkodobé – jeden den
- b) střednědobé – v rozsahu dva dny až jeden týden
- c) dlouhodobé – projekty delší než jeden týden až do jednoho měsíce
- d) mimořádně dlouhodobé – delší než jeden měsíc

4. Projekty dle místa realizace

Projekty dle prostředí, kde jsou realizovány, se dělí na projekty školní, domácí, kombinované (školní/domácí), mimoškolní (projekty realizované na příklad v rámci skautského oddílu).

5. Projekty dle počtu zúčastněných

Podle počtu účastníků rozdělujeme projekty:

- a) individuální
- b) kolektivní
 - skupinové
 - třídní
 - ročníkové / ročníkové mezitřídní
 - meziročníkové
 - celoškolní

6. Projekty dle způsobu organizace

Způsobem organizace se rozumí, zda se bude jednat o projekty jednopředmětové či projekty s přesahem do různých předmětů. Rozlišujeme tedy projekty:

- a) jednopředmětové
- b) projekty z jedné vzdělávací oblasti (př. občanská výchova + dějepis)
- c) projekty z různých vzdělávacích oblastí (př. zeměpis + občanská výchova)
- d) projekty nepředmětové dle průřezových témat RVP ZV

7. Projekty dle nabídky informačních zdrojů

Projekty se v tomto případě dělí dle poskytnutí informačních zdrojů (žákům od učitele). Projektem volným se nazývají ty projekty, kdy materiály nejsou žákům poskytnuty. Projektem vázaným ty projekty, kdy žáci materiály obdrží. Existují i projekty kombinované – žáci obdrží základní materiál a jeho rozšíření si zajišťují sami.

1. 5 Rytmická gymnastika

V dnešní době je velmi důležité vést děti k pohybu, protože tráví příliš mnoho času u televize nebo počítače a častá je také dětská obezita. Děti mají velmi rády písničky a říkanky spojené s pohybem, stanou se pro ně součástí každodenních činností, stejně jako např. mytí rukou. Do budoucna budou pohyb samy vyhledávat, budou šikovné, obratné a zdravé (Vévodová & Růžek, 2012).

Rytmická gymnastika obsahuje hudebně pohybovou přípravu, tanec, cvičení s náčiním (švihadla, stuhy, obruče, míče), cvičení se cvičebními pomůckami a cvičení bez náčiní. Je to gymnastika nesoutěžního zaměření. Obsahem je cvičení s hudbou, kdy je hudební předloha podnětem pro ztvárnění pohybu. Je nejpropracovanější metodou hudebně pohybové výchovy s gymnastickým zaměřením (Čaplová, 2013).

Hudebně pohybová příprava je základem pochopení a osvojení si podstatných vztahů mezi pohybem a hudbou (souladu pohybu s hudbou, vazba mezi rytmem hudby a rytmem pohybu). Hudba má ve vazbě s pohybem funkci motivační (navozuje atmosféru), regulační (řídí a organizuje pohyb) a dramatickou - vyvolává představy a asociace (Čaplová in Urbanová, 2014, 12).

Rytmickou gymnastikou a tancem se v předškolní tělesné výchově u dětí rozvíjí hudebně pohybové vztahy a kladný vztah k tanečnímu a hudebnímu umění. Dále se podílí na rozvoji osobnosti a to rozvíjením vzájemných vztahů spoluprací při společné tvorbě pohybových skladeb. Rytmická gymnastika se špatně provádí, pokud je ve třídě špatná akustika. Některé děti se mohou stydět tancovat a většinou chlapce tato cvičení nebaví. Pedagog by měl vhodně volit hudbu a cviky pro danou skupinu dětí a dbát na správný nácvik cviků, ne jen na opakování podle učitele. Důležitá je pochvala za správné provedení cviků a opravování chyb u špatně provedených cviků (Čaplová, 2013).

Všemi hudebními činnostmi v mateřské škole si děti osvojují rytmicko-metrické vztahy, zejména při cvičení s hudbou (poskoky, běh, chůze), při hře na tělo a hudební nástroje a při hudebně pohybových hrách (Zezula & Janovská, 1990).

1. 5. 1 Řeč dítěte

Řeč spolu s mluvením, poslechem, čtením a psaním řadíme mezi běžné vyjadřovací prostředky jazyka. Negramotnost staví člověka do nevýhodné pozice. Pokud je člověk neschopen hovořit a naslouchat druhým lidem, vyřazuje ho to ze společnosti a to způsobuje frustraci a osamělost. Hovořit a naslouchat může i člověk, který neovládá mluvený jazyk, jako jsou neslyšící a nevidomí lidé. Ti se dorozumívají podle znaků a hmatu (Bruceová, 1996).

Mluvení je motorická činnost. Jemná motorika je přípravou ke zvládnutí psaní a její cvičení pomáhá ovládnout mluvidla a řeč. Řečový projev při hře cvičí výslovnost, při říkadlech i rytmus řeči. Samostatná opakovaná mluva a společné skandování podporuje samostatnost, sebevědomí a odvahu projevit se. Při hře je potřeba, aby se děti domluvily, spolupracovaly a pomáhaly si, k tomu je zapotřebí efektivní komunikace (Dvořáková, 2002).

V předškolním období mizí patlavost a celkově se zdokonaluje řeč. Není ještě úplně dokonalá, hodně hlásek děti vyslovují nepřesně nebo je nahrazují jinými hláskami. Patlavost vymizí úplně při nástupu do základní školy. Slovní zásoba vzroste od předškolního věku, kdy dosahuje kolem 1000 slov, na přibližně trojnásobek. Dalším tisícům slov děti rozumí (Langmeier & Krejčířová, 2006).

U dívek probíhá zrání mozkové tkáně rychleji než u chlapců, kde končí ve větší vyhraněnosti jednotlivých funkcí. Chlapci v šesti letech mají pravou hemisféru specializovanou pro prostorové podněty, což se projevuje zájmem o stavebnice a technické hračky. Řeč je pro člověka přirozená, ticho je tísnivé, neuspokojivé a vzbuzuje úzkost. Ticho bohužel využíváme jako trest vůči svým dětem, kamarádům a partnerovi (Matějček, 1994).

Říkadla s pohybem jsou skvělou možností, jak procvičit řečové a pohybové dovednosti, zlepšovat paměť, prohloubit vazbu s dítětem a dodat mu sebevědomí, to vše vede k rozvoji osobnosti a psychické pohodě dítěte (Vévodová & Růžek, 2012).

Říkadlo je poetický žánr dětského folklóru a umělé tvorby pro děti. Rytmická složka převládá nad významovou složkou. Projevuje se skandováním mezi recitací a zpěvem. Oblíbené básnické prostředky jsou apostrofa (oslovení nepřítomné osoby nebo neživé věci), eufonie (libozvučnost), personifikace (zosobnění), citoslovce, obrazná pojmenování a neologismy (nová slova). Říkadlo pomocí jazykolamů procvičuje dětskou řeč a provází různé činnosti dětí i rozdělení úloh v dětských hrách pomocí rozpočítadel. V činnostech MŠ se využívá spojení říkadel, hádanek a přísloví do jednoho tématu (Jenčková, 2008).

1. 5. 2 Zpěv

Děti se v raném věku samy spontánně zapojují do rytmu slov a slyšené hudby broukáním, dupáním, pleskáním, pohyby celého těla a později vlastní deklamací a zpěvem. Zpěvem s hudbou a pohybem se učí překonávat ostych a nejistotu. Taneční hry se zpěvem jsou součástí dětského hudebně tanečního folklóru. Zpěv a hudební doprovod dotvářejí a prohlubují celkový obraz hry po stránce dramatické a výrazové. Do dětského folklóru patří pohybové hry, hry s říkadly, rozpočítadly a zpěvem, hry s přírodninami a obřadní písně a tance. Dětské písně mají pro dětský hlas vhodný

tónový rozsah, srozumitelný a zapamatovatelný text, jednoduchý rytmus a velký citový náboj (Kulhánková, 2006).

Hlavní složkou hudební výchovy v předškolním věku je zpěv. U dětí tohoto věku se stále vyvíjejí hlasivkové vazy a úpony, je tedy důležité, aby na to pedagog přihlížel, respektoval přirozenou polohu dětského hlasu, nepřepínal ho dlouhým zpěvem a tím mu neublížil. Přirozená poloha dětského hlasu je mezi tóny d1 – a1 a proto je vhodné volit písně v tóninách D dur nebo d moll (Slavíková, 2012).

„Amuzikálnost, čili „hluchota pro tóny“ bývá jen výjimečně příčinou falešného zpěvu. Při učení zpěvu, stejně jako každé jiné dovednosti, platí postup od „rozumění“, přes osvojení „co“, až po dovednost „jak“. Také zpěvu se lze tedy naučit jedinečně zpěvem“ (Čačka, 1997, 65).

1. 5. 3 Hudebně pohybová výchova

Hudební výchova souvisí s pohybovou, výtvarnou, dramatickou a rozumovou výchovou a se vším, co člověk k životu potřebuje (Lišková, 2005). Hudba má na člověka uzdravující a pozitivní účinky. Hudba a rytmus se pojí s pohybem, slovem a fantazií (Šimanovský, 1998).

„Malé děti jsou vystaveny různým stresujícím situacím a k jejich zvládnutí pomáhá psychické i fyzické uvolnění, kterého dosáhnou při hudebně-pohybové činnosti.“ (Kulhánková in Urbanová, 2014, 17)

Pohyb je nejvhodnějším prostředkem pro kontakt s hudebním dílem, umožňuje poznávání hudební struktury, žánrů, vyjádření hudebního prožitku, podporuje rozvoj hudebně pohybové kreativity a prohlubuje citlivost pro hudebně výrazové prostředky. Spojení hudby a pohybu má terapeutickou a rekreativní funkci. K pohybovému vyjádření je zapotřebí soubor pohybových prvků. Ty jsou ovlivněny školními podmínkami, pohybovými dispozicemi dětí a učivem. K předškolnímu vzdělávání je vhodná hra na tělo, pantomima, chůze a drobný běh, pohyb paží, hlavy a trupu a taneční prvky (Jenčková, 1999).

K vytvoření zásoby pohybových prvků slouží v první řadě imitace, kdy dítě napodobuje učitele. Imitace vede k pozorování, soustředění a přesnému opakování. Pohybovou imitaci můžeme střídat objevováním pohybových schopností vlastního těla spontánním

reagováním na hudbu. Vhodné je postavit děti do kruhu nebo řad, aby na sebe dobře viděly a mohly se vzájemně napodobovat, mizí tím také nejistota a ostych. Při použití této metody ve dvojicích nebo skupinkách se dostaneme k metodě přenosu pohybové dominance. Jde o pohotové imitační reagování na pohyb zvolený iniciativnějším z dvojice bez předchozí domluvy. Kamarád se pak snaží prosadit jiný pohyb a změnit tak svou roli. Tímto se u dětí rozvíjí paměť, představivost, předvídání, přizpůsobivost a pohotové myšlení. Nejefektivnější metodou pro vytvoření zásoby pohybových prvků je tedy spontánní pohyb, který vyplývá z hudebního podnětu (Jenčková, 1999).

Hudba rozvíjí u dětí imaginaci a tvořivost, je přístupná ve spojení s pohybem, ten umožňuje hlubší pochopení hudby. Rytmus je u dětí spojen s pohybem - chůzí, během, poskoky, skoky, tleskáním a dupáním. Pohybový projev se ve spojení s hudbou kultivuje. Střídáním směru nebo různých druhů pohybu se děti učí vnímat členění hudební skladby. Pohybem lze i vyjádřit náladu, kterou z hudby cítí. Spojení hudby a pohybu pomáhá k prohloubení citových prožitků, vnímání hudby a ostatních dětí (Dvořáková, 2002).

Při výběru učiva se nejvhodněji uplatňují hudebně pohybové hry, říkadla, lidové a dětské písně. Z oblasti vážné hudby můžeme zapojit dětský balet a operu. Při hudebně pohybových činnostech je velmi důležitá motivace. Vhodné jsou různé rekvizity jako prádlová guma, suché listí, barevné stuhy a šátky, loutky, míče, kostýmové doplňky nebo znějící předměty včetně Orffových nástrojů. Tyto předměty pomáhají soustředěním se na rekvizitu introvertním dětem a dětem méně pohybově zkušeným k uvolněnému pohybu a ke snížení prahu zábrany (Jenčková, 1999).

Hra na elementární hudební nástroje přináší dětem radost a nejsou k ní potřeba speciální znalosti. Vhodné pro děti předškolního věku jsou Orffovy nástroje, mezi které patří činely, sada bubínků, paličky, triangl, ozvučná dřívka, škrabky, metalofon, apod. Tyto nástroje jsou vhodné pro mnoho her a činností, které u dětí rozvíjejí smysl pro rytmus a intonaci. Pedagog, který pracuje s dětmi, by se měl vcítit do svěřených dětí, aby měl možnost spontánně a s radostí tvořit a podílet se na procesu hry (Šimanovský, 1998).

Pedagog by se měl do pohybového projevu zapojovat spolu s dětmi, měl by využívat spontánních reakcí dětí na hudbu a hodnotit zdařilé výkony. Dále kombinovat různé druhy pohybu na místě a v prostoru, jednodušší prvky kombinovat a vrstvit

do složitějších choreografií, zvládnuté prvky realizovat v prostoru se skupinou 6 – 8 dětí, dbát na soulad pohybu s hudbou, využívat motivaci a pohyb spojovat se všemi hudebními činnostmi (Jenčková, 1999).

V oblasti cílů, které se týkají biologické stránky dítěte a pohybového rozvoje, se lze zaměřit na sledování a hodnocení:

1. Tělesné stránky (držení těla, pružnost svalů, stavba těla – otylost).
2. Úrovně motorických dovedností, zda odpovídají věku.
3. Tělesné i psychické zdatnosti dětí, tedy jak se vyrovnávají se zátěží, jestli překonávají na ně kladené nároky.

Všímáme si však i dalších okolností:

4. Zda se děti pohybují rády.
5. Jaké získaly hygienické návyky.
6. Jak dodržují pravidla.
7. Jak mluví.
8. Jak řeší problémy.
9. Jak se chovají k sobě navzájem.
10. Jak se zajímají o nové poznatky.
11. Jaké mají vědomosti.
12. Co je zajímavé.
13. Jsou-li dost samostatné.
14. Zda dokážou řešit přiměřené problémy (Dvořáková, 2002, 111-112).

Rytmus je důležitá část hudební výchovy. Je to časová složka hudby, střídání těžkých a lehkých dob. U dětí se rytmické cítění dá rozvíjet pomocí říkadél, rytmických nástrojů a hry na tělo (Čaplová, 2013). Rytmus se spojuje s melodií a váže se na metrum a takt. Metrum je střídání přízvučných a nepřízvučných dob a obvykle odpovídá taktům. Takty se v notové osnově vyznačují kolmými čarami, které se dělí na doby. Mezi základní doby patří dvoudobý a třídobý takt. Tyto takty mohou být napsány notami různých hodnot (osminovými, čtvrtovými, půlovými, atd.) Z jednoduchých dvoudobých a třídobých taktů mohou vzniknout složené takty jako čtyřdobý a šestidobý (Zenk, 1991).

Relaxace je schopnost důkladně se uvolnit, pomáhá zbavit se vnitřního napětí a lépe zvládat problémy s úzkostí, nervozitou, usínáním i agresivitou. Spojení uvolnění

s hudbou vytváří hluboký a intimní vztah k hudbě. Nejvhodnější poloha je vleže na zádech, záleží, která poloha je pro člověka pohodlná, může to být i vsedě, na boku, v klubku i za pohybu. Relaxace mohou být delší a kratší, které jsou oddechové, pro osvěžení, trvají až deset minut (Šímanovský, 1998).

V rámci relaxace můžeme využít i poslech hudby, který je zaměřen na subjektivní pocity, prožitky a myšlenkové asociace. Poslech probíhá v uvolněném sedu nebo lehu se zavřenými očima, děti mohou improvizovat pohybem do rytmu. V závěru si děti sdělují své zážitky a pocity (Šímanovský, 1998).

1. 5. 4 Nácviik pohybu

Píseň nebo říkadku rozdělíme na několik částí a každou část s dětmi nacvičujeme postupně. Pokud děti jednotlivé části ovládají, začneme je postupně spojovat, až získáme finální podobu. Neustálým opakováním písně nebo říkadla o ně děti ztratí zájem. Po dobu přede hry by se děti měly naučit zklidnit a připravit na začátek pohybu. Tím se zlepšuje jejich soustředění a uvědomí si, jak bude pohyb začínat (Kulhánková, 1999).

Při nácviiku písně je vhodné, aby děti seděly v tureckém sedu, dbáme na správné držení těla, aby děti netlačily na břicho, proudil dech a mohla pracovat bránice. Upevňujeme pohybové návyky, cítění osy těla a těžiště (Kulhánková, 1999).

Ve volném pohybu by dětem nemělo bránit oblečení, nejlepší je volné oblečení. Dále není vhodné, aby děti měly doplňky, které by mohly zranit je nebo ostatní. Když není chladno, necháme děti naboso nebo v ponožkách. Nevhodná je obuv, která drží jen na špičce, má tvrdou podrážku a podpatek (Šímanovský, 1998).

U výběru říkadla nebo písně záleží na věku dětí, psychické a fyzické zdatnosti a na délce jejich pozornosti. U každého námětu je důležité děti motivovat – slovně navodit takové pocity, které v dětech vyvolají daný pohyb. Nejlepší je, když si děti pohyb vymýšlejí samy, improvizují a nesoustředí se jen na předcvičování učitele. Můžeme pak i svoji představu upravit podle jejich nápadů a vymyslet společně s dětmi pohyb na určitou písničku nebo říkadlo. Děti budou šťastné, že samy něco vymyslely a tento pohyb budou rády předvádět (Kulhánková in Urbanová, 2014, 17).

2 Cíl, výzkumné otázky, úkoly, metody

2. 1 Cíl

Cílem diplomové práce je tvorba měsíčního projektu pro heterogenní třídy mateřských škol. Projekt bude zaměřen na pohybové činnosti s hudbou a doplněn o činnosti výtvarné a hudební.

2. 2 Výzkumné otázky

Pro vyhodnocení předloženého projektu byly formulovány následující výzkumné otázky:

VO₁: Bude předložený projekt vhodný pro heterogenní třídu mateřských škol?

VO₂: Budou dětmi preferovány hudebně-pohybové činnosti?

Vyhodnocení výzkumných otázek vychází z ověření většího počtu otázek. Testování bylo provedeno po realizaci projektu. Anketa obsahuje sedmnáct otázek. Při hodnocení údajů získaných z ankety jsem nejprve zhodnotila postupně každou otázku a poté provedla celkové zhodnocení a odpověděla na výzkumné otázky.

2. 3 Úkoly

Pro realizaci cíle práce byly stanoveny následující úkoly:

1. Prostudování literatury se zaměřením na předškolní věk a projektovou výuku.
2. Výběr písní s pohybovým doprovodem ze zásobníku písní a říkadel z bakalářské práce a následné použití v měsíčním projektu.
3. Zpracování měsíčního projektu pro heterogenní třídy mateřských škol.
4. Výběr vhodných skupin dětí pro realizaci.
5. Ověření měsíčního projektu čtrnácti učitelkami v sedmi mateřských školách.
6. Sestavení otázek ankety k realizovanému projektu pro učitelky mateřských škol.

2. 4 Metody

V práci byly použity uvedené metody:

1. tvorba měsíčního projektu,
2. ověřování,
3. pozorování,
4. analýza otázek ankety.

3 Praktická část

3. 1 Charakteristika projektu Zvířátka vítají jaro

Projekt je určen pro heterogenní třídy mateřských škol. Téma projektu jsou zvířata a tak je vhodná jeho realizace v jarních měsících. Projekt (Příloha A) je vypracován na čtyři týdny a je jen na učitelkách, zda ho budou realizovat měsíc v kuse, nebo ho rozdělí dle vhodnosti témat. Obsahem jsou výtvarné, pohybové, hudební, dramatické a další činnosti. U všech těchto činností je uveden popis, organizace, forma a potřebné pomůcky. Učitelky si mohou samy zvolit, jaké činnosti budou realizovat, dle potřeby a schopností dětí. Cílem projektu je přiblížit dětem přírodu kolem nás, využít zásobník písni s pohybovým doprovodem a ukázat učitelkám, jak jsou pro děti zpěv a tanečky zábavné a jak je důležité jim tyto činnosti denně nabízet. K vyhodnocení realizace projektu byla použita metoda analýzy otázek ankety (Příloha B).

3. 2 Charakteristika mateřských škol

Mateřská škola Klíček, Hradec Králové

V sídlištní mateřské škole pavilónového typu se nachází šest tříd s celkovou kapacitou 158 dětí. Červenou třídu navštěvuje 27 dětí, z toho 16 chlapců a 11 děvčat.

Základní a mateřská škola Skořenice

Malotřídní škola rodinného typu s 1. stupněm ZŠ se nachází cca 3 km od města Choceň. Kapacita školy je 50 žáků a kapacita mateřské školy je 23 dětí. Do této třídy chodí 11 chlapců a 12 dívek.

Mateřská škola Kaštánek, Choceň

V mateřské škole jsou tři třídy s kapacitou 84 dětí. MŠ se nachází v jednopatrové budově. Ve třídě Berušek je zapsáno 28 dětí. Jedná se o 15 dívek a 13 chlapců. Děti chodily v tomto školním roce bruslit, navštěvovaly lyžařskou školu a pravidelně také předplavecký výcvik.

Mateřská škola Pražáčka, Praha 3

Budova školky je jednopatrová se šesti třídami. Do třídy Sluníček chodí celkem 26 dětí, z toho 13 chlapců a 13 dívek. Děti navštěvovaly v tomto školním roce předplavecký výcvik.

Mateřská škola Křenkova, Česká Skalice

Tato mateřská škola má čtyři třídy. Kapacita školky je 90 dětí. Třidu Koťátek navštěvuje 28 dětí, z toho 14 dívek a 14 chlapců. Děti jezdily na plavání a lyžování.

Mateřská škola Luční, Polička

Mateřská škola se nachází v jednopatrové budově se čtyřmi třídami s kapacitou 112 dětí. Do pavilonu D chodí 28 dětí, z toho 16 chlapců a 12 dívek. Děti navštěvovaly plavecký bazén, účastnily se sportovních her v Pardubicích, kde minulý rok vyhrály stříbrnou medaili.

Mateřská škola Slatina

Je odloučené pracoviště mateřské školy Třebechovické v Hradci Králové. Školka má tři třídy s kapacitou 58 dětí, je jednopatrová bez suterénu se dvěma zahradami. Ve třídě ježečků je zapsáno 16 dětí, z toho 9 chlapců a 7 dívek.

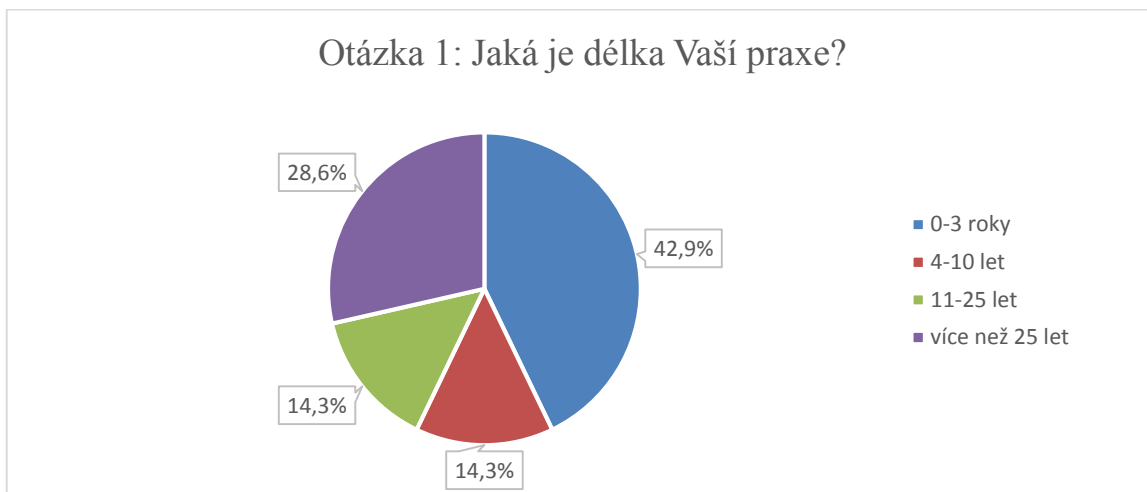
3. 3 Ověření projektu v praxi

Výzkumné šetření bylo provedeno u 14 učitelek mateřských škol, které projekt realizovaly ve svých třídách. Projektu se zúčastnilo celkem 176 dětí, z toho 92 chlapců a 84 dívek.

Projekt byl realizován během měsíce března a poloviny měsíce dubna. Každá učitelka si realizaci přizpůsobila dle aktuální situace v mateřské škole. Vyplňování otázek ankety proběhlo po skončení projektu, nejdéle do konce měsíce dubna.

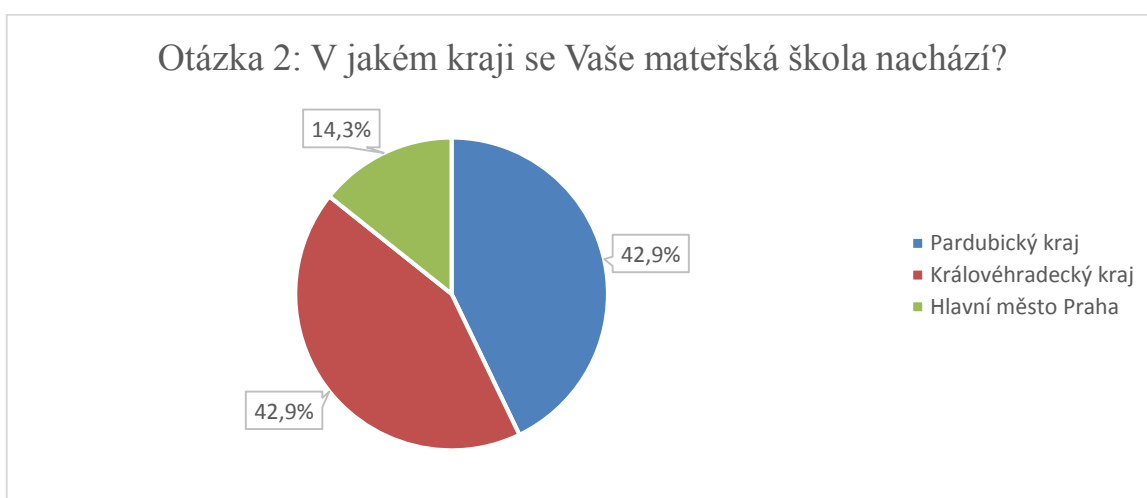
Projekt má u dětí předškolního věku rozvíjet pohybové schopnosti a dovednosti a vztah k hudebně-pohybovým činnostem.

4 Výsledky

Obrázek 1 Délka praxe

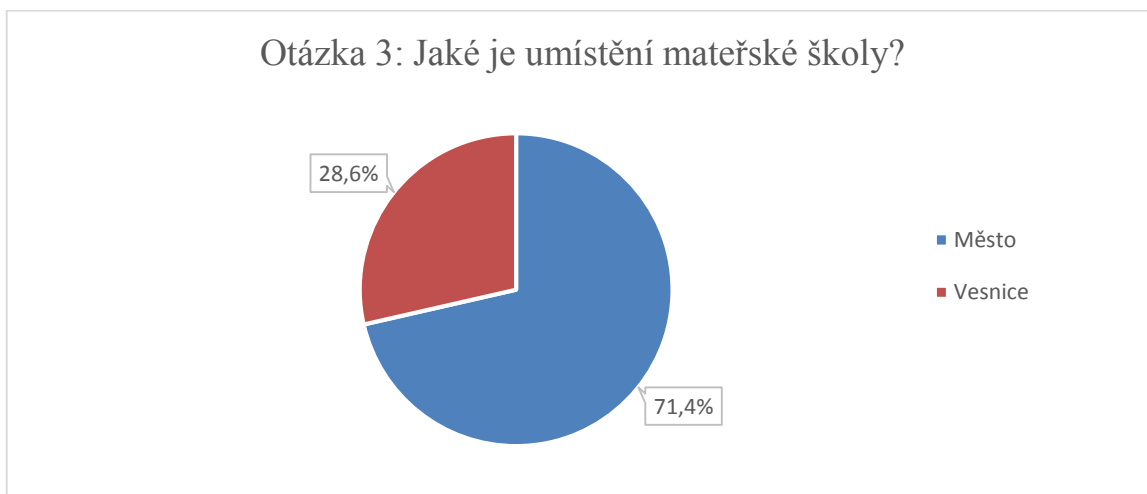
Délka vykonávané praxe je rozčleněna do čtyř kategorií. Ty jsou následující: praxe do 3 let včetně - 6 učitelek (42,9 %), učitelské praxi 4-10 let odpovídají 2 učitelky (14,3 %), praxi 11-25 let mají 2 učitelky (14,3 %) a poslední kategorie 25 let a více je zastoupena čtyřmi učitelkami (28,6 %). Realizace se zúčastnily pedagožky jak s dlouholetou praxí, tak ty, které v mateřské škole pracují necelé tři roky. Je dobře, že se tohoto projektu zúčastnily i starší kolegyně, je vidět, že mají snahu o inovace a další sebevzdělávání. Z grafu je patrné, že nejpočetnější zastoupenou kategorií jsou pedagožky s praxí 0-3 roky a nejméně zastoupenou skupinou jsou učitelky s praxí od 4 do 10 let a od 11 do 25 let.

Obrázek 2 Kraj mateřské školy

Tři oslovené mateřské školy se nacházejí v Pardubickém kraji (42,9 %), tři školky v Královéhradeckém kraji (42,9 %) a jedna mateřská škola v hlavním městě (14,3 %).

Projekt jsem poskytla kolegyním v mateřské škole, kde pracuji a spolužačkám z kombinovaného studia na Univerzitě Hradec Králové. Tudíž je nejvíce zastoupených mateřských škol z východních Čech a jen jedna mateřská škola ze středních Čech.

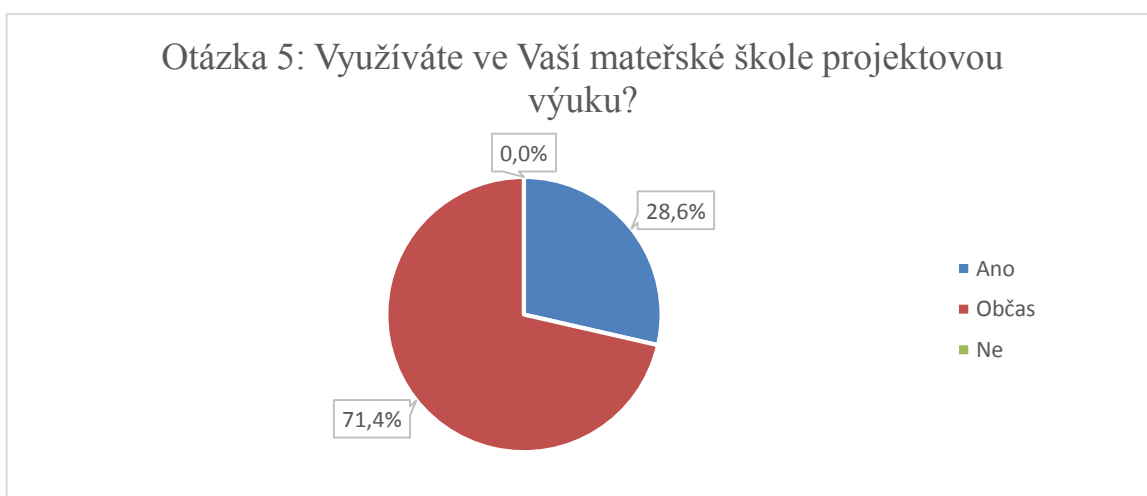

Obrázek 3 Umístění mateřské školy

Další otázkou bylo, zda se mateřská škola, ve které pedagožky působí, nachází ve městě nebo na vesnici. Z grafu vyplývá, že 5 mateřských škol se nachází ve městě (71,4 %) a 2 na vesnici (28,6 %).

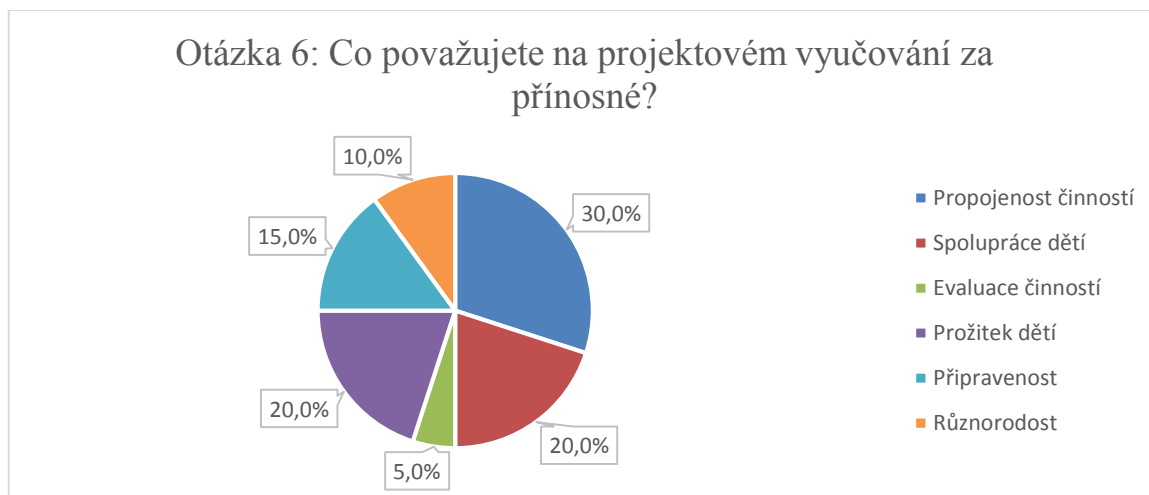
Otázka 4: Setkala jste se již někdy s projektovou metodou?

Všech 14 učitelek (100 %) se již někdy s projektovou metodou setkalo, ať už z výuky nebo semináře. Vědí, jak tato metoda vypadá a jak ji realizovat při plánování činnosti v mateřské škole.

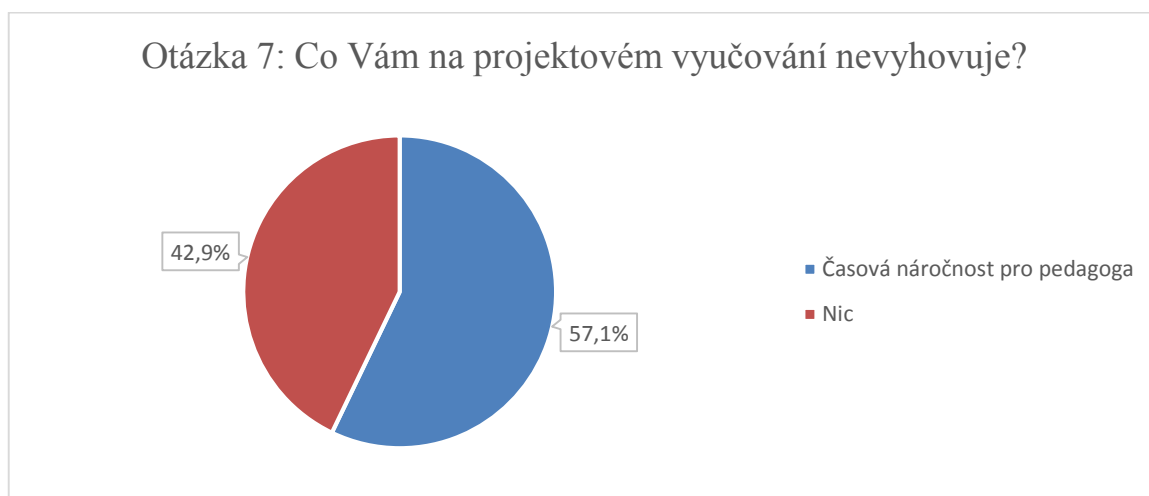
Obrázek 4 Využití projektové výuky

Projektovou výuku pedagožky v mateřských školách využívají. Čtyři učitelky podle ní aktivně pracují (28,6 %) a 10 učitelek jí zařazuje dle možností a aktuální situace (71,4 %). Žádná z učitelek neodpověděla, že by projektovou metodu při své práci vůbec nevyužívala. Bylo pro ně tudíž snadnější realizovat měsíční projekt, který jsem jim poskytla.

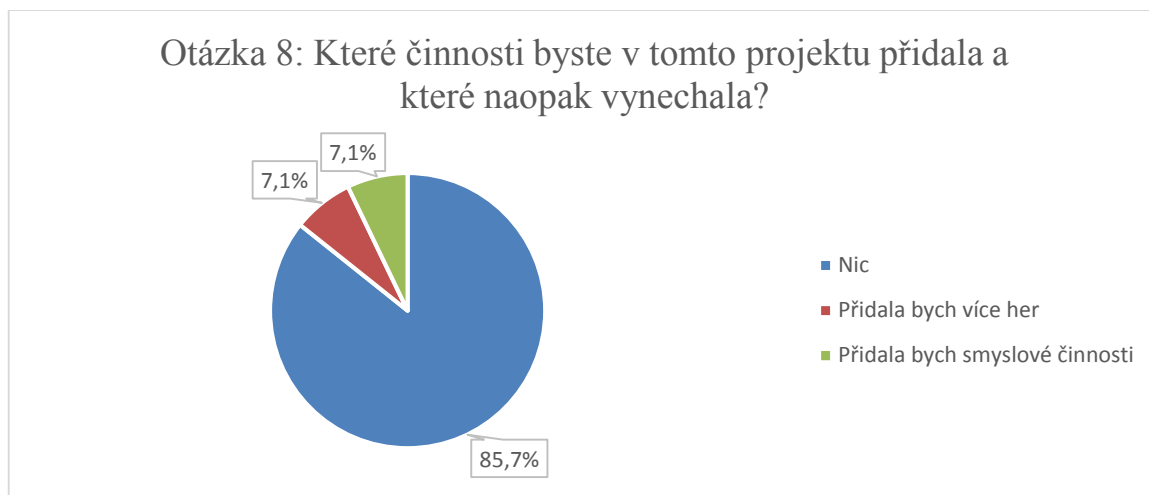
Obrázek 5 Pozitiva projektového vyučování

Pedagožky měly hodnotit, proč je pro ně projektové vyučování přínosné a proč ho využívat. Nejvíce se shodly na výhodě propojenosti činností (30 %), což je zajisté jedna z hlavních výhod, proč tuto metodu zapojovat. Neopominutelná je i spolupráce dětí (20 %), kdy se děti aktivně zapojují do činností a mají prostor pro úpravu projektu dle svých zájmů a potřeb. Stejně tak důležitý je prožitek dítěte (20 %), tím poskytujeme dítěti možnost mít radost z učení, využíváme pestré a atraktivní činnosti. Jako další výhody uvedly učitelky připravenost (15 %), různorodost (10 %) a evaluaci činností (5 %).

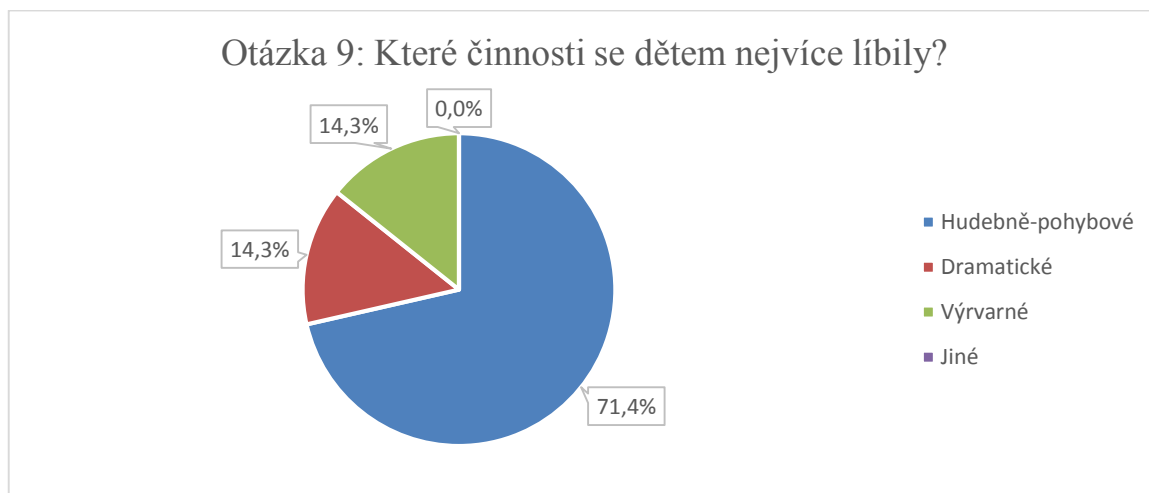
Obrázek 6 Negativa projektového vyučování

Zajímal mě také názor, v čem má toto vyučování své nevýhody. Více než polovina učitelek se shodla na tom, že je tato metoda pro pedagoga časově náročná (57,1 %). S tímto názorem plně souhlasím a sama jsem se o tom přesvědčila při vytvoření měsíčního projektu. Šest učitelek neshledává na tomto vyučování žádné nevýhody (42,9 %).

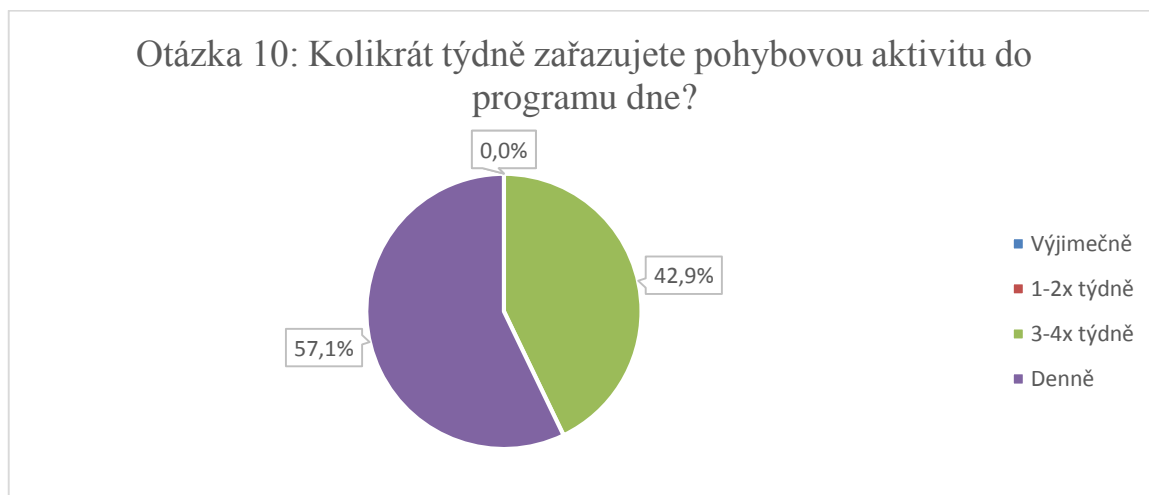
Obrázek 7 Úprava činností v projektu

S projektem byly pedagožky vcelku spokojené, označily ho jako nápaditý a vyvážený po všech stránkách. Zaujala je široká paleta činností. Učitelkám se s projektem pracovalo velmi dobře a vyhovoval jim. Děti byly z činností nadšené. Dvanácti učitelkám se projekt líbil takový, jaký je a nic by na něm neměnily (85,7 %). Jedna učitelka navrhla přidat více her (7,1 %) a jedna navrhla přidat smyslové činnosti (7,1 %).

Obrázek 8 Oblíbené činnosti

Deset učitelek se shodlo na tom, že se dětem nejvíce líbily hudebně-pohybové činnosti (71,4 %). To je pro mou práci pozitivní výsledek. Dvě učitelky uvedly, že děti nejvíce bavily dramatické činnosti (14,3 %) a dvě učitelky uvedly, že děti zaujaly činnosti výtvarné (14,3 %).

Obrázek 9 Zařazení pohybové aktivity

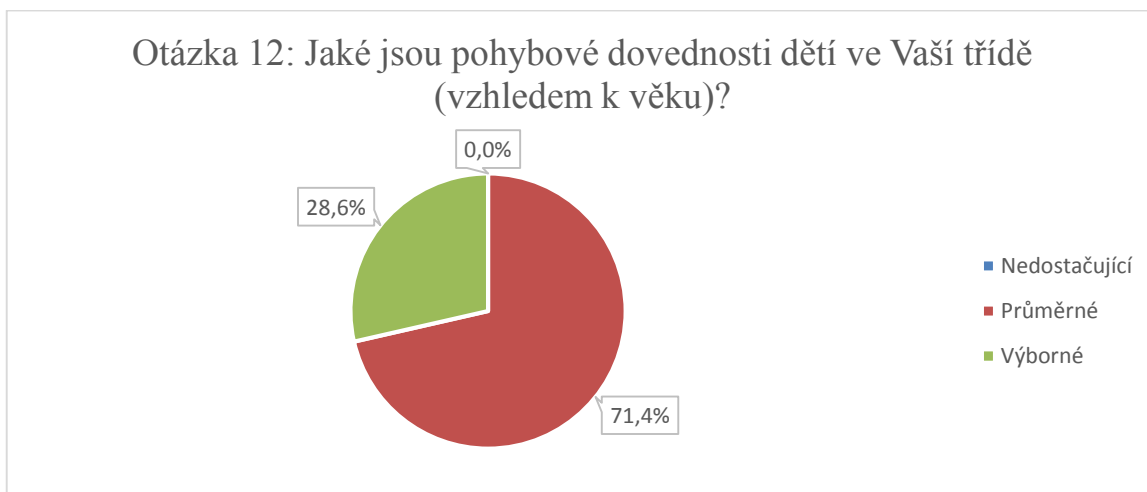
Ve staré verzi Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání bylo dáno, že se pohybová aktivita musí do programu dne zařazovat každý den. V aktuální verzi tomu tak již není: „Do denního programu jsou pravidelně (několikrát v týdnu) zařazovány řízené zdravotně preventivní pohybové aktivity“ (RVP PV, 2017, 33).

Přesto osm pedagožek stále zařazuje tyto činnosti každý den (57,1 %). Šest učitelek využívá pohybovou aktivitu 3x-4x týdně (42,9 %). Je dobře, že výsledek dopadl takto pozitivně, pro děti je prospěšné mít každý den dostatek času a prostoru k pohybu.

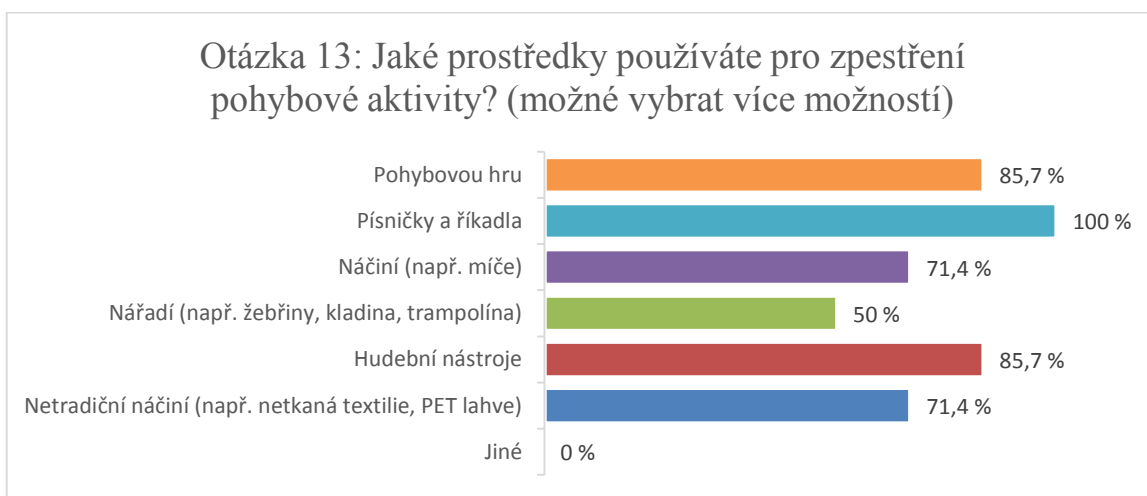
Obrázek 10 Zařazení pohybové aktivity v průběhu dne

Přesně polovina dotazovaných učitelek zařazuje pohybovou aktivitu v průběhu dopoledních činností – při ranních hrách, řízené činnosti, pohybové chvilce a pobytu venku (50 %). Druhá polovina pedagožek využívá pohybových aktivit i při odpoledních zájmových činnostech (50 %). Sama se přikláním k druhé polovině učitelek. Obzvláště v teplejších měsících navštěvuji s dětmi školní zahradu, kde mají děti dostatek prostoru k pohybu. V chladnějších měsících volím pohybové hry dle přání dětí v prostorách třídy.

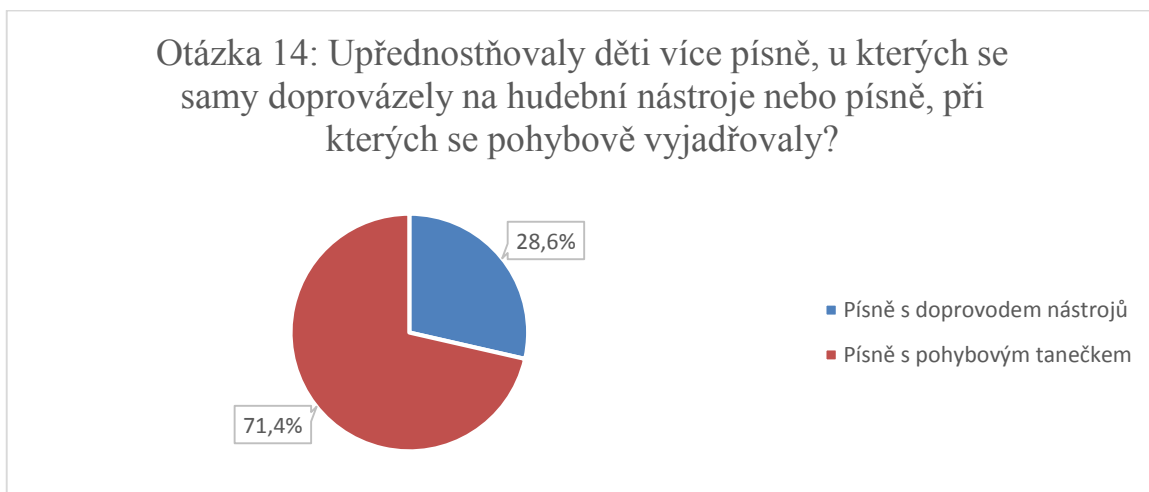
Obrázek 11 Pohybové dovednosti dětí

Pohybové dovednosti dětí jsou rozděleny do třech kategorií: nedostačující (0 %), průměrné (71,4 %) a výborné (28,6 %). Deset učitelek označilo pohybové dovednosti dětí v jejich třídě jako průměrné a čtyři učitelky vybraly možnost výborné pohybové dovednosti. Z grafu je patrné, že děti mají průměrnou úroveň pohybových dovedností vzhledem ke svému věku.

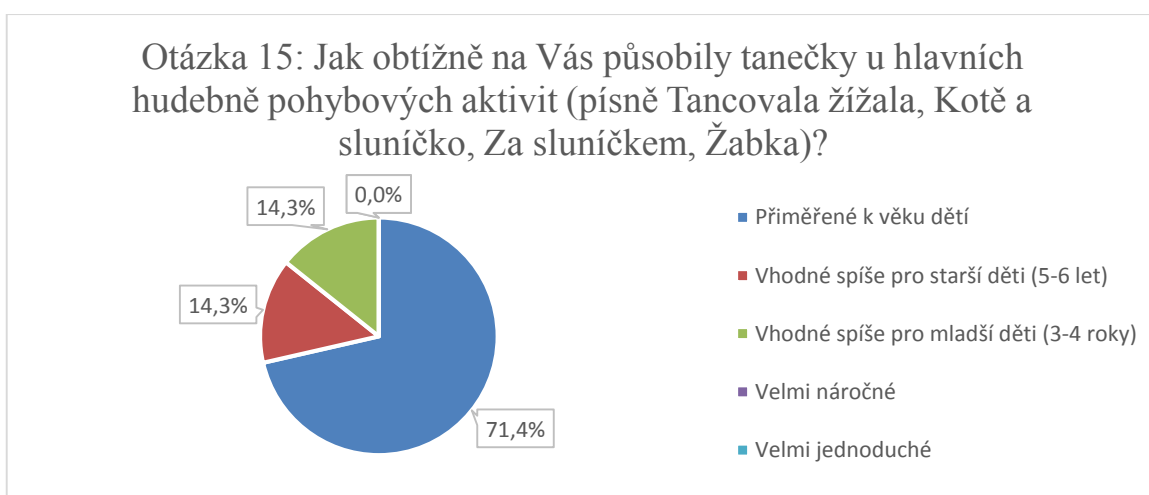
Obrázek 12 Prostředky pro zpestření pohybové aktivity

Je vidět, že pedagožky využívají celou řadu prostředků pro zpestření pohybové aktivity. Všechny prostředky jsou podobně využívány. Nejvíce jsou využívány písničky a říkadla a to všemi učitelkami (100 %). Pohybovou hru využívá 12 učitelek (85,7 %) stejně jako hudební nástroje. Náčiní a netradiční náčiní využívá 10 učitelek (71,4 %). Nářadí 7 učitelek (50 %). Nejméně je využíváno tělocvičného nářadí. Může to být z důvodu nedostatečného prostoru pro pohybovou činnost nebo nedostatku tohoto nářadí.

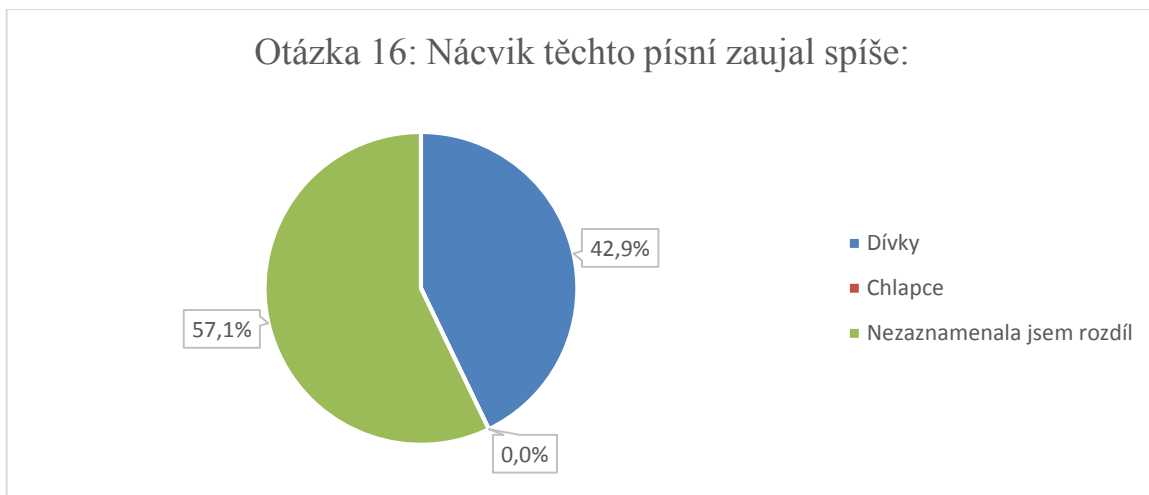
Obrázek 13 Oblíbenost hudebních nástrojů nebo pohybového vyjádření

Nejvíce děti upřednostňovaly písně s pohybovým tanečkem, což byl můj záměr. Deset učitelek zvolilo tuto možnost (71,4 %). Čtyři učitelky vybraly, že děti více bavily písně, u kterých se samy doprovázely na hudební nástroje (28,6 %).

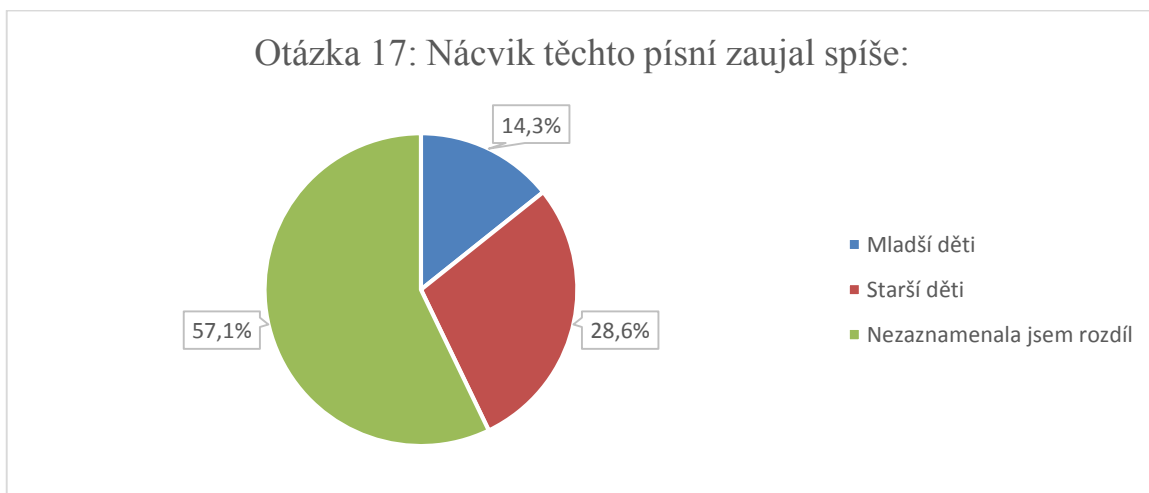
Obrázek 14 Obtížnost tanečků

Deset učitelek rozhodlo, že tanečky byly přiměřené k věku dětí (71,4 %). Dvě učitelky se shodly, že jsou písňe vhodnější pro 5-6 leté děti (14,3 %) a dvě učitelky si myslí, že je projekt vhodnější pro 3-4 leté děti (14,3 %). Žádná z učitelek neoznačila projekt jako příliš jednoduchý nebo příliš náročný (0 %). Z grafu je patrné, že je projekt svou náročností přiměřený k věku dětí, tudíž se ověřilo, že se hodí pro heterogenní třídu mateřských škol.

Obrázek 15 Zaujetí písněmi podle pohlaví dětí

Šest z dotazovaných učitelek zaznamenalo, že písňe s pohybovým doprovodem zaujaly více dívky (42,9 %), ostatních osm učitelek nezaznamenalo rozdíl mezi chlapci a děvčaty (57,1 %). Žádná z učitelek neoznačila možnost, že by nácvik písni preferovali spíše chlapci (0 %), což mě nepřekvapuje. Myslím si, že k těmto činnostem mají blíže dívky.

Obrázek 16 Zaujetí písněmi podle věku dětí

Čtyři pedagožky uvedly, že písně s pohybovým doprovodem zaujaly spíše starší děti (28,6 %), dvě pedagožky zaznamenaly, že tyto činnosti bavily mladší děti (14,3 %) a zbylých osm učitelek nezaznamenalo rozdíl mezi věkem dětí (57,1 %).

5 Diskuze

Každá učitelka v mateřské škole má jiný přístup k dětem a volí jinou formu plánování činností. Díky tomu mohl být projekt ovlivněn tím, zda jsou děti zvyklé na projektovou výuku a hudebně-pohybové činnosti. Podmínky pro realizaci závisely na aktuální situaci v mateřských školách, schválení ředitelky a na ochotě, přístupu a fantazii učitelek. Obsahem projektu jsou pohybové, hudební, výtvarné, dramatické a další činnosti. Tyto činnosti jsem vypracovala formou nabídky, aby měly učitelky možnost vybrat si ty činnosti, které odpovídají schopnostem a zájmům dětí v jejich třídě. Realizace mohla být ovlivněna nemocností dětí, špatnou atmosférou ve třídě nebo předem naplánovanými akcemi v mateřské škole. Proto jsem na realizaci zadala rozpětí jednoho a půl měsíce, aby měly učitelky možnost činnosti přizpůsobit a naplánovat, a nebyť příliš ovlivněny těmito faktory.

Na základě výsledků výzkumu mohu konstatovat, že můj předpoklad se potvrdil a projekt je vhodný pro realizaci v heterogenních třídách mateřských škol. Zvolila jsem vhodnou nabídku činností, písň i pohybové ztvárnění pro děti předškolního věku. Písň i tanečky byly snadno zapamatovatelné a velice oblíbené. Ostatní činnosti volily učitelky dle náročnosti a atraktivnosti pro děti. Celá tato nabídka činností se učitelkám líbila a z ankety vyplynulo, že by projekt zachovaly takový, jaký je.

Myslím si, že většina dětí ráda zpívá a tancuje. Je to ovlivněno tím, k čemu rodiče děti od narození vedou. Maminky začínají ještě svým nenarozeným dětem v bříšku zpívat písničky, pokračují u novorozenců zpíváním ukolébavek a následně zpívají jednoduché lidové písň společně s dětmi, než nastoupí do mateřské školy. Děti kolem sebe neustále slyší hudbu, a proto mají tendenci hýbat se do rytmu, přináší jim to radost. Proto si myslím, že nejvíce upřednostňují tyto hudebně-pohybové činnosti i v mateřské škole.

Dle zpětné vazby učitelek se domnívám, že byl projekt dětmi i učitelkami přijat velmi pozitivně. Děti se rády učí nové věci, o to víc, když je mohou před někým předvést. Doporučuji proto naučené písň použít do pásma besídky pro rodiče nebo zrealizovat malé vystoupení pro ostatní třídy v mateřské škole, případně jinou mateřskou školu. Tyto písň se dají využít po celý školní rok, nejlépe však v tématu o zvířatech. Celý projekt je možné přizpůsobit potřebám dětí, učitelek a aktuálnímu dění v mateřské škole.

Seidlová (2007) v diplomové práci s názvem Projevy dětí předškolního věku při hudebně pohybových činnostech ověřila, že se liší projevy a osvojování některých dovedností v hudebně pohybových činnostech u chlapců a dívek. Rozdíl nastává při souhře pohybů s rytmem hudby a zpěvem a při pohybové improvizaci, kdy tyto činnosti lépe zvládají dívky. U ostatních pozorovaných jevů byly projevy chlapců a dívek buď shodné, nebo velmi podobné. Toto tvrzení vyplynulo i z mé ankety, kdy necelá polovina z dotazovaných učitelek zaznamenala, že písně s pohybovým doprovodem zaujaly více dívky a zbylé učitelky mezi pohlavími nezaznamenaly rozdíl. Autorka zmíněné diplomové práce sledovala skupinu 48 dětí ve věku 5-6 let z mateřské školy v Kolíně. Zvolila dětem známé hudebně pohybové činnosti a jako metodu použila pozorování. Průzkum byl proveden v květnu - říjnu. Oproti tomu měsíční projekt z mé diplomové práce byl realizován 16 - 28 dětmi (záleží na kapacitě třídy) po dobu jednoho měsíce v heterogenní třídě.

Závěr

Záměrem diplomové práce bylo vytvořit měsíční projekt s využitím zásobníku písní s pohybovým doprovodem, který obsahuje i výtvarné, pohybové, hudební a dramatické činnosti, dále ukázat učitelkám, jak zábavný je pro děti zpěv a tanečky a jak je důležité dětem tyto činnosti denně nabízet.

Vytvořila jsem nový měsíční projekt pro heterogenní třídy mateřských škol. Teoretická část obsahuje pět kapitol, v nichž jsem rozebrala nejdůležitější pojmy a skutečnosti týkající se daného tématu. V první kapitole jsem rozebrala rozvoj dítěte v předškolním věku. Ve druhé kapitole jsem se zabývala předškolním vzděláváním a důležitostí zařazení pohybových činností do režimu dne v mateřské škole. Ve třetí kapitole jsem podrobně popsala Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Ve čtvrté kapitole jsem se zabývala projektovým vyučováním, jejím pozitivním a negativním stránkám, plánováním projektů a typům projektů. V páté kapitole jsem se věnovala rytmické gymnastice, objasnila její pojem, její důležitost pro děti v mateřské škole, nastínila stručný hudební vývoj dítěte do šesti let věku a zabývala se teorií nácviku pohybu s dětmi v mateřské škole.

V praktické části jsem představila charakteristiku měsíčního projektu vytvořeného pro heterogenní třídy mateřských škol s písněmi s pohybovým doprovodem, vybranými z mé bakalářské práce. Projekt byl čtyři týdny realizován v sedmi mateřských školách pod vedením čtrnácti učitelek, proto jsem tyto mateřské školy v jedné z kapitol stručně charakterizovala. Dále jsem vypracovala anketu pro učitelky, které projekt realizovaly. V závěru praktické části jsem otázky ankety vyhodnotila a ověřila účinnost projektu. Došla jsem k závěru, že vytvořený projekt je přiměřený pro heterogenní třídu mateřské školy. U dětí se díky němu rozvíjelo hudební a rytmické cítění, pozornost, koncentrace, vztah k přírodě a socializace.

Všechny předem dané úkoly práce jsem splnila. Nejprve jsem prostudovala literaturu se zaměřením na předškolní věk a projektovou výuku. Vybrala jsem písně s pohybovým doprovodem ze zásobníku písní a říkadél z bakalářské práce a následně použila v projektu. Zpracovala jsem měsíční projekt pro heterogenní třídy mateřských škol. Vybrala jsem vhodné skupiny dětí pro realizaci. Ověřila jsem projekt v sedmi mateřských školách pod vedením čtrnácti učitelek. Sestavila jsem otázky ankety k realizovanému projektu.

Anketa byla vyplněna celkem 14 učitelkami heterogenních tříd mateřských škol. Pro ověření výzkumných otázek jsem zhodnotila odpovědi z otázek číslo 8, 9, 14, 15 a 17. Odpovědi jsou z pohledu učitelek, jak hodnotí projekt a jak si myslí, že zaujal děti. Z výsledků těchto otázek je patrné, že je projekt přiměřený věku předškolních dětí. Projekt bavil všechny děti bez rozdílu věku. Dále jsem zjistila, že děti preferují písni s pohybovým doprovodem před doprovodem hudebních nástrojů a také hudebně-pohybové činnosti před výtvarnými a dramatickými. Učitelky byly celkově s projektem velmi spokojené.

Stanovené výzkumné otázky VO₁ a VO₂ se potvrdily:

VO₁: Předložený projekt je vhodný pro heterogenní třídu mateřských škol.

VO₂: Děti více preferovaly hudebně-pohybové činnosti.

Cíl práce, který jsem si stanovila, se mi podařilo splnit.

Domnívám se, že by projekt mohl být realizován i v dalších mateřských školách a být inspirací pro studenty pedagogických škol a učitele v mateřských školách.

Seznam literatury

- ALLEN, K. E. & MAROTZ, L. R. (2002). *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-614-4.
- BACUS, A. (2003). *Vaše dítě ve věku od 1 do 3 let*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-743-4.
- BACUS, A. (2004). *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-862-7.
- BEDNÁŘOVÁ, J. & ŠMARDOVÁ, V. (2011). *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, ISBN 978-80-251-1829-0.
- BRTNOVÁ-ČEPIČKOVÁ, I. (2010). *Výběr témat z předškolní pedagogiky*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, ISBN 978-80-7414-214-7.
- BRUCEOVÁ, T. (1996). *Předškolní výchova*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-068-5.
- CAMPBELL, P. S. & SCOTT-KASSNER, C. (2013). *Music in childhood: from preschool through the elementary grades*. Boston, MA: Schirmer Cengage Learning, ISBN 978-128-5057-477.
- ČAČKA, O. (1997). *Psychologie dítěte*. Praha: Sursum, ISBN 80-85799-03-0.
- DVOŘÁKOVÁ, H. (2002). *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-693-4.
- EINONOVÁ, D. (2001). *Rozvoj osobnosti*. Havlíčkův Brod: Fragment, ISBN 80-7200-518-9.
- ERIKSON, E. H. (1963). *Childhood and society*. New York: Norton, ISBN 978-0393310689.
- FISCHER, V. (2007). *Pojďte si hrát s námi*. Praha: Grada Publishing, ISBN 978-80-247-1976-4.
- HANŠPACHOVÁ, J. (1999). *Veselé hry s malými dětmi*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-335-8.
- HOROVÁ, L. (2010). *Ve školce je bezva*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-694-0.
- JENČKOVÁ, E. (2008). *Hudba v současné škole: Rytmy zimy – 1. díl*. Hradec Králové: Jaroslav Jenček - Tandem, ISBN 80-86901-02-5.

- JENČKOVÁ, E. (1999). *Hudba v současné škole VI.: Hudba a pohyb – 1. díl*. Nová Paka: Jaroslav Jenček - Orlice, ISBN 80-902662-4-X.
- KOCH, J. (1978). *Total baby development*. New York: Wyden Books, ISBN 978-0671790257.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. (2006). *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, ISBN 80-210-4142-0.
- KŘOVÁČKOVÁ, B., SKUTIL, M. & kol. (2014). *Pedagogický a psychologický slovník: terminologický slovník zaměřený na primární a preprimární vzdělávání*. Hradec Králové: Gaudeamus, ISBN 978-80-7435-513-4.
- KULHÁNKOVÁ, E. (2000). *Hudebně pohybová výchova*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-437-0.
- KULHÁNKOVÁ, E. (1999). *Písničky a říkadla s tancem*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-306-4.
- KULHÁNKOVÁ, E. (2006). *Taneční hry s písničkami*. Praha: Portál, ISBN 80-7367-108-5.
- LANGMEIER, J. & KREJČÍŘOVÁ, D. (2006). *Vývojová psychologie 2*. Praha: Grada Publishing, ISBN 80-247-1284-9.
- LÍŠKOVÁ, M. (2005). *Zpíváme si s dětmi*. Praha: Grada Publishing, ISBN 80-247-0855-8.
- MAŇÁK, J. & ŠVEC, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido, ISBN 80-7315-039-5.
- MATĚJČEK, Z. (1999). *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, ISBN 80-717-8085-5.
- MATĚJČEK, Z. (1994). *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-006-5.
- MATĚJČEK, Z. (2004). *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa, základní duševní potřeby dítěte, dítě a lidský svět*. Praha: Grada, ISBN 80-247-0870-1.
- MATĚJČEK, Z. & POKORNÁ, M. (1998). *Radosti a strasti*. Jinočany: H + H, ISBN 80-86022-21-8.
- MILER, Z. & HERCÍKOVÁ, I. (2012). *O zvědavém štěňátku*. Praha: Knižní klub, ISBN 978-80-242-3706-0.

- POLINSKI, L. (2005). *Pohybové hry s dětátkem*. Praha: Grada Publishing, ISBN 80-247-1271-7.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. & MAREŠ, J. (1998). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-252-1.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2017.
- SKUTIL, M. & ZIKL, P. (2011). *Pedagogický a speciálně pedagogický slovník*. Praha: Grada Publishing, ISBN 978-80-247-3855-0.
- STOJAN, J. (1997a). *Maličká su 1*. Přerov: Jasto, ISBN 80-901932-7-7.
- STOJAN, J. (1997b). *Maličká su 2*. Přerov: Jasto, ISBN 80-901932-7-9.
- STOJAN, J. (1997c). *Maličká su 3*. Přerov: Jasto, ISBN 80-901932-5-0.
- ŠIMANOVSKÝ, Z. (1998). *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-264-5.
- ŠPAŇHELOVÁ, I. (2004). *Dítě v předškolním období*. Praha: Mladá fronta, ISBN 80-204-1187-9.
- ŠULOVÁ, L. & ZAUCHE-GAUDRON, CH. (2016). *Předškolní dítě a jeho svět*. Praha: Karolinum, ISBN 978-80-246-0752-8.
- TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ, J. & DVOŘÁKOVÁ, M. (2009). *Učíme v projektech*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-527-1.
- URBANOVÁ, D. (2014). *Říkadla a písničky v pohybové přípravě dětí mateřských škol*. Hradec Králové, Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Pedagogická fakulta. Katedra tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce Mgr. Dagmar VODEHNALOVÁ
- VÁGNEROVÁ, M. (2000). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-308-0.
- VÉVODOVÁ, H. & RŮŽEK, M. (2012). *Cvičení s říkankou pro malé děti*. Brno: Edika, ISBN 978-80-266-0042-8.
- ZELINKOVÁ, O. (2007). *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-326-0.
- ZENKL, L. (1991). *ABC hudební nauky*. Praha: Editio Supraphon, ISBN 80-7058-284-7.

ZEZULA, J. & JANOVSÁ, O. (1990). *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, ISBN 80-04-24939-6.

ŽÁČEK, J. (2011). *Sedmero pohádek*. Praha: Knižní klub, ISBN 978-80-242-3159-4.

Elektronické zdroje

3 hours relaxing nature sounds for studying # Bird singing and spring flowers # Video FHD 1080p. In: Youtube [online]. 2015a [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=NOKJ5TMrY44>. Kanál uživatele Escape to nature

ANONYMOUS. *Na louce to krásně voní*. In: Předškoláci [online]. 2008a [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.predskolaci.cz/na-louce-2/2688>

ANONYMOUS. *Skáče žabička (hra s říkankou)*. In: Předškoláci [online]. 2008b [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.predskolaci.cz/skace-zabicka-hra-s-rikankou/2119>

BARTOŠOVÁ, J. *Pozdrav Slunci*. In: Jóga pro děti [online]. 2012 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.jogaprodeti.cz/index.php/sestavvy/pozdrav-slunci>

BAUDYŠOVÁ, V. *Kočka a myš*. In: Předškoláci [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.predskolaci.cz/kocka-a-mys/3105>

BITTNEROVÁ, L. *Kocourek*. In: Znakování-řeč s batolaty [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://m.znakovani.webnode.cz/products/kocourek/>

BITTNEROVÁ, L. *Kuřátko*. In: Znakování-řeč s batolaty [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://m.znakovani.webnode.cz/products/kuratko/>

BITTNEROVÁ, L. *Sluníčko*. In: Znakování-řeč s batolaty [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://m.znakovani.webnode.cz/products/slunicko/>

BUREŠOVÁ, I. *Děti pilné jako včeličky – 3. část*. In: Metodický portál RVP [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2830/deti-pilne-jako-vcelicky-3.-cast.html/>

CATALINA. *Origami - velryba*. In: Dětské stránky [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.detskestranky.cz/origami-velryba/>

ČAPLOVÁ, P. *Rytmická gymnastika*. In: Katedra tělesné výchovy: TUL [online prezentace]. Liberec, 2013 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <https://www.ktv.tul.cz/ke-stazeni/category/17-caplova?download=65:rytmicka-gymnastika>

- HELČA. *Hádanky se zvířátky*. In: Tvořivá ručka našeho cvrčka [online]. 2011 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://omrej.blog.cz/1109/hadanky-se-zviratky>
- HUBLOVÁ, P. *Slunce: Jarní básničky*. In: Metodický portál RVP [online]. 2012 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Ucebni_texty/Říkanky/Jarní_básničky?highlight=Slunce+jarní+básničky#Slunce
- JANŠOVÁ, M. *Domáci zvířata a mláďata*. In: Metodický portál RVP [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2471/domaci-zvirata-a-mladata.html/>
- KREJČÍ, A. *Masopustní masky*. In: Děti víra [online]. 2014 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.deti.vira.cz/kalendar/masopust/masopustni-masky/>
- LEBLOVÁ, E. *Čištění studánek*. In: Metodický portál RVP [online]. 2012 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/15557/cisteni-studanek.html/>
- MATES31. *Krávy, krávy*. In: Textařský blog [online]. 2008 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <https://blogtextu.xicht.net/akordy-a-noty-997/kravy-kravy-44>
- NÁDVORNÍKOVÁ, H., KUPCOVÁ, M. *Pedagogické projekty v práci mateřských škol*. In: Metodický portál RVP [online]. 2004 [cit. 2017-04-19]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/130/pedagogicke-projekty-v-praci-materskych-skol.html/>
- NĚMCOVÁ, E. *Žabák a žába*. In: Předškoláci [online]. 2010 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.predskolaci.cz/zabak-a-zaba/11659#more-11659>
- NIKODEMOVÁ, M. *Jóga ve školce: Na louce*. In: Metodický portál RVP [online]. 2014 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/19089/joga-ve-skolce-na-louce.html/>
- NOVOTNÝ, M. *Práce s textem*. In: Metodický portál RVP [online]. 2010 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/8531/prace-s-textem.html/>
- NOVOTNÝ, M. *Žáby a čáp*. In: Předškoláci [online]. 2010 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://www.predskolaci.cz/zaby-a-cap/11029>

- SEIDLOVÁ, A. *Projevy dětí předškolního věku při hudebně pohybových činnostech*. In: Repozitář závěrečných prací: Univerzita Karlova [online]. 2007 [cit. 2017-06-14]. Dostupný z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120208425/?lang=cs>
- SKOŘEPOVÁ, G. *O zvířátkách*. In: Říkaný pro nejmenší děti [online]. 2011 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://m.rikankyprodeti.cz/o-zviratkach/>
- SLAVÍKOVÁ, M. *Hudební vývoj dítěte v předškolním věku*. In: Metodický portál RVP [online]. 2012 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/p/14413/hudebni-vyvoj-ditete-v-predskolnim-veku.html/>
- Sounds of frogs croaking - Ribbit frog sound for relaxation and sleep ambient*. In: Youtube [online]. 2015b [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=p7_kJXNytNw. Kanál uživatele Relaxing Soundzzz
- SVOBODOVÁ, D., BOHUŇKOVÁ, M. *Zvířátka, která bydlí u naší babičky*. In: Metodický portál RVP [online]. 2005 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/185/zviratka-ktera-bydli-u-nasi-babicky.html/>
- ŠÁRA, L. *V lese a u potoka*. In: Lubomír Šára: Málotřídni škola - přípravy na vyučování [online]. 2014 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://malotridka.wz.cz/18-hudebni-vychova/v-lese-a-u-potoka/>
- ŠTICOVÁ, H. *Sluníčko*. In: Pinterest [online]. 2014 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <https://cz.pinterest.com/pin/347058715018505981/>
- VYHLASOVÁ, L. *Výlov rybníka*. In: Metodický portál RVP [online]. 2007 [cit. 2017-02-18]. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1706/vylov-rybnika.html/>

Seznam obrázků

Obrázek 1 Délka praxe	37
Obrázek 2 Kraj mateřské školy	37
Obrázek 3 Umístění mateřské školy.....	38
Obrázek 4 Využití projektové výuky.....	38
Obrázek 5 Pozitiva projektového vyučování	39
Obrázek 6 Negativa projektového vyučování	39
Obrázek 7 Úprava činností v projektu	40
Obrázek 8 Oblíbené činnosti	40
Obrázek 9 Zařazení pohybové aktivity	41
Obrázek 10 Zařazení pohybové aktivity v průběhu dne	41
Obrázek 11 Pohybové dovednosti dětí	42
Obrázek 12 Prostředky pro zpestření pohybové aktivity	42
Obrázek 13 Oblíbenost hudebních nástrojů nebo pohybového vyjádření	43
Obrázek 14 Obtížnost tanečků	43
Obrázek 15 Zaujetí písněmi podle pohlaví dětí	44
Obrázek 16 Zaujetí písněmi podle věku dětí	44

Seznam příloh

Příloha A: Projekt Zvířátka vítají jaro	I
Příloha B: Anketa k realizovanému projektu	XLIX
Příloha C: Fotodokumentace realizace měsíčního projektu v mateřských školách	LI
Obr. 1 Zapojený kruh v držení za ruce, chůze proti směru kruhu	
Obr. 2 Turecký sed, ruce na kolena	
Obr. 3 Stoj, připažit skrčmo pravou, předloktí vzhůru, ruka v pěst, vztyčit ukazováček	
Obr. 4 Dva skoky odrazem snožmo do dřepu, v letové fázi vzpažit (žabáky)	
Obr. 5 Vzpěr klečmo – kočička, střídavě vyhrbit, prohnout	
Obr. 6 Obtáčení předloktí (mlýnek)	
Obr. 7 Chůze po směru kruhu v zapojení - držení za boky předcházejícího tanečníka	
Obr. 8 Rozpojení kruhu, čelem do středu, střídavě protahovat do vzpažení jednu, druhou s výponem	
Obr. 9 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 1	
Obr. 10 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 2	
Obr. 11 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 3	
Obr. 12 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 4	
Obr. 13 Dvojice v držení za vnitřní ruce, poskočný krok po kruhu.	
Obr. 14 Předklon v zapojeném kruhu.	
Obr. 15 Poskočný krok volně v prostoru.	
Obr. 16 Závěsná včelka 1	
Obr. 17 Závěsná včelka 2	
Obr. 18 Závěsná včelka 3	
Obr. 19 Turecký sed volně v prostoru, ruce na kolena, úklony hlavy vpravo, vlevo.	
Obr. 20 Stoj, připažit skrčmo pravou, předloktí vzhůru, ruka v pěst, vztyčit ukazováček.	
Obr. 21 Ruce v bok, dva přísunné kroky vpravo, dva vlevo.	
Obr. 22 Kouzelné sluníčko 1	
Obr. 23 Kouzelné sluníčko 2	
Obr. 24 Kouzelné sluníčko 3	
Příloha D: Souhlas rodičů s uveřejněním fotografií	LXIII

Příloha A

Téma projektu: Zvířátka vítají jaro

Délka: měsíc

Věková skupina dětí: heterogenní skupina

Oblast tvořící jádro projektu: tělesná výchova

Další integrované oblasti: hudební výchova, dramatická výchova, výtvarná výchova

Hlavní cíle projektu: seznámení dětí s novými písničkami a následné předvedení na krátkém vystoupení; přiblížení si poznatků o zvířatech domácích i volně žijících.

Dílčí vzdělávací cíle

Dítě a jeho tělo:

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí,
- rozvoj a užívání všech smyslů,
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí.

Dítě a jeho psychika:

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování),
- osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické),
- rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu,
- rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání,
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření),
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.).

Dítě a ten druhý:

- seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému,
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.),

- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních.

Dítě a společnost:

- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané,
- rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny,
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije.

Dítě a svět:

- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu,
- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách,
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí.

Klíčové kompetence

Kompetence k učení:

- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá přitom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů,
- má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije,
- učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům.

Kompetence k řešení problémů:

- řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého,
- problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů

- a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadních zkušeností, fantazii a představivost,
- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti,
 - nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu.

Komunikativní kompetence:

- ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog,
- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.),
- v běžných situacích komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícné, iniciativní a aktivní je výhodou,
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím,
- dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.).

Sociální a personální kompetence:

- samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej,
- dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost,
- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy,
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí,
- spolupodílí se na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobí se jim.

Činnostní a občanské kompetence:

- odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem,
- chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá,
- má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých,
- zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřený aktuálnímu dění,
- spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat,
- ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit,
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské).

1. TÝDEN

Téma: U rybníka v rákosí žába pěkně rámusí

Hlavní činnost

Práce s písní ŽABKA (Stojan, 1997a)

Pondělí:

Předvedení písně učitelkou - učitelka píseň nejdříve zazpívá, poté zazpívá s doprovodem (kytara x klavír).

Nácvik slov - deklamace slov - děti opakují slova po učitelce (po 4 taktech).

Rytmická deklamace - doprovod na dřívka (rytmus), nejprve všichni, poté skupinky dívky x chlapci - učitelka ukazuje, kdo bude mluvit a ťukat do rytmu.

Úterý:

Nácvik melodie – nejprve předvedení učitelkou, poté se děti učí po částech (po 4 taktech), střídáme se - nejdříve učitelka, pak děti.

Zpívání na slabiky (la la, pi, ko) jako slepičky, ptáčci.

Hudební hra na procvičování: Štafeta - určí se, kdo začne a bude zpívat do té doby, dokud nepředá štafetu druhému, ten pokračuje v písni.

Středa:

Nácvik pohybu – nejprve děti naučíme první sloku, tu opakujeme, dokud ji děti alespoň trochu neumí. Na odreagování do nácviku zahrneme pohybovou hru na Rybičky a rybáře. Dále děti naučíme druhou sloku písně. Když se děti naučí druhou sloku s pohybem, spojíme obě sloky dohromady a s dětmi zopakujeme už jen jednou, aby je to nepřestalo bavit.

Čtvrtek:

S dětmi si zopakujeme první a druhou sloku s tanečkem a začneme nacvičovat třetí sloku. Mezi nácvikem třetí a čtvrté sloky můžeme opět udělat pauzu jinou činností. Po nácviku čtvrté sloky zopakujeme třetí a čtvrtou sloku dohromady.

Pátek:

Poslední den s dětmi zopakujeme celou píseň s pohybem a zdokonalujeme sloky, které jdou dětem nejméně. Zaměříme se na individuální opravování tanečních prvků.

Žabka

I. Hurník

The musical score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of two staves. The first staff has a key signature of one sharp and a 2/4 time signature. The notes are: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), A4-G4 (beamed eighth notes), F#4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter), C4 (quarter), B3 (quarter), A3 (quarter), G3 (quarter), F#3 (quarter), E3 (quarter), D3 (quarter), C3 (quarter), B2 (quarter), A2 (quarter), G2 (quarter). Above the staff are chords: D, A7, D, Hm, G, Em, Fism, A7. Below the staff are lyrics: 1. Ská - ka - la žab - ka, ská - ka - la přes ka - me - ny, Fism A7 D A7 D Hm G A7 D. The second staff starts with a 5-measure rest, then has notes: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), A4-G4 (beamed eighth notes), F#4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter), C4 (quarter), B3 (quarter), A3 (quarter), G3 (quarter), F#3 (quarter), E3 (quarter), D3 (quarter), C3 (quarter), B2 (quarter), A2 (quarter), G2 (quarter). Below the staff are lyrics: přes po - tú - ček, ská - ka - la žab - ka tam a zpět.

ZP děti na kruhu čelem do středu, ruce v bok

1. sloka

- 1. - 3. takt v každém taktu jeden podřep
- 4. - 5. takt dva skoky odrazem snožmo do dřepu, v letové fázi vzpažit (žabáky)
- 6. - 7. takt vztyk, ruce v bok
- 8. - 9. takt skok odrazem snožmo vpřed a vzad

2. sloka

„Dej pozor, žabko,

stoj, připažit skrčmo pravou, předloktí vzhůru, ruka v pěst, vztyčit ukazováček

Nech toho, ať nepadneš do potoka,

leh

Pojď radši s námi posedět.“

turecký sed, ruce na kolena

3. sloka

Smála se žabka,

vztyk

Smála se: „Co by to bylo za žabku,

zapojený kruh v držení za ruce, chůze proti směru kruhu

Kdyby se bála vodičky.

chůze proti směru kruhu, rozpojit, otočit čelem do kruhu, ruce v bok

4. sloka

Zujte si botky,

přednožit skrčmo pravá, levá

Pojďte si se mnou skočit

skok odrazem snožmo vpřed

přes potůček,

skok odrazem snožmo vzad

Vždyť taky máte nožičky.“ (Stojan,

leh, volné pohyby dolních končetin

1997a)

v přednožení pokrčmo (Urbanová, 2014)

Doplňující činnosti

Dramatická výchova

Pohádka Jak štěňátko chtělo malé pejsky

Pomůcky: knížka O zvědavém štěňátku (Miler, Hercíková, 2012)

Organizace: na koberci

Popis činnosti: Přečteme dětem pohádku Jak štěňátko chtělo malé pejsky. Děti se dozvědí, že z žabích vajíček nakladených do vody se vylíhne něco jako malé rybky – pulci, kterým postupně narostou nožičky a změní se v žabky. Konec pohádky vynecháme a dáme dětem prostor, aby si samy rozmyslely, jak asi pohádka dopadla. Rozdělíme děti na 3 skupinky, každá skupinka si vymyslí svůj závěr a poté ho předvede ostatním.

Hra Kompot

Pomůcky: židličky, o jednu méně, než je hráčů

Organizace: na koberci, židličky po kruhu

Popis činnosti: Určíme skupinky dětí – žabičky, rybičky, sluníčka, jedno dítě je uprostřed (nejdříve paní učitelka, aby hru předvedla). Dítě uprostřed řekne: „*Vymění se žabičky*“ a jen žabičky si musí vyměnit místa. Dítě, které je uprostřed, si musí, co nejrychleji najít místo na sezení. Dítě, na které nezbyde židlička, zůstane stát uprostřed kruhu a určuje, kdo se dál vymění. Když dítě uprostřed řekne slovo kompot, mění se všichni.

Výtvarná výchova

Předpověď počasí

Organizace: u stolečku

Forma: skupinová

Pomůcky: bílé čtvrtky, vodové nebo temperové barvy, čtverečky z bílé čtvrtky, pastelky, voskovky, děrovačka, provázky

Popis činnosti: Děti si nakreslí na čtvrtku žabku a vystříhnou. Žabku si vybarví vodovými nebo temperovými barvami. Po zaschnutí přilepí žabku na dřevěný kolíček na prádlo. Na čtverečky bílé čtvrtky nakreslí různé druhy počasí – slunečno, déšť, mlhu, polojasno, větrno. Čtverečky proděraví děrovačkou na dvou místech protilehlých stran a svážou provázky tak, aby vytvořily pásmo. Na posledním dílku ještě udělají

z provázku držátko na zavěšení na výšku. Každý den pak děti pomocí kuličky s rosničkou mohou označit, jaké je venku počasí.

Rybky z dětských dlaní

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: barevné papíry, čtvrtky, nůžky, lepidlo, zelená a žlutá temperová barva

Popis činnosti: Děti si natřou zelenou a žlutou temperovou barvou dlaně a ty potom otisknou na bílou čtvrtku. Otisky vystříhneme a nalepíme na barevný papír. Na papír můžeme dokreslit věci, které patří např. do rybníka a rybkám můžeme přikreslit oči a pusy.

Výroba kapříků

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: CD, provázek, barevné papíry, šablony (pusa, ploutve)

Popis činnosti: Děti si nejprve vystříhají ploutve a pusy, popřípadě si ji i samy obkreslí podle šablony. Pusu a ploutve se přilepí na jedno CD i s provázkem a přilepí se druhé CD. Kdo bude chtít, může kapříkovi přilepit i šupiny.

Hastrmanovy vlásky

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: nůžky, zelený krepový papír, lepidlo, tvrdý proužek papíru (délka cca na obvod hlavy)

Popis činnosti: Děti dostanou pruh zeleného krepáku. Do jedné třetiny ho přehnou. Po tuto rysku stříhají tenké pruhy. Potom nalepí nenastříhanou část papíru na tvrdý pruh papíru a paní učitelka jim to sešije sešíváčkou (po změření obvodu hlavy).

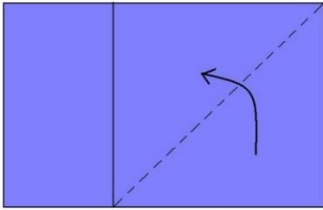
Origamy velryba

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

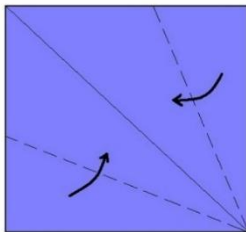
Pomůcky: tenký papír bílý + pastelky, nebo barevný, fixy na oči

Popis činnosti:

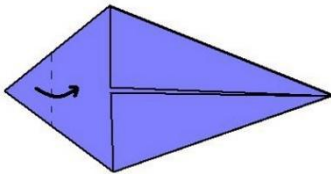
1. Nejprve musíme z obdélníkového papíru získat čtverec. To uděláme tak, že vezmeme libovolný roh papíru a přehneme ho k protější straně, aby se hrany papíru kryly.

Origamy 1

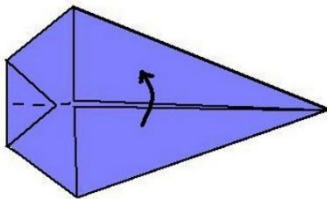
2. Když máme čtverec, přehneme ho po diagonále na dvě poloviny. Tím získáme rysku, ke které budeme ohýbat dva protější rohy. Tak získáme tvar podobný kornoutu.

Origamy 2

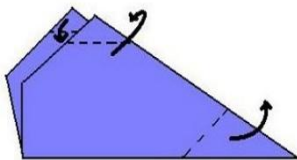
3. Nyní horní špičku tohoto kornoutu ohneme dolů.

Origamy 3

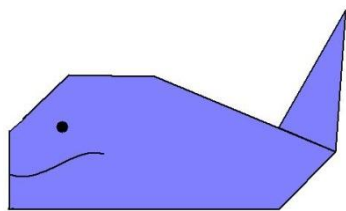
4. V dalším kroku přehneme celý tento kornout na dvě půlky podle původní rysky.

Origamy 4

5. Papír si položíme nejdelší rovnou stranou ke stolu a přehneme dovnitř horní špičky obou půlek papíru. Už nám chybí jen ocas, který dostaneme tak, že dlouhou špičku papíru přehneme směrem nahoru (obě poloviny zároveň).

Origamy 5

6. Nakonec stačí jen domalovat oči a pusu a velryba je hotová. (Catalina, 2008)

Origamy 6

Tělesná výchova

Skákající žabky

Pomůcky: kameny z lepenky nebo čtvrtky

Popis činnosti: Děti přeskakují kameny z lepenky. Můžeme si uspořádat závody. Dva nebo tři závodníci v jednom startu dostanou každý dva kameny vystřižené z lepenky a snaží se co nejrychleji přemístit přes určenou vzdálenost tak, že nesmějí šlápnout do vody, ale jen na své kameny. Závodník tedy na jednom stojí, druhý si klade před sebe a přešlápne na něj. Uvolněný kámen opět dá před sebe. Jiná varianta hry je v menší skupince dětí. Každý stojí na svém kameni, vzadu uvolněný kámen posílá dopředu, položí ho na zem a po jednom všichni přejdou o jedno místo dopředu. Uvolněný zadní kámen opět posílají dopředu. Tato varianta už vyžaduje hodně ukázněnosti, spolupráce a je pomalejší. Na druhou stranu děti zažívají, co to obnáší být členem týmu.

Žáby a čáp

Pomůcky: lano

Popis činnosti: Na hrací ploše vytvoříme z lana velký kruh (rybník), ve kterém se shromáždí děti-žáby. Stranou stojí dítě (čáp), které jde v rytmu říkanky směrem ke kruhu se střídavým vysokým skrčováním přednožmo, paže (křídla) v zapažení poníž. Děti (žáby) skáčou z dřepu, vně a dovnitř kruhu i v jeho okolí. Po skončení říkanky skočí děti (žáby) do kruhu (rybníka). Dítě (čáp) se rozběhne (rozletí) kolem kruhu a snaží se chytit děti, které zůstaly vně kruhu. Chycené děti (žáby) se posadí stranou a po dobu příští hry vytleskávají rytmus říkanky.

Klapy, klap, klapy klap,
nohy dlouhé, je to tak,
k rybníku se blíží čáp.

Žáby skáčou do rybníka,
žáby skáčou do louže,
čáp je chytit nemůže. (Novotný, 2010)

Hra na rybáře

Pomůcky: žádné

Popis činnosti: Jedno dítě je určeno jako rybář. Stojí na jedné straně místnosti. Na druhé straně místnosti stojí ostatní děti-rybičky. Rybář má za úkol pochyťat co nejvíce rybiček. Po slovech: *“Rybičky, rybičky rybáři jedou“* se je snaží pochyťat. Rybičky se zachrání pouze tím, že přeběhnou na druhou stranu místnosti. Koho rybář chytí, ten se stane také rybářem. Rybáři se drží za ruce a nesmí se pustit.

Čáp ztratil čepičku

Pomůcky: předměty ve třídě

Popis činnosti: Na začátku hry se určí jedno dítě, které představuje čápa a jeho úkolem je chytat ostatní děti. Dítě - čáp říká říkanku a klape při tom v předpažení rukama o sebe (představují zobák čápa). Říkanka zní takto: Čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku (doplnění barvy). Úkolem dětí je co nejrychleji tuhle barvu najít a dotknout se jí (stačí jedním prstem). Nesmí se jí však dotknout samy na sobě. Jakmile se barvy dotknou, jsou v bezpečí před čápem. Dokud se však barvy nedrží, může je čáp chytit. Koho chytne jako první, vystřídá si s ním místo a stává se čápem pro další kolo.

Cvičení s říkadlem

Žaby skáčou do vzduchu,

líbí se jim na suchu.

Žaby skáčou do rybníka,

líbí se jim, jak to stříká.

Do kaluže, kde je mělce,

dělají své kotrmelce (Skořepová, 2011).

Stoj rozkročný, vzpažit, mírné úklony do stran

Stoj rozkročný, vzpažit, hluboký předklon s dotykem rukou země

Stoj rozkročný, hluboký předklon, ruce přikládáme k levé a pravé noze - střídáme

Kvak, kvak, kvak,

žabák do tůně spad.

Žabka za ním skočila,

šatičky si smočila.

To jí ale nevadí,

s vodou si vždy poradí.

Žaby žijí ve vodě,

obejdou se bez lodě (Němcová, 2010).

Stoj rozkročný, upažit, kroužení rameny vzad

Stoj rozkročný, upažit kroužení rameny vpřed

Stoj rozkročný, upažit, kroužení v loktech

Stoj rozkročný, upažit, kroužení zápěstími

Skáče žabička

Skáče, skáče žabička,
okolo malého rybníčka,

rozhlíží se kolem sebe,
kde je asi modré nebe?
nebe není pro žabičky,
ty radši skočí do vodičky!

Jóga Na louce

Pomůcky: podložky

Labuť

ZP stoj spojný

U rybníka za lesem je spousta rákosí.

Když ho poodhrnete, uvidíte krásnou
labuť.

Ladně si pluje po rybníce
a načechrává si bílé peří.

Něco ji vyplašilo a vzlétla.

Žába

ZP dřep – ruce se opírají o podložku.

Labutě odletěly a přišel čas pro žáby.

Vyskákaly z rybníka a zahájily svůj
polední koncert.

Zahrajeme si na žáby a mírnými
poskoky se pohybujeme po třídě.

Ted' si žabky musejí vydechnout.

děti skáčou jako žabičky okolo
pomyslného rybníka, vytvořeného
z lana

děti se rozhlíží okolo a pak ukáží prstem
na nebe

děti skočí žabím skokem do rybníka

(Anonymous, 2008b)

stoj, předpažit pravou, zanožit skrčmo
levou, levou rukou uchopit nárt levé
nohy - letící labuť

udržujeme rovnováhu

vrátíme se zpět do stoje – volně
dýcháme

opakujeme na opačnou stranu

(Nikodemová, 2014)

zůstaneme na místě, provedeme široký
dřep rozkročný, ruce spojíme dlaněmi
před hrudníkem a odtlačíme kolena
lokty, napřímíme se – výdrž, pohled
vzhůru, spustíme paže, ruce k zemi
a svésíme hlavu

uvolníme celé tělo (Nikodemová, 2014)

Housenka

ZP vzpor klečmo

Na jednom krásně zeleném, šťavnatém lopuchu se vyhřívá housenka.

vzpor klečmo, ruce opřeme o podložku
housenka se pomalu sune vpřed
hrudníkem k zemi – napodobujeme
pohyb housenky,
z lehu na břicho do vzporu ležmo,
volně dýcháme a sunutím se vrátíme
zpět (Nikodemová, 2014)

Ryba

ZP leh na zádech

Najednou něco šplouchlo.
Sluníčko zašimralo jedním ze svých
paprsků rybkou a ta radostí vyskočila nad
hladinu.

leh, podpor na předloktích, zakloníme
hlavu a opřeme temenem o podložku
(hrudní záklon),
výdrž a zpět do lehu – volně dýcháme
(Nikodemová, 2014)

Relaxace

U rybníka je klid. Jen vlnky se tiše pohupují a občas vyskočí nějaká ta rybka. Sluníčko všechny uspalo. Cítíme, jak nás hřejí sluneční paprsky; slyšíme šplouchání vody; z dálky se ozývá ptačí štěbetání. Na trávě pod rozkvetlým stromem si odpočineme i my. Zavřeme oči, jsme v bezpečí a nic nás neruší (Nikodemová, 2014). Pustíme relaxační hudbu se zvuky přírody. (Youtube, 2015b). Necháme děti snít a odpočívat. Potom je klidným hlasem přivedeme zpět.

Hudební výchova

Píseň Holka modrooká (Šára, 2014)

Holka modrooká

D G D A D

Hol - ka mod - ro - o - ká, ne - se - dá - vej u po - to - ka,

D G D A D

Hol - ka mod - ro - o - ká, ne - se - dá - vej tam;

A D A D

v po - to - ce je vel - ká vo - da, vez - mě - li tě, bu - de ško - da,

D G D A A7 D

Hol - ka mod - ro - o - ká, ne - se - dá - vej tam!

Poslech písničky – paní učitelka dětem písničku zazpívá a zahraje doprovod na klavír nebo kytaru.

Rozhovor s dětmi o písničce – Kdo jí zná, kdo nezná. O čem písnička je? Jaké jsou další písně, ve kterých se zpívá o vodě?

Obměna písně – samohlásky (a, e, i, o, u)

Další činnosti

Chtání žabiček

Z papíru vyrobíme žabičky, na které připevníme kancelářskou sponku a prut se zavěšeným magnetem. Děti se snaží pomocí prutu ulovit žabičku.

Vycházka k rybníku

Pokud máme možnost, zajdeme s dětmi na procházku k rybníku. Děti mohou pozorovat rostliny a živočichy ve vodě i na souši, pohyby vody. Mohou také poslouchat, jak šumí rákosí, sbírat rostlinky a přírodniny a pozorovat je pod lupou. Ve třídě si pak můžeme udělat výstavku z donesených přírodnin.

Pokus v akváriu

Pokud máme možnost vyrazit s dětmi k vodě, vybavíme se velkými kuchyňskými cedníky připevněnými na asi metrových tyčích a kyblíky. Zkusíme ulovit pulce, pokud se nějakého podaří ulovit, můžeme se pokusit ho opatrně přenést do školky. Dáme ho do akvária s čistou převařenou vodou. Dostatek kyslíku zajistíme tak, že přidáme akvarijní rostliny. Krmíme ho běžným krmivem pro akvarijní rybky. Děti mají možnost postupně pozorovat, že pulci přibýly zadní nožky, pak přední nožky a nakonec se začne vstřebávat ocásek. To už je ale nejvyšší čas zvířátko přenést zpět do přírody, tam, kde jsme pulce našli, protože další většinu svého života stráví žába už na souši. Proto patří mezi obojživelníky.

Práce s knihou

Samostatné vyhledávání informací v encyklopediích a obrázkových publikacích s tematikou rybníka a zvířat. Prohlížení atlasu zvířat, hledání žabiček. Děti objevují, že existuje více druhů žabek a každá vypadá jinak.

Reflexe

Teploměr - děti se postaví podle toho, zda se jim činnost líbila či naopak, buď na jednu stranu místnosti, kde je vyznačeno teplo (že se jim činnosti líbila), nebo zima (činnost se jim nelíbila). Pokud děti nevědí, mohou zůstat uprostřed, učitelka se k jejich rozhodnutí nevyjadřuje a teploměr plynule přejde k další činnosti. Teploměr je možné použít po každé činnosti, případně jinou formu reflexe.

2. TÝDEN

Téma: Zvířátka, která bydlí u naší babičky

Hlavní činnost

Práce s písní KOTĚ A SLUNÍČKO (Stojan, 1997a)

Pondělí:

Předvedení písně učitelkou - učitelka píseň nejdříve zazpívá, poté zazpívá s doprovodem (kytara x klavír).

Nácvik slov - deklamace slov - děti opakují slova po učitelce (po 4 taktech).

Rytmická deklamace - doprovod na dřívka (rytmus), nejprve všichni, poté skupinky dívky x chlapci - učitelka ukazuje, kdo bude mluvit a ťukat do rytmu.

Úterý:

Nácvik melodie – nejprve předvedení učitelkou, poté se děti učí po částech (po 4 taktech), střídáme se - nejdříve učitelka, pak děti.

Zpívání na slabiky (la la, pi, ko) jako slepičky, ptáčci.

Hudební hra na procvičování: Štafeta - určí se, kdo začne a bude zpívat do té doby, dokud nepředá štafetu druhému, ten pokračuje v písni.

Středa:

Nácvik pohybu – nejprve děti naučíme první sloku, tu opakujeme, dokud ji děti alespoň trochu neumí. Na odreagování do nácviku zahrneme pohybovou hru na Kočku a myš. Dále děti naučíme druhou sloku písně. Když se děti naučí druhou sloku s pohybem, spojíme obě sloky dohromady a s dětmi zopakujeme už jen jednou, aby je to nepřestalo bavit.

Čtvrtek:

S dětmi si zopakujeme první a druhou sloku s tanečkem a začneme nacvičovat třetí sloku. Mezi nácvikem třetí a čtvrté sloky můžeme opět udělat pauzu jinou činností. Po nácviku čtvrté sloky zopakujeme třetí a čtvrtou sloku dohromady.

Pátek:

Poslední den s dětmi zopakujeme celou píseň s pohybem a zdokonalujeme sloky, které jdou dětem nejméně. Zaměříme se na individuální opravování tanečních prvků.

Kotě a sluníčko

M. Veselý

V. Bláha

The musical score is written in 3/4 time and consists of four staves. The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. Chord symbols (C, F, G) are placed below the lyrics to indicate the accompaniment.

C

Hrá - lo si ko - tá - tko na trá - vni - čku,

5

sa - ha - lo pa - cič - kou po slu - nič - ku.

F C G C

9

Slu - nič - ko u - plet - lo zla - tý pá - sek,

F C G C

13

chy - ti - lo ko - tá - tko za o - cá - sek.

ZP děti v zapojeném kruhu v držení za ruce

1. sloka

1. – 4. takt chůze proti směru kruhu

5. – 8. takt rozpojení kruhu, čelem do středu, střídavě protahovat do vzpažení jednu, druhou s výponem

9. – 12. takt obtáčení předloktí (mlýnek)

13. – 16. takt chůze po směru kruhu v zapojení - držení za boky předcházejícího tanečníka

2. sloka

„Dnes už tě nepustím, malý smíšku!

totéž proti směru kruhu

Zlato ti nasypu do kožíšku.“

rozpojit, čelem do kruhu, dřep

„Že už mě nepustíš? Moje tlapky,

vzpor klečmo – kočička, střídavě

uvidíš, skrývají ostré dráčky.“

vyhrbit, prohnout

3. sloka

Leklo se sluníčko, za mrak běží.

běh volně v prostoru

Koťátko vítězně kníry ježí.

totéž

Chlubí se houseti: „*Milý brachu,
sluníčko přede mnou prchá v strachu.*“

stoj, vzpažit pokrčmo zevnitř, předloktí
vzhůru dovnitř, prsty se dotýkají
(stříška)

4. sloka

Sotva to dořekne darebáček,

poskočný krok volně v prostoru

sluníčko chystá už nový háček.

totéž

Koťátko za ouško pevně chytí:

děti se chytí za uši

„*Už tě mám, už tě mám ve své síti.*“

každé dítě si najde kamaráda a obejmou

(Stojan, 1997a)

se (Urbanová, 2014)

Doplňující činnosti

Dramatická výchova

Pohádka O koťátku, které zapomnělo mňoukat

Pomůcky: knížka Sedmero pohádek (Žáček, 2011), kostým nebo čepička zvířat – kotě, kůň, kráva, koza, ovce, kuře, kohout, prasátko, kocour

Organizace: na koberci

Popis činnosti: Přečteme dětem pohádku O koťátku, které zapomnělo mňoukat.

Zeptáme se dětí, jaká zvířátka koťátko potkalo. Čím nám jsou tato zvířátka užitečná?

Pohádku si s dětmi zdramatizujeme.

Pantomima

Pomůcky: obrázky domácích a hospodářských zvířat (např. pexeso)

Organizace: na koberci, sedíme v kruhu

Popis činnosti: Paní učitelka položí doprostřed košíček s obrázky zvířat prázdnou stranou nahoru, jedno dítě po druhém si vylosuje konkrétní zvířátko a pantomimicky ho ostatním kamarádům předvede, ale nesmí u toho mluvit ani vydávat žádné zvuky, pouze se vyjadřovat pohybově, gesty a mimikou. Pokud je to těžké, dovolíme použití zvuků.

Hra Kompot

Pomůcky: židličky, o jednu méně, než je hráčů

Organizace: na koberci, židličky po kruhu

Popis činnosti: Určíme skupinky dětí – koťátka, sluníčka, kuřátka, jedno dítě je uprostřed (nejdříve paní učitelka, aby hru předvedla). Dítě uprostřed řekne: „*Vymění se koťátka.*“ a jen koťátka si musí vyměnit místa. Dítě, které je uprostřed, si musí, co nejrychleji najít místo na sezení. Dítě, na které nezbyde židlička, zůstane stát uprostřed kruhu a určuje, kdo se dál vymění. Když dítě uprostřed řekne slovo kompota, mění se všichni.

Výtvarná výchova

Kočí maska

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: šablona kočí hlavy <http://deti.vira.cz/files/files/importovano/kocka.pdf>, čtvrtky, obyčejná tužka, nůžky, pastelky nebo fixy, gumičku na přichycení k hlavě

Popis činnosti: Dětem dáme obkreslit šablonu kočí hlavy, starší děti mohou zkusit vyrobit samy. Děti si kočí hlavu vybarví pastelkami nebo fixami a poté vystříhnou. S pomocí paní učitelky vystříhneme dva otvory pro oči a přiděláme k masce gumičku k přichycení masky kolem hlavy nebo můžeme přidělat tyčku na držení masky před obličejem. (Krejčí, 2014)

Kočí maska

Zvířátko, které mám rád

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: bílé čtvrtky, voskovky, vodové barvy

Popis činnosti: Děti voskovkami na bílou čtvrtku nakreslí své nejoblíbenější zvíře a poté celou čtvrtku přemalují vodovými barvami. Vodové barvy voskovku nepřekryjí, takže zvířátko vynikne. Po zaschnutí si sedneme s dětmi do kroužku a každý představí svůj obrázek. Řekne nám, proč si vybralo toto zvířátko, co na něm má rádo, čím se živí, kde ho můžeme vidět, čím je nám prospěšné.

Kreslení podle říkanky

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: čtvrtka, pastelky

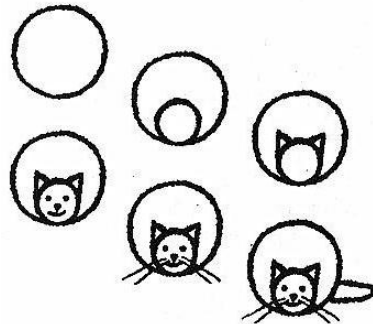
Popis činnosti: Kreslíme s dětmi na velkou čtvrtku zvířátka a sluníčko podle říkanky.

Kocourek

Namotáme klubičko,
do něj menší jablíčko.

Přilepíme uši,
ať to kočce sluší.

Potom ještě očka,

ať se kouká, kočka.

Pak nosánek, kníry
má kocourek milý.

Ocáskem si zacvičí
naš kocourek kočičí.

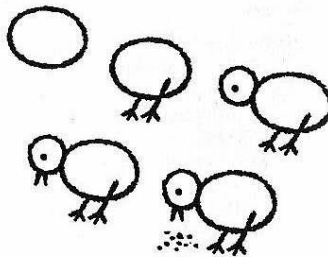
(Bittnerová, 2008)

Kocourek

Kuřátko

Nakreslíme vajíčko,
žluté jako sluníčko.

Přidáme dvě nožičky
a k nim malé prstíčky,
ještě žlutou kuličku,

jako ptačí hlavičku,
očko, malý zobáček
pak nasypem máček,
zobej na dvorečku,
kuřátko - drobečku!

(Bittnerová, 2008)

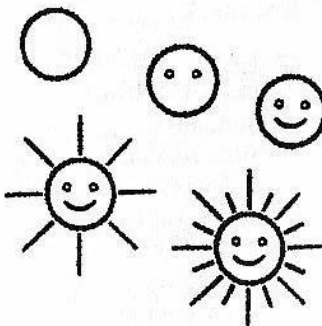
Kuřátko

Sluníčko

Podívej se, babičko,
namaluji sluníčko.

Sluníčko má očka
jak nějaká kočka.

Vesele se usmívá

a tiše si povídá:

Svítím, svítím na domy,
posvítím i na stromy,
svítím také kotěti -
ale nejvíc pro děti.

(Bittnerová, 2008)

Sluníčko

Ovečka

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: obrázek ovečky, tužka, fixy, pastelky, lepidlo, vata, čtvrtka, nůžky

Popis činnosti: Nejprve dětem ukážeme obrázek ovečky a jehňátka, jak vypadá, kde žije. Děti dostanou čtvrtku a ovečku si samy nakreslí, vybarví a vystříhnou, poté místo kožíšku nalepí vatu. Menším dětem můžeme dát už vystříhnutou ovečku, nebo obrys a pouze ji vystříhnou.

Tělesná výchova

Na kočku a myš

Pomůcky: žádné

Popis činnosti: Děti utvoří kruh, stojí na místě a zvednou ruce do výšky. Jedno dítě představuje myš a je uvnitř kruhu. Druhé dítě je kočka a je vně kruhu. Jakmile děti začnou odříkávat říkanku, myš vyběhne, běhá kolem kruhu a kočka ji honí. V závěru říkanky se myška schová do kruhu, pokud ji kočka nechytila. Pak se děti vymění a hra pokračuje.

„Myško, myško maličká, uteč, číhá kočička.“

Myška běhá, chytiti se nedá.

„Rychle, myško, utíkej, do domečku se schovej.“ (Baudyšová, 2008)

Hra na statek

Pomůcky: obrázky zvířat – kočka, pes, kravička, ovečka

Popis činnosti: Děti rozdělíme do čtyř skupin. Každá skupina dostane jedno zvířátko a jde do čtyř rohů třídy. Skupinky dětí budou běhat podle toho, který obrázek paní učitelka ukáže. Když skupinka neběží, vrátí se na své místo, do domečku. Můžeme vybrat i dvě skupinky, ty se ale potom musí vrátit zpět do správného domečku.

Na kvočnu a kuřátka

Pomůcky: obruče

Popis činnosti: Děti jsou v prostoru herny, na koberec se dá několik obručí, které představují kurník. Jedno dítě je vybrané jako liška a ostatní jsou kuřátka. Liška je na opačné straně třídy a kuřátka jsou v kurníku. Na pokyn učitelky vyjdou kuřátka z kurníku a jdou hledat zrníčka. Jakmile učitelka zvolá *„Pozor liška!“*, liška vyběhne

a snaží se chytit utíkající kuřátka. Ta se před ním zachrání tím, že se schovají do obruče (kurníku).

Kohoutek a slepička

Pomůcky: noviny, obruče

Popis činnosti: Děti jsou rozdělené do třech nebo čtyř skupin. Každé dítě si udělá kuličku z novinového papíru. Děti se ve skupince postaví za sebe a papírovou kouli hodí vrchním obloukem do obruče - hospodář krmí slepice a kohouty zrníčky.

Mlsná koza - hledání prstýnku

Pomůcky: prstýnek nebo jiná drobnost na schování

Popis činnosti: Děti sedí v kruhu, drží před tělem ruce spojené dlaněmi k sobě. Jedno nebo dvě děti jsou stranou a představují mlsnou kozu. Hra spočívá v ukrývání prstýnku do dlaně některého dítěte. Mlsná koza přichází na zavolání: „*Mlsná kozo, pojd' na zelí, máme dobrý kyselý.*“ A snaží se uhodnout, kdo prstýnek skrývá.

Zvířátkové pexeso

Pomůcky: obrázky s domácími zvířaty

Popis činnosti: Vyberou se dvě děti, které budou hádat a jdou někam, odkud neuvidí ostatní (za dveře), ostatní děti jsou kartičky pexesa, které utvoří dvojice. Každá dvojice dostane obrázek jednoho zvířete a musí si potichu předvést, jak budou zvíře předvádět. Potom se všichni zamíchají a rozestaví stejně jako pexeso do řad a sloupců. Přijdou děti, které hádají. Mohou hádat každý za sebe, pokud to na ně bude moc těžké, hádají společně. Pexesová kartička po vyvolání předvede, to co si s kamarádem připravili. Uhodnutá dvojice si dřepne, aby hráči věděli, koho už uhodli. Poslední neotočené kartičky jdou za dveře a hra pokračuje.

Kdo promluvil?

Pomůcky: šátek na zavázání očí

Popis činnosti: Děti sedí na židličkách v kruhu, jedno dítě má zavázané oči a chodí uprostřed. Učitelka se dotkne jednoho dítěte a pošeptá mu, které zvíře bude předvádět. Vybrané dítě dělá zvuk daného domácího zvířete. Úkolem dítěte se zavázanýma očima je uhodnout, kdo promluvil a jaké zvíře představuje. Když uhodne, jde si sednout a v dalším kole hádá dítě, které předvádělo zvíře. Pokud neuhodne, pokračuje dál stejný hráč.

Další činnosti

Tichá pošta

Děti sedí v kruhu. Jedno dítě si vymyslí nějaké domácí zvíře a pošeptá ho sousedovi, který ho pošeptá dalšímu kamarádovi, což pokračuje, než zpráva tiché pošty dorazí k poslednímu dítěti. Poslední hráč vysloví zvíře, které k němu dorazilo a začínající dítě poví, co ve skutečnosti řeklo.

Sluchová hra Kde je mlád'átko?

Děti sedí v kruhu dál od sebe. Jedno dítě uprostřed bude kvočna. Šátkem mu zavážeme oči. Jiné dítě, které učitelka vybere, je kuřátko. Kuře pípá a úkolem kvočny je najít ho podle pípání. Hru můžeme hrát i bez šátku, s tím, že se děti schoulí do klubíčka čelem k podlaze, ať kuřátko není vidět do obličeje. Můžeme změnit zvířátka, kachna – kachňátko, kočka – koťátko, pes – štěňátko.

Puzzle

Děti při ranních hrách skládají puzzle s obrázky domácích zvířat. Pokud je jednodušší, tak individuálně, pokud je puzzle složitější, tak skládají ve skupince.

Názvy zvířat

Ukážeme dětem obrázky zvířat. Děti vytleskávají název zvířete podle slabik. Utvoří ke zvířeti celou rodinu, např. obrázek kočky – doplní a vytleskají ještě kocour a koťátko.

Hádanky

Malý, velký, bílý, černý, svému pánu vždycky věrný. Ocáskem vrtí z radosti, pochutnává si na kosti. - pes

Celé týdny trávu žvýká, aby dala krajáč mlíka. Nepospíchá, má dost času, rohy nosí pro okrasu. – kráva

Po strništi sviští, tenoulince piští. Nastavuje uši. Kocour! Spaste duši! – myš

Přede, vrní, mňouká, rozespale kouká. Má zelená očka. Kdopak je to? – kočka (Helča, 2011)

Pexeso

Připravíme na stůl pexeso s obrázky zvířat. Děti mohou zvířata třídit na mlád'ata a dospělá zvířata nebo na samce a samice nebo si mohou s kamarády zahrát hru pexeso.

Domácí mazlíček

Pokud má někdo z dětí doma malé zvířátko, např. křečka, morče, zakrslého králíka, může ho po domluvě s rodiči na jeden den přinést do školky. Poví nám, jak se zvířátko jmenuje a jak se o něj stará. Děti mohou zkusit zvířátko nakreslit. Pokud nemá nikdo alergii, mohou si ho děti pohladit.

Pobyt venku

Vydáme se s dětmi do okolí MŠ a pozorujeme, kdo má na zahrádce u domečku pejska nebo kočičku. Zvířátka počítáme a určujeme jejich barvy. Výhoda je, pokud máme možnost zajít se k někomu podívat na hospodářství, kde by děti viděly i užitková zvířata.

Reflexe

Dřep – pokud se dětem činnosti líbila, tak si dřepnou, pokud se jim nelíbila, zůstanou stát. Pokud děti nevědí, kleknou si, učitelka se k jejich rozhodnutí nevyjadřuje a reflexe plynule přejde k další činnosti. Tuto reflexi je možné použít po každé činnosti, případně jinou formu reflexe.

3. TÝDEN

Téma: Na tý louce zelený

Hlavní činnost

Práce s písní TANCOVALA ŽÍŽALA (Stojan, 1997b)

Pondělí:

Předvedení písně učitelkou - učitelka píseň nejdříve zazpívá, poté zazpívá s doprovodem (kytara x klavír).

Nácvik slov - deklamace slov - děti opakují slova po učitelce (po 4 taktech).

Rytmická deklamace - doprovod na dřívka (rytmus), nejprve všichni, poté skupinky dívky x chlapci - učitelka ukazuje, kdo bude mluvit a ťukat do rytmu.

Úterý:

Nácvik melodie – nejprve předvedení učitelkou, poté se děti učí po částech (po 4 taktech), střídáme se - nejdříve učitelka, pak děti. Zpívání na slabiky (la la, pi, ko) jako slepičky, ptáčci.

Hudební hra na procvičování: Štafeta - určí se, kdo začne a bude zpívat do té doby, dokud nepředá štafetu druhému, ten pokračuje v písni.

Středa:

Nácvik pohybu – nejprve děti naučíme první sloku, tu opakujeme, dokud ji děti alespoň trochu neumí. Na odreagování do nácviku zahrneme pohybovou hru na Včelky (činnost z oblasti Tělesná výchova). Dále děti naučíme druhou a třetí sloku písně. Když se děti naučí druhou a třetí sloku s pohybem, spojíme všechny tři sloky dohromady a s dětmi zopakujeme už jen jednou, aby je to nepřestalo bavit.

Čtvrtek:

S dětmi si zopakujeme první tři sloky s tanečkem a začneme nacvičovat čtvrtou sloku. Mezi nácvikem čtvrté a páté sloky můžeme opět udělat pauzu jinou činností. Po nácviku páté a šesté sloky zopakujeme poslední tři sloky dohromady.

Pátek:

Poslední den s dětmi zopakujeme celou píseň s pohybem a zdokonalujeme sloky, které jdou dětem nejméně. Zaměříme se na individuální opravování tanečních prvků.

Tancovala žížala

Česká

F C7 F

1. Tan - co - va - la ží - ža - la na zah - rád - ce pol - ku,
F7 B C7 F

5
čme - lá - ko - vi, že jí hrál da - la půl - ku vdol - ku.

ZP - děti volně v prostoru, ruce v bok

1. sloka poskočný krok volně v prostoru

2. sloka dvojice v držení za vnitřní ruce, poskočný krok po kruhu

„*Pojďte, pane slimáčku,*

taky na taneček!“

Čmelák dostal, že jim hrál,

sladký lívaneček.

3. sloka děvčata celý obrat vpravo, poskočnými kroky proti směru kruhu, chlapani
čelem do kruhu podřepy

Potom ji vzal do kola,

hrobaříček mladý,

čmelák dostal za tanec

kousek čokolády.

4. sloka zapojený kruh v držení za ruce, poskočným krokem po kruhu, jedno dítě
uprostřed provádí libovolné pohyby

Tancovala žížala

od večera k ránu,

čmelák dostal k snídani

kousek marcipánu.

5. sloka rozpojený kruh, čelem do středu, ruce v bok, rotačním pohybem pánve
v 1. - 4. taktu přechod do podřepu, v 5. – 8. taktu stejným způsobem
do stoje

Při poslední písničky
čmelák točí basou,
radostně se usmívá
nad veselou chasou.

6. sloka 1. – 4. takt předklon v zapojeném kruhu, 5. – 8. takt volný rozběh
v prostoru (Urbanová, 2014)

Když byl tanec u konce,
zabalil své noty.
Rozešli se v náladě
všichni do roboty (Stojan, 1997b).

Doplňující činnosti

Dramatická výchova

Horké křeslo

Pomůcky: polštářky, židlička

Organizace: na koberci

Popis činnosti: Děti sedí na polštářcích a jedno na židličce. Dítě na židličce si vybere nějaké zvířátko, které můžeme vidět na louce, ale neřekne ho nahlas. Ostatní děti se vyptávají, aby zjistily, co to je (Má 4 nohy? Létá?). Dítě na židli odpovídá na otázky jen ANO nebo NE. Po uhodnutí se děti střídají, několikrát zopakujeme.

Hra Kompot

Pomůcky: židličky, o jednu méně, než je hráčů

Organizace: na koberci, židličky po kruhu

Popis činnosti: Určíme skupinky dětí – žížala, čmelák, slimák, jedno dítě je uprostřed (nejdříve paní učitelka, aby hru předvedla). Dítě uprostřed řekne: „*Vymění se žížaly!*“ a jen žížaly si musí vyměnit místa. Dítě, které je uprostřed, si musí, co nejrychleji najít místo na sezení. Dítě, na které nezbyde židlička, zůstane stát uprostřed kruhu a určuje, kdo se dál vymění. Když dítě uprostřed řekne slovo kompote, mění se všichni.

Pohádka V úlu

Pomůcky: příběh V úlu, můžeme mít připravené obrázky včel a včelího úlu, příběh může paní učitelka dětem vyprávět pomocí maňásků

Organizace: na koberci

Popis činnosti: Učitelka přečte celý příběh a děti říkají různé konce příběhu. Povídají si o příběhu, o včelách.

Za devatero horami a devatero řekami na rozkvetlé louce plné voňavých květin stál krásný dřevěný úl. V tomto úlu bydlela velká včelí rodina. Byla zde královna, která se starala o narození nových včeliček, o to, aby se v úlu měli všichni rádi a aby každý řádně dělal svoji práci. Tato královna měla v úlu mnoho nápadníků, kterým se říkalo trubci. Tito trubci nepracovali a dokonce se nechávali od ostatních včeliček i krmit. Prostě nedělali nic jiného, než se celý den parádili, aby se královně líbili. V tomto úlu bydlely samé pilné včeličky. Mladé včelky jménem mladušky zůstávaly v úlu a celý den se staraly o včelí miminka, královnu a trubce. Také vyráběly z přineseného nektaru med, který dále chránily proti nepřítelům, jako jsou vosy a sršni, neboť ti tento med neumí vyrobit, a proto jim ho často chtějí vzít. Starší včely, kterým se říkalo dělnice, létaly po louce z květiny na květinu a sály z květů sladkou šťávu zvanou nektar. Tu pak přinášely do úlů, kde z ní mladušky vyráběly med. A jak tyto včely dělnice létaly z květiny na květinu, měly nožičky samý pyl. To je takový žlutý prášek z květů. Neustálým přelétáváním z květiny na květinu tento pyl smíchaly a všechny květy tak opylovaly. A z opylovaných květů vyrostla semínka, která vítr i ptáčci roznesli po louce. Semínka zapadla do hlíny a vyrostly z nich nové krásné květiny. A tak to šlo stále dokola. Až jednoho dne se v úlu narodila nová královna. Byla velice pyšná a hned chtěla v úlu kralovat sama a naléhala na starou královnu, aby odešla. Stará královna již byla rozumná a tak spolu s několika věrnými včelami odletěla na jeden strom v sadu, kde bydlel moc hodný včelař, který se zrovna díval z okna. Hned věděl, co se stalo. Řekl si, letí sem královna se včelím rojem, to znamená, že nastalo včelí rojení a tak šel ven. (Burešová, 2008)

Výtvarná výchova

Louka plná motýlů

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: bílé nebo zelené čtvrtky, těstoviny ve tvaru mašliček, tuž, lepidlo, temperové barvy

Popis činnosti: Vezmeme si zelenou čtvrtku (nebo bílou a pokreslíme jí kytíčkami) a černou tuží uděláme čárky jako tělíčka motýlků i s tykadly. Než tuž zaschne, tak těstoviny pomalujeme různými barvami. Po zaschnutí mašliček je lepidlem přilepíme na papír a máme louku plnou motýlků.

Bylinkové obrázky

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: nasbírané a vylisované kytíčky, papír – karton, nůžky, lepidlo, poutko (provázek)

Popis činnosti: Z kartónu vystříhneme rámeček. Na papír (stejně velikosti) nalepíme doprostřed vylisovanou květinu. Rámeček nalepíme na papír s květinou. Na rub obrázku nalepíme poutko na zavěšení.

Včelky

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: žlutá a světle modrá čtvrtka, provázek, fixy a voskovky, nůžky, lepidlo

Popis činnosti: Ze žlutého papíru vystříhneme oválné tělo se špičkou jako tělo a vybarvíme černé proužky a oči. Vystříhneme modrá křídla a nalepíme. Dozdobíme a přivážeme provázek na zavěšení.

Z květiny na květinu (míchání barev)

Organizace: u stolečku

Forma: skupinová

Pomůcky: krabička od bonboniéry, kulička, golfový míček, temperové barvy, štětec.

Popis činnosti: Vyprávíme dětem o opylování a létání z květu na květ. Do krabičky nanese štětcem větší množství barvy - do každého rohu jinou barvu. Vložíme kuličku a posouváme ji z místa na místo. Kulička nám mísí barvy a vytváří stopu letících včel.

Závěsná včelka

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: rolička od toaletního papíru, žluté a hnědé barevné papíry, žlutý krepový papír, vata, nalepovací oči, tykadla z přírodních materiálů, provázek pro zavěšení, lepidlo Herkules, štětec pro nanášení lepidla, tavná pistole, nůžky

Popis činnosti: Nastříháme 2 cm široké proužky podél žlutého a hnědého papíru. Lepíme je Herkulem na roličku. Z hnědého papíru vytvoříme křídla, přilepíme je k roličce. Z hnědého papíru dále uděláme malý trojúhelník pro žihadlo a přilepíme jej na konec trubičky. Nůžkami uprostřed křídel uděláme do roličky díru a protáhneme jí provázek pro zavěšení. Na konci provázku uděláme uzlík. Vatu dáme do žlutého krepového papíru ve tvaru čtverce 10 x 10 cm, a to ve dvou kusech pro hlavičku a zadeček. Tavnou pistolí přilepíme oči, tykadla, sosáček. Včelku lze pověsit do okna či pod lustr jako ozdobu dětského pokoje.

Tělesná výchova

Říkanka Na louce

Na louce to krásně voní,	rukama ukážeme na prostor kolem sebe
kytičky tam hlavy kloní.	úklon hlavy na pravou a levou stranu
Sluníčko je ohřálo,	výpon, vzpažit
vodičku jim nedalo.	otáčka o 360°
A tak prosí deštíček,	dlaně třeme o sebe
dej nám trochu kapiček.	pohyb prstů ze vzpažení předpažením dolů (napodobujeme déšť) (Anonymous, 2008a)

Kopřiva

Pomůcky: obrázek kopřivy, který ukážeme před hrou dětem, aby viděly, jak vypadá

Popis činnosti: Dětem vymezíme území pro hru, a na jednu stranu půjde jeden hráč, který představuje kopřivu, ostatní děti půjdou na protější stranu prostoru. Dítě, které představuje kopřivu, zaujme nezvyklou polohu, kdy se například předkloní, jako pokřivená rostlina. Děti na protější straně začnou hru pokřikem: „*Kopřivo, kopřivo, proč rosteš nakřivo? Postav se rovně!*“ Kopřiva odpovídá: „*Já se jen tak válím, a když budu chtít, tak spálím!*“ Po tomto projevu se hráči a kopřiva snaží přeběhnout na protější stranu vymezeného prostoru a kopřiva se při tom snaží někoho

chytit. Koho chytne, ten se stává pomocnicí kopřivy. Hrajeme tak dlouho, dokud nejsou všichni chyceni.

Hledání cesty do úlu

Pomůcky: labyrinty na papíře, kuželky, lano, strachový pytel, bubínek, kytičky pro děti ve 3 různých barvách

Popis činnosti: Paní učitelka vypráví dětem, že jednoho dne krásně svítilo sluníčko a bylo teplo, a tak některé včeličky letěly od svých úlů dál než obvykle a stalo se, že zabloudily. Najednou zahřmělo a blížila se bouřka. Pomůžeme najít včeličkám cestu zpět do svých domovů? Ve třídě jsou z pomůcek (kuželky, lano, strachový pytel) postavené různé klikaté cestičky, které mají 3 východy ke třem barevným úlům, a není jednoduché rychle najít ten správný. Děti mají na svém oblečení květ v barvě některého z úlů. Učitelka ťukne do bubínku a děti vědí, že zahřmělo a bude bouřka, proto musí najít správnou cestu do svého úlu.

Obdobný způsob labyrintu si děti zkouší i na papíře. Všechny včely jsou již před bouřkou schované v úlu, pouze jedna včelka zabloudila. Pomůžeme ji najít mezi tolika klikatými cestami tu správnou cestu do úlu?

Včelky

Pomůcky: kytičky z papíru nebo kartonu

Popis činnosti: Paní učitelka vytvoří kytičky (z papíru nebo kartonu) a rozmístí je na zem, děti jsou včeličky. Dokud paní učitelka hraje jakoukoliv písničku na klavír, děti běhají (létají po louce), když přestane hudba, děti si musí najít nějakou kytičku.

Na vlka a ovečky

Pomůcky: žádné

Popis činnosti: Jedno dítě představuje vlka, druhé maminku a ostatní děti ovečky. Ovečky stojí na opačné straně od maminky a uprostřed na straně stojí vlk. Maminka říká: „*Ovečky, ovečky, pojd'te domů!*“ Ovečky odpovídají: „*Nepůjdeme.*“ „*Proč?*“, říká maminka. „*Pro vlka.*“, odpoví ovečky. Maminka: „*Kde je vlk?*“. Ovečky: „*V lese.*“ Maminka: „*Co tam dělá?*“ Ovečky: „*Číhá na nás.*“ Maminka říká: „*Ovečky, ovečky, nebojte se!*“. Nato se ovečky rozběhnou k mamince a zároveň vyběhne vlk a ovečky chytá. Jakmile nějakou ovečku chytí, stává se chycená ovečka vlkem (vlků tedy postupně přibývá). Vlk se při chytání oveček nesmí vracet. Hra končí, když zůstane pouze jedna ovečka.

Na čtyřlístky

Pomůcky: papírové lístečky ve tvaru slzičky (lístky ze čtyřlístku)

Popis činnosti: Učitelka rozhodí po zemi jednotlivé papírové lístečky ve tvaru slzičky, tzv. čtyřlístků. Mohou být v různých barvách. Úlohou dětí je na povel učitelky sklízíme rozběhnout se po třídě, kde jsou lístečky pohozeny, a nasbírat co nejvíce lístečků. Po chvilce dá učitelka další povel, končíme, a poté se děti snaží poskládat co nejvíce čtyřlístků. Můžou soutěžit všichni, jednotlivci, ale také dvojice nebo dívky a chlapci. Vyhrává ten, kdo jich poskládá nejvíce.

Hra Pozor vosy

Pomůcky: tabulky s číslicemi vyjadřující počet včel ve skupině, popřípadě tabulky s určitým počtem nakreslených včel.

Popis činnosti: Děti běhají volně po třídě, tělocvičně nebo herně. Učitelka zvolá počet a zároveň ukáže patřičnou tabulku s počtem včel (2 včely, 4 včely). Děti tvoří skupinky včel dle zadaného počtu. Na zvolání „*Pozor vosy!*“, se včelky rozletí do všech stran. Po dalším určení počtu děti utváří nové skupinky.

Hra Na louku

Pomůcky: židle v případě hry v herně, křída v případě hry na hřišti.

Popis činnosti: Učitelka rozmístí do kruhu židle (případně kroužky, květiny), jejichž počet je menší, než je počet dětí. Rozdělí děti na 4 skupiny vosy, včely, sršně a čmeláky. Všechny děti sedí na židlích (stojí v kroužcích), jedno dítě uprostřed zvolá: „*Včely (sršně, vosy, čmeláci) letí!*“. Všechny děti označené jako včely poletují vně kruhu. Na zvolání: „*Včely do úlu!*“ si děti sednou. Na koho nevyšla židle, vyvolá další skupinu a hra se opakuje.

Hudební výchova

Zvuky přírody - hra s doprovodnými hudebními nástroji

Včelky sbírají med nejenom na louce, ale i v lese. Malá, zvědavá včelka zaletěla také do lesa. A jak to vypadá v takovém lese?

Děti si rozdají doprovodné hudební nástroje - ozvučná dřívka, xylofon, bubínky, PET láhev s vodou, zobcové flétničky, triangl, vajíčka, rumba koule.

Učitelka vypráví: „*Za devatero horami, devatero řekami, nedaleko našeho krásného úlu byl kouzelný les. Právě začalo svítat a kouzelný les se pomalu probouzel do krásného dne.*“ Do děje se postupně zapojují všechny nástroje, které učitelka představuje a zároveň říká, co znázorňují. „*Byl slyšet potůček, jak teče, bublá, přeskakuje kamínky.*“ (PET lahve do půlky naplněné vodou), „*Rozednívá se a na trávu, květinky padá rosa.*“ (xylofon), „*Potichoučku je slyšet zpěv ptáčků.*“ (2 flétničky - vrchní díl, dlaní přikrýváme a odkrýváme spodní otvor), „*Vrcholky stromů se začíná prodírat hřejivé sluníčko.*“ (triangl), „*A už je slyšet ťukání datla.*“ (dřevěné drhlo), „*I ostatní ptáci se přidali.*“ (další 2 flétničky rozložené, používá se pouze horní díl), „*Rákosím se prodírá kačenka.*“ (vajíčka, rumba koule), „*A v dálce je slyšet klapot mlýna. Mlynář mele obilí.*“ (ozvučná dřívka). Dle nástrojů lze zapojit do děje cokoliv hodící se do daného příběhu. Například může jít do lesa dřevorubec, může pískat, řezat pilou, proběhne kůň, kvákají žáby u tůňky. „*Po chvíli sluníčko začne pomalu zapadat. Mlynář přestane pracovat a jde spát, mlýn ztichne, ptáčci jdou spát i les jde pomalu spát, je slyšet jenom vodu, která je slyšet méně a méně a méně.*“ (Burešová, 2008)

Další činnosti

Jazykové hrátky se zvířátky

Děti sedí v kruhu na koberci, doprostřed kruhu dáme různé obrázky zvířat, učitelka vybere první obrázek zvířete – např. krtek. Na jaké písmeno začíná krtek? Děti hledají další zvířátka začínající na K - kuna, kavka, kamzík atd. Další dítě vybere obrázek, kde je např. výr, děti určí první a poslední písmeno a hledají další zvířátka se shodným písmenem: V - veverka, včela; R - ryba, rak, rosnička apod. Na závěr si prohlédneme velkou obrázkovou knihu se zvířátky, kde děti poznávají zvířata. Také můžeme zkusit obrazovou knihu s písmeny, kde budou děti určovat některá písmena.

Pavučina (lanová aktivita)

Privážeme mezi dva stromy lano, které různě provlékáme (můžeme použít i švihadla) a vytvoříme síť. Úkolem dětí je prolézat jednotlivými okénky, vzájemně si pomáhat.

Vycházka na louku

Při vycházce na louku, do lesa, do parku, k vodě apod. děti hledají a pozorují drobné živočichy, sledují jejich chování. Natrhají si několik kyticek na vylisování. Děti mohou z přírodnin stavět domečky pro skřítky nebo zvířátka.

Práce s knihou

Samostatné vyhledávání informací v encyklopediích a obrázkových publikacích s tematikou louky a drobných živočichů. Prohlížení atlasu zvířat, hledání hmyzu a žížal. Děti objevují, že existuje více druhů broučků a každý vypadá jinak.

Reflexe

Kresba obrázku – děti nakreslí na čtvrtku činnost, která se jim během dne nejvíce líbila. Sedneme si s dětmi do kroužku a každý nám poví o tom, co nakreslil. Když budou děti chtít, mohou říct, která činnost se jim nelíbila, kterou by příště nedělaly.

4. TÝDEN

Téma: Sluníčko, sluníčko popojdi maličko

Hlavní činnost

Práce s písní ZA SLUNÍČKEM (Stojan, 1997c)

Pondělí:

Předvedení písně učitelkou - učitelka píseň nejdříve zazpívá, poté zazpívá s doprovodem (kytara x klavír).

Nácvik slov - deklamace slov - děti opakují slova po učitelce (po 4 taktech).

Rytmická deklamace - doprovod na dřívka (rytmus), nejprve všichni, poté skupinky dívky x chlapci - učitelka ukazuje, kdo bude mluvit a ťukat do rytmu.

Úterý:

Nácvik melodie – nejprve předvedení učitelkou, poté se děti učí po částech (po 4 taktech), střídáme se - nejdříve učitelka, pak děti. Zpívání na slabiky (la la, pi, ko) jako slepičky, ptáčci.

Hudební hra na procvičování: Štafeta - určí se, kdo začne a bude zpívat do té doby, dokud nepředá štafetu druhému, ten pokračuje v písni.

Středa:

Nácvik pohybu – nejprve děti naučíme první sloku, tu opakujeme, dokud ji děti alespoň trochu neumí. Na odreagování do nácviku zahrneme pohybovou hru na Slunce, vodu a blesk (činnost z oblasti Tělesná výchova). Dále děti naučíme druhou sloku písně. Když se děti naučí druhou sloku s pohybem, spojíme obě sloky dohromady a s dětmi zopakujeme už jen jednou, aby je to nepřestalo bavit.

Čtvrtek:

S dětmi si zopakujeme první a druhou sloku s tanečkem a začneme nacvičovat třetí sloku. Mezi nácvikem třetí a čtvrté sloky můžeme opět udělat pauzu jinou činností. Po nácviku čtvrté sloky zopakujeme třetí a čtvrtou sloku dohromady.

Pátek:

Poslední den s dětmi zopakujeme celou píseň s pohybem a zdokonalujeme sloky, které jdou dětem nejméně. Zaměříme se na individuální opravování tanečních prvků.

Za sluníčkem

M. Veselý

K. Hába

D G D

1. Se - dí žab - ka u lou - že, smě - síč - kem se há - dá,
A7 D A7 D

5
proč jen tro - chu ne - hře - je, že jí ze - bou zá - da.

ZP turecký sed volně v prostoru

1. sloka

1. – 4. takt ruce na kolena, úklony hlavy vpravo, vlevo

5. – 8. takt ruce v bok, rotace trupu vpravo, vlevo

2. sloka

Měsíček ten filuta, jen se žabce směje:

postupný přechod do výponu, vzpažit
nejdříve pravou, potom levou

„Nachytej si sluníčko, to přec mile
hřeje.“

stoj, připažit skrčmo pravou, předloktí
vzhůru, ruka v pěst, vztyčit ukazováček

3. sloka

A tak ráno žabičky, než sluníčko tuší,
připraví si košíčky a velikou nůši.

chůze na místě s přednožením skrčmo
ruce v bok, dva přísunné kroky vpravo,
dva vlevo

4. sloka

Nachytají teplíčka pytel vrchovatý,
už jim nikdy v kaluži nenastydnou paty.

4 poskoky snožmo na místě
vzpor dřepmo

(Stojan, 1997c)

(Urbanová, 2014)

Doplňující činnosti

Dramatická výchova

Pohádka Sluníčko vypráví

Pomůcky: příběh Sluníčko vypráví

Organizace: na koberci

Popis činnosti: Děti se posadí ve třídě na koberec po obvodu kruhu a přečteme jim příběh, Sluníčko vypráví. Poté, co příběh dočteme, zeptáme se dětí, jaký příběh sluníčko obyvatelům louky asi vyprávělo. Dítě, které začne svůj vlastní příběh vyprávět, dostane do ruky zástupný předmět (plyšáčka, maskota třídy) a až bude chtít, předá ho kamarádovi, který bude ve vyprávění příběhu pokračovat. Díky dětské fantazii nám vznikne dokončená pohádka, kterou si společně převyprávíme a dramaticky zahrajeme.

Byl krásný slunečný den. Stébla trávy na louce se hýbala ve větru a obyvatelé louky se sešli tak, jako každý den ve stínu nízkých břízek na okraji louky, aby si poslechli příběh, který na svých cestách po nebi zažilo sluníčko. Všichni obyvatelé louky poslouchali se zatajeným dechem, nikdo se ani nepohnul. Mravenci, včelky, květiny, ptáčci, zajíčkové, veverka – no prostě úplně všichni – bedlivě naslouchali sluníčku v jeho vyprávění. Když sluníčko dovyprávělo svůj neuvěřitelný příběh, na louce nastal šum. Všichni si začali mezi sebou povídat, jaké že to dobrodružství sluníčko zažilo. Jedni povídali „*Ale to snad ani není možné.*“, druhí zase „*Tééééda to sluníčko se tedy má, pluje si po obloze a ještě zažije tolik krásných dobrodružství.*“ Copak asi mohlo sluníčko zažít tak krásného a zajímavého, že si o tom dodnes obyvatelé louky povídají? (Novotný, 2010)

Brainstorming

Pomůcky: třídní maskot nebo plyšák

Organizace: na koberci v kruhu

Popis činnosti: Vyzkoušíme s dětmi mozkovou vichřici neboli brainstorming, děti mají za úkol po kruhu říkat vše, co je napadne v souvislosti s příběhem – co se v příběhu stalo, kdo v něm figuroval (např. sluníčko, hmyz, mravenec, beruška, tykadla, krovky, úsměv, smích, broučci apod.). Dětem pošleme po kruhu plyšáka, aby lépe věděly, kdo je na řadě.

Zrcadlo

Pomůcky: žádné

Organizace: na koberci ve dvojicích

Popis činnosti: Při této hře děti pracují ve dvojicích. Dvě děti se postaví naproti sobě. Jedno dítě bude ztvárňovat zrcadlo a druhé dítě bude přesně kopírovat pohyby prvního (zrcadla). Před začátkem hry dáme dětem instrukci, že budou předvádět něco z děje pohádky Sluníčko vypráví. Další variantou může být, že děti nebudeme nijak instruovat, a rozehrají svoji vlastní improvizaci. Děti se v roli zrcadla vystřídají. Na závěr pak mohou své pocity děti vyjádřit v asociačním kruhu.

Výtvarná výchova

Malujeme jaro - koláž

Organizace: u stolečku

Forma: hromadná nebo skupinová

Pomůcky: velký papír A2, barevné papíry, pastelky, voskovky, knížky

Popis činnosti: Na stole bude ležet papír velkého formátu, děti budou mít k dispozici kreslicí potřeby a barevné papíry. Na papír každý nakreslí něco, co patří do jara (travičku, jiný keř, strom, bledule a sněženky nebo tulipány a narcisy, sluníčko) a vystříhnou. Mohou také kreslit přímo na čtvrtku A2. Děti mohou stříhat motivy i z barevných papírů. Nemusí to být určité věci, ale vystříhané obrazce, zmuchlané papíry a všechno si děti přilepí na čtvrtku. Koláž vystavíme na nástěnce.

Barvy jara

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: čtvrtky, klovatina, vodové barvy, štětce

Popis činnosti: Zapouštění barev do klovatiny. Natřeme klovatinou smíchanou s vodou papír formátu A2 nebo A3 – tvrdý. Děti vyberou jarní barvy (vodové b.) a zapouští je do klovatiny. Předem si s dětmi řekneme, jaké jsou barvy jara. Je rozdíl mezi teplými a studenými barvami? Jiné barvy jsou na jaře, v létě, na podzim a v zimě. Každý máte svojí představu o jarních barvách. Na papír budeme zapouštět všechny barvy, které si pod jarem představíte. Děti si namočí prsty do vodových barev a znázorní jarní kytičky. Děti tiskají konečky prstů do své kresby.

Jarní květinka

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: čtvrtka, temperové barvy, molitanová houbička, štětec

Popis činnosti: Namícháme si temperové barvy, které budeme potřebovat. Molitanovou houbičku namáčíme do barvy a nanášíme na čtvrtku do podoby kytičky. Houbičkou, popř. štětcem dotvoříme detaily, např. dokreslíme sluníčko, broučky.

Kouzelné sluníčko

Organizace: u stolečku

Forma: individuální

Pomůcky: čtvrtka, klovatina, suchý pastel

Popis činnosti: Děti si na čtvrtku klovatinou namalují velké sluníčko, obrázek se dá uschnout. Po uschnutí překreslí obrázek suchými pastely – vyberou barvy, které má sluníčko (žlutá, oranžová, červená – teplé barvy), obrázek musí být celý pokrytý suchým pastelem. Jdeme s dětmi do umývárny a ukážeme jim kouzlo. Celou čtvrtku dáme pod tekoucí vodu a klovatina se vymyje. Sluníčko se nám zvýrazní, obrázek dáme uschnout.

Výroba jarních piliňáčků

Organizace: u stolečku

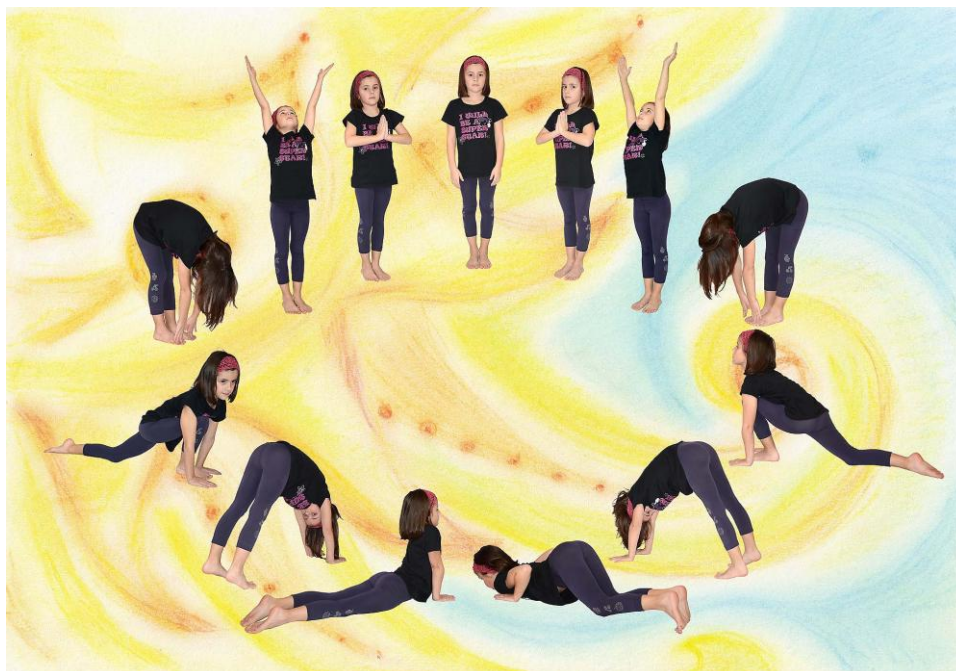
Forma: individuální

Pomůcky: silonka nebo silonková ponožka, nůžky, obilí nebo tráva, piliny, nit nebo provázek, oči, korálky, čtvrtka, lepidlo nebo tavná pistole

Popis činnosti: Vezmeme si silonku, kterou ustříháme tak, aby z obou stran byla průchozí. Jeden konec zavážeme mašlí, nasypeme do silonky zrní a podle toho jak chceme mít piliňáčka velkého, plníme pilinami. Zavážeme provázkem a zastříháme. Povytáhneme si uprostřed hlavy bambulku na nos z trochy pilin, která se také musí obvázat provázkem. Lepičkou přilepíme předem koupené oči nebo korálky. Pusinku vystříháme a nalepíme z barevné čtvrtky. Hlavu položíme do misky od květináče a kolem dáme kamínky nebo umělou trávu. Zalévat můžeme začít týden před Velikonocemi, semínka vyklíčí a hlavičky narostou vlásky.

Tělesná výchova

Jóga Pozdrav slunci

Jóga Pozdrav slunci

Základní pozicí je stoj spojný, ruce volně podél těla. S výdechem spojíme dlaně před hrudníkem. S nádechem vzpažíme ruce a zakloníme se. S výdechem se ohneme do hlubokého předklonu, prsty nebo dlaně položíme vedle chodidel na podložku. S nádechem přejdeme do vzporu dřepmo levou nohou: zanožíme levou nohu a pravou nohu posuneme mezi ruce (na plném chodidle), zakloníme hlavu. S výdechem přejdeme do pozice HORY: zanožíme pravou nohu k levé noze, zvedneme pánev. Chvilku zadržíme dech. S výdechem přejdeme do polohy HOUSENKY: přes klik se přesuneme do vzporu ležmo -bradu a hrudník máme na podložce, pánev vysazenou vzhůru, kolena a prsty na nohu jsou opřeny o podložku, ruce jsou na podložce pod rameny. S nádechem plynule přejdeme do lehu na břicho a po té do polohy KOBRY: zakloníme hlavu a pohledem směřujeme vzhůru, nohu zůstávají na podložce uvolněné. S výdechem přejdeme do pozice HORY: ruce a nohy se opírají o podložku, zvednutá pánev. S nádechem přejdeme do vzporu dřepmo pravou nohou: zanožíme pravou nohu a levou nohu posuneme mezi ruce (na plném chodidle), zakloníme hlavu. S výdechem přinožíme pravou nohu a přejdeme do hlubokého předklonu, prsty nebo dlaně položíme vedle chodidel na podložku. S nádechem vzpažíme ruce a zakloníme se. S výdechem spojíme dlaně před hrudníkem. Končíme základní pozicí: stoj spojný, ruce volně podél těla (Bartošová, 2012).

Slunce, voda, blesk

Pomůcky: lavička, bubínek

Popis činnosti: Uprostřed herny je postavena lavička, po obvodu herny běhají děti ve volné skupině za učitelkou, či vedoucím dítětem. Rytmus běhu řídí učitelka bubínkem, na silnější úder bubínku a zvolání učitelky Slunce děti běží do kteréhokoliv kouta herny, na slovo Voda vylezou na vyvýšenou plochu, na lavičku. Zvoláme-li Blesk, děti si rychle lehnou na zem. Na dva silnější údery bubínku pokračují děti v běhu nebo chůzi. Měníme pořadí povelů. Intervaly mezi jednotlivými povely by měli být nestejně dlouhé, aby sehrál roli i moment překvapení.

Slunce a Měsíc

Pomůcky: jeden malý a jeden velký míč

Popis činnosti: Vytvoříme kruh a posadíme se na zem. Dvě děti, které jsou v kruhu na opačných stranách, dostanou míče, jeden je malý - Měsíc, druhý velký - Slunce. Na povel si posíláme míč po obvodu kruhu stejným směrem. Velký míč má dohonit menší, potom hra končí. Můžeme změnit směr podávání a může honit Měsíc Slunce.

Básnička Slunce

ZP (základní postavení) - děti čelem do kruhu, vzájemné propojení za ruce v upažení poníž

Vyšlo slunce, zasvítilo,

přisunný krok vpřed, přisunný krok
vzad

na nebi se otočilo.

stoj, vzpažit

Každá kytka maličká

dřep, propojené ruce k zemi

radost má ze sluníčka.

vztyk, rozpojit kruh, ruce v bok, každé
dítě provede dvojný obrat na místě

Ke slunci se naklání,

úklon vpravo, vlevo

listy z hlíny vyhání (Hublová, 2012).

postupně vzpažit pokrčmo zevnitř,
předloktí vzhůru dovnitř, prsty se
dotýkají (stříška) (Urbanová, 2014)

Uvíjíme věneček

Pomůcky: žádné

Popis činnosti: „*Uvíjíme věneček, ze všech našich kyticěk, zapleteme do věnečku kvítek, lístek i větvičku. Jaké jméno máš? ... Tak pojd' mezi nás.*“ Hru začíná učitelka, dítě, u kterého zastaví po otázce „*Jaké jméno máš?*“ řekne název nějaké jarní kyticčky a zapojí se do řetězu. Všichni společně zpívají a řetěz vybírá další děti.

Slunce - relaxace

Pomůcky: žádné

Popis činnosti: Cílem této činnosti je navodit u dětí stav uvolnění prostřednictvím relaxační polohy. Děti leží v kruhu na koberci, špičky směřují do středu kruhu (vytváříme sluníčko s paprsky). Paprsky leží a nehýbají se, ale slunce ví, že bude muset brzy vstávat, vyšle jeden paprsek, ať se podívá za obzor, jestli už přichází den. Jedno dítě (paprsek) se volně prochází po třídě. Dotkne se dalšího paprsku a samo se opět položí na své místo. Hru opakujeme do vystřídání dětí.

Relaxace

Všechny kyticčky, motýlci a včeličky jsou unavení, zavřou oči, lehnou si do trávy a poslouchají zvuky jara. Při zavřených očích si tvoří svou fantazii. Představují si, jak leží v trávě, kolem létají ptáčci, motýlci a včeličky, vedle nich rostou a krásně voní kyticčky, po kterých lezou malí broučci.

Pustíme relaxační hudbu se zvuky přírody (Youtube, 2015a). Necháme děti snít a odpočívat. Potom je klidným hlasem přivedeme zpět.

Hudební výchova

Píseň Sluníčko (Šticová, 2014) – hra na tělo

Sluníčko

Hudba J. Šlitr, text J. Suchý

D A7 D A7 D Em
Slu-nič-ko, slu-nič-ko, po-po-jdi ma-lič-ko, se - diš tu u ces - ty,

A7 D G A7 D
sta-ne se ne - ště - stí, ně- co tě za - je - de.

A7 D A7 D
El-ce pel-ce strejček Nimra koupil šimla v Kadani, a - ni ne-víš, jak to šim-rá,

E A7 D D7 C7 H7
když mi le-zeš po dla-ni. Po-dí-vej se zve-dá krov-ky, a - si ně-kam po-le-tí,

Em D Cis7 D G A7 D
do ne - be ěi do Stromovky, há - dej, há - dej, há-dej po tře - tí.

B7 A7 D D7 G
Ne-vím, ne-vím,ne-mám zdá - ní, počkej s na-ta-že-nou dla - ní. Snad se vrá-tí

D G D G D E7 B7 D G7
za chvi-ličku, i ty ma-lý po-ple-to, le - tí hle - dat osmou teč-ku. Ne-vrá-tí se,

D G7 D Gm Fism B7 D A7 D
ne - vrá - tí se, ne - vrá - tí se, ne - vrá - tí se, tak je to.

Poslech písničky – paní učitelka dětem písničku zazpívá a zahraje doprovod na klavír nebo kytaru. Když budou děti písničku umět, přidá se hra na tělo.

1. – 6. takt Pleskáme střídavě pravou rukou o pravé stehno a levou rukou o levé stehno. /rytmus/

7. – 8. takt Uděláme mušličky- prsty propleteme a skrčíme. Dlaně dáváme od sebe a k sobě. /metrum/

9. – 11. takt Ruce v bok. Dupneme střídavě pravou a levou nohou. /metrum/

13. – 14. takt Spojíme dlaně s nataženými prsty. Tleskáme tak, aby spodky dlaní byly stále spojené. /rytmus/

15. – 16. takt Tleskáme pravým ukazováčkem a prostředníkem zároveň na levou dlaň. /metrum/

17. – 18. takt Spojíme dlaně s nataženými prsty. Tleskáme spodky dlaní tak, aby prsty byly stále spojené. /rytmus/

19. – 20. takt Tleskáme levým ukazováčkem a prostředníkem zároveň na pravou dlaň. /metrum/

21. – 24. takt Dupeme, střídáme nohy. /rytmus/

25. – 26. takt Třeme rukama s nataženými prsty o sebe. /rytmus/

27. – 28. takt Tleskáme. /rytmus/

29. – 30. takt Pleskáme střídavě pravou rukou o pravé stehno a levou rukou o levé stehno. /rytmus/

32. – 35. takt Spojíme dlaně s nataženými prsty. Tleskáme tak, aby spodky dlaní byly stále spojené. /metrum/

36. – 38. takt Tleskáme pravým ukazováčkem a prostředníkem zároveň na levou dlaň. /rytmus/

40. – 41. takt Uděláme mušličky- prsty propleteme a skrčíme. Dlaně dáváme od sebe a k sobě. /metrum/

42. – 43. takt Ruce v bok. Dupneme střídavě pravou a levou nohou. /metrum/

44. – 45. takt Třeme rukama s nataženými prsty o sebe. /rytmus/

46. – 49. takt Pleskáme střídavě pravou rukou o pravé stehno a levou rukou o levé stehno. /rytmus/

50. – 51. takt Tleskáme. /rytmus/

Další činnosti

Postřehová hra Kdo se schoval?

Jedno dítě pošleme za roh. Ostatní děti, které zůstanou ve třídě, si určí mezi sebou jednoho, který se schová třeba za zástěnu. Dítě, které bylo za rohem, se pak snaží uhodnout, jaké zvířátko nám ze třídy (louky) zmizelo. „*Já jsem Honzík mravenec a chybí tady na louce motýlek Anička.*” Hra pokračuje dále až po prostřídání všech dětí.

Smyslová hra Na louce

Děti se rozestaví po třídě a budou kývavými pohyby předvádět trávu ve vánku. Na jednu stranu louky postavíme jedno dítě jako sluníčko a na druhou stranu dítě zastupující nějaké zvířátko. Tomuto dítěti zavážeme oči a sluníčko na něj volá např. mraveněčku, pojd' za mnou a takto ho navádí přes pole. Děti, které předvádějí stébla trávy, mohou pohyby doprovázet i šuměním anebo různými zvukovými doprovody.

Příběh o pampelišce

Učitelka vypráví, jak se zasadí semínko. Sluníčko svítí, prší deštiček, semínko vystrkuje kořínky a první lísteček, tvoří se rostlinka, utváří se další lístečky, rostlinka roste a nakonec utvoří květ. Děti reagují na pokyn učitelky:

semínko – děti jsou schoulené v klubíčku

sluníčko semínko pošimrá – děti se začnou probouzet a otevřou očička

prší deštiček – děti pohybují hlavou

semínko vystrkuje kořínky – děti se postupně uvolňují a protahují nohy

první lísteček – děti natáhnou jednu ruku a pohybují dlaní a prsty

další lístečky – děti přidají druhou ruku, dlaň a prsty

tvoří se rostlinka – děti si stoupnou, pohybují s rukama a prsty

květ – děti spojí dlaně a prsty nad hlavou

Děti reagují na další vyprávění:

dlouho svítí sluníčko – květina uvadá

začalo pršet – kytička se zase narovnává

housenka ukousla lísteček pampelišce – kytička se schoulí

květina krásně voní – květina se usmívá

přišla velká bouřka a vítr – květina se chvěje

Oblíbená věc

Děti si vezmou ve třídě nějakou věc, která jim je nejbližší. Potom chodí po třídě a mezi sebou si předměty vyměňují tímto způsobem: „*Tohle je veverky panenka.*” předá jí Honzíkovi a on zase Veverce svůj předmět a řekne „*Tohle je mravenečkově autíčko.*”. Výměny pokračují dále po nějaký časový úsek. Pak paní učitelka hru zastaví a každé dítě poví, čí předmět má v ruce a ostatní vzpomínají, jestli daný předmět opravdu patří tomu dotyčnému.

Reflexe

Mimika - děti pomocí obličejové mimiky ukáží, zda se jim činnost líbila či naopak, buď se usmívají, nebo zamračí. Pokud děti nevědí, mohou se tvářit neutrálně, učitelka se k jejich rozhodnutí nevyjadřuje a reflexe plynule přejde k další činnosti. Tuto reflexi je možné použít po každé činnosti, případně jinou formu reflexe.

Příloha B

Vážená kolegyně,

jmenuji se Dana Urbanová a jsem studentkou navazujícího magisterského studia Pedagogika předškolního věku Univerzity Hradec Králové. Touto cestou Vás prosím o vyplnění následující ankety, která slouží pro účely mé diplomové práce s názvem Hudebně pohybové motivy pro předškolní děti. Velmi děkuji za čas a ochotu při vyplňování ankety.

1. Jaká je délka Vaší praxe?

a) 0-3 roky, b) 4-10 let, c) 11-25 let, d) více než 25 let

2. V jakém kraji se nachází mateřská škola, ve které pracujete?

3. Jaké je umístění mateřské školy?

a) město, b) vesnice

4. Setkala jste se již někdy s projektovou metodou?

a) ano, b) ne

5. Využíváte ve Vaší mateřské škole projektovou výuku?

a) ano, b) občas, c) ne

6. Co považujete na projektovém vyučování za přínosné?

7. Co Vám na projektovém vyučování nevyhovuje?

8. Které činnosti byste v tomto projektu přidala a které naopak vynechala?

9. Které činnosti se dětem nejvíce líbily?

a) hudebně-pohybové, b) výtvarné, c) dramatické, d) jiné (vypíšte)

10. Kolikrát týdně zařazujete pohybovou aktivitu do programu dne?

a) výjimečně, b) 1-2x týdně, c) 3-4x týdně, d) denně

11. Kdy nejčastěji zařazujete pohybovou aktivitu v průběhu dne v mateřské škole?

a) dopoledne, b) odpoledne, c) dopoledne i odpoledne

12. Jaké jsou pohybové dovednosti dětí ve Vaší třídě (vzhledem k věku)?

a) nedostačující, b) průměrné, c) výborné

13. Jaké prostředky používáte pro zpestření pohybové aktivity? (možné vybrat více možností)

a) pohybovou hru, b) písničky a říkadla, c) náčiní (např. míče), d) náradí (např. žebřiny, kladina, trampolína), e) hudební nástroje, f) netradiční náčiní (např. netkaná textilie, PET lahve), g) jiné (vypíšte)

- 14. Upřednostňovaly děti více písně, u kterých se samy doprovázely na hudební nástroje nebo písně, při kterých se pohybově vyjadřovaly?**
a) písně s doprovodem nástrojů, b) písně s pohybovým tanečkem
- 15. Jak obtížně na Vás působily tanečky u hlavních hudebně pohybových aktivit (písně Tancovala žížala, Kotě a sluníčko, Za sluníčkem, Žabka)?**
a) přiměřeně k věku dětí, b) vhodné spíše pro starší děti, c) vhodné spíše pro mladší děti, d) velmi náročné, e) velmi jednoduché
- 16. Nácvik těchto písní zaujal spíše:**
a) dívky, b) chlapce, c) nezaznamenala jsem rozdíl
- 17. Nácvik těchto písní zaujal spíše:**
a) mladší děti, b) starší děti, c) nezaznamenala jsem rozdíl

Příloha C

1. týden U rybníka v rákosí žába pěkně rámusí, hlavní činnost, práce s písni Žabka

Obr. 1 Zapojený kruh v držení za ruce, chůze proti směru kruhu.

Obr. 2 Turecký sed, ruce na kolena.

Obr. 3 Stoj, připažit skrčmo pravou, předloktí vzhůru, ruka v pěst, vztyčit ukazováček.

Obr. 4 Dva skoky odrazem snožmo do dřepu, v letové fázi vzpažit (žabáky).

2. týden Zvířátka, která bydlí u naší babičky, hlavní činnost, práce s písní Kotě a sluníčko

Obr. 5 Vzpór klečmo – kočička, střídavě vyhrbit, prohnout.

Obr. 6 Obtáčení předloktí (mlýnek).

Obr. 7 Chůze po směru kruhu v zapojení - držení za boky předcházejícího tanečníka.

Obr. 8 Rozpojení kruhu, čelem do středu, střídavě protahovat do vzpažení jednu, druhou s výponem.

2. týden Zvířátka, která bydlí u naší babičky, výtvarná výchova, kreslení podle říkanky -
Kuřátko

Obr. 9 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 1

Obr. 10 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 2

Obr. 11 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 3

Obr. 12 Kreslení podle říkanky – Kuřátko 4

3. týden Na tý louce zelený, hlavní činnost, práce s písní Tancovala žížala

Obr. 13 Dvojice v držení za vnitřní ruce, poskočný krok po kruhu.

Obr. 14 Předklon v zapojeném kruhu.

Obr. 15 Poskočný krok volně v prostoru.

3. týden Na tý louce zelený, výtvarná výchova, Závěsná včelka

Obr. 16 Závěsná včelka 1

Obr. 17 Závěsná včelka 2

Obr. 18 Závěsná včelka 3

4. týden Sluníčko, sluníčko popojdi maličko, hlavní činnost, práce s písní Za sluníčkem

Obr. 19 Turecký sed volně v prostoru, ruce na kolena, úklony hlavy vpravo, vlevo.

Obr. 20 Stoj, připažit skrčmo pravou, předloktí vzhůru, ruka v pěst, vztyčit ukazováček.

Obr. 21 Ruce v bok, dva přísunné kroky vpravo, dva vlevo.

4. týden Sluníčko, sluníčko popojdi maličko, výtvarná výchova, Kouzelné sluníčko

Obr. 22 Kouzelné sluníčko 1

Obr. 23 Kouzelné sluníčko 2

Obr. 24 Kouzelné sluníčko 3

Příloha D: Souhlas rodičů s uveřejněním fotografií

Dávám svůj souhlas mateřské škole k vyfotografování dětí v rámci činností a akcí v mateřské škole a s jejich použitím při prezentaci a propagaci (v tisku, v kronice, na internetu apod.)

V

dne

Podpisy rodičů/zákonných zástupců:

